

YUMUŞAK GÜÇ ÇERÇEVESİNDE RUSYA FEDERASYONU DIŞ POLİTİKA
KONSEPTLERİ VE PRATİKLERİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TOBB EKONOMİ VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ

UĞUR TATLI

ULUSLARARASI İLİŞKİLER
YÜKSEK LİSANS TEZİ

AĞUSTOS 2018

Bu tezin Yüksek Lisans derecesi için gereken tüm koşulları yerine getirdiğini onaylarım.

Prof. Dr. Serdar SAYAN

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Müdürü

Bu çalışmayı okuduğumu ve çalışmanın kapsam ve içerik olarak Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı'nda bir Yüksek Lisans tezi olabilecek yeterlilikte olduğuna kanaat getirdiğimi onaylıyorum.

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Burak Bilgehan ÖZPEK

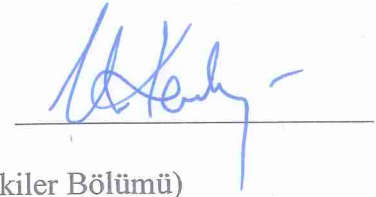
(TOBB ETÜ, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü)

Tez Jürisi Üyeleri

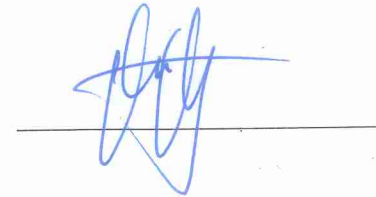
Dr. Öğr. Üyesi Haluk KARADAĞ

(Başkent Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü)

Dr. Öğr. Üyesi Hakan Övünç ONGUR

(TOBB ETÜ, Tarih Bölümü)

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Uğur TATLI

ÖZ

YUMUŞAK GÜÇ ÇERÇEVESİNDE RUSYA FEDERASYONU DIŞ POLİTİKA KONSEPTLERİ VE PRATİKLERİ

TATLI, Uğur

Yüksek Lisans, Uluslararası İlişkiler

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Burak Bilgehan ÖZPEK

Rusya İmparatorluğu ve Sovyetler Birliği geçmişi ile birlikte değerlendirildiğinde Rusya Federasyonu küresel siyasette önemli bir yere sahiptir. Bu devlet belirli aralıklar ile Dış Politika Konsept metinleri yayınlamaya dış politikasının ana hatlarını çizmektedir. Bu çalışma, Rusya Federasyonu'nun yumuşak güç ile kamu diplomasisi bağlamında kavramsal metinleri ve pratikteki davranışlarının nasıl geliştiğini açıklamaya yönelik olarak hazırlanmıştır. Bu amaca yönelik olarak öncelikle güç, yumuşak güç ve kamu diplomasisi kavramları hakkında bir araştırma sunulacaktır. Daha sonra 1993, 2000, 2008, 2013 ve 2016 tarihli Rusya Federasyonu Dış Politika Konseptleri yumuşak güç ve kamu diplomasisi kavramları öncülüğünde ele alınacaktır. Sonraki bölüm ise Rusya Federasyonu'ndaki yumuşak güç kavramı ve yumuşak güç faaliyetlerini kapsamaktadır. Bu veriler ışığında ele alınan konuda Rusya Federasyonu'nun günümüze gelinen süreçte yumuşak güç ve kamu diplomasisine verdiği önemin arttığı gözlemlenmekte ancak bu kavramların algılanış biçimi farklılık içermektedir.

Anahtar Kelimeler: Rusya Federasyonu, Rus Dış Politikası, Yumuşak Güç, Kamu Diplomasisi

ABSTRACT

THE RUSSIAN FEDERATION FOREIGN POLICY CONCEPTS AND PRACTICES IN SOFT POWER FRAMEWORK

TATLI, Uğur

Master of Arts, International Relations

Supervisor: Assoc. Prof. Burak Bilgehan ÖZPEK

When considered together with the history of the Russian Empire and the Soviet Union, the Russian Federation has an important place in global politics. This state periodically outlines the foreign policy by publishing Foreign Policy Concept texts. This study is designed to explain how the Russian Federation develops conceptual texts and practical behavior in the context of soft power and public diplomacy. To this end, a study will first be made on the concepts of power, soft power and public diplomacy. Then it will be discussed in the light of the concepts of soft power and public diplomacy of the Russian Foreign Policy Concepts of 1993, 2000, 2008, 2013 and 2016. The next section covers the Russian concept of soft power and soft power activities in the Russian Federation. In the light of this data, it is observed that in Russian Foreign Policy the importance of soft power and public diplomacy have increased but the way these terms are perceived differs.

Keywords: Russian Federation, Russian Foreign Policy, Soft Power, Public Diplomacy

Aileme...

TEŞEKKÜR SAYFASI

Bu yüksek lisans tezi hakkında araştırma yapmak ve onu yazmak oldukça yoğun emek gerektiren süreçlerdi. Bu süreçlerde bana her konuda destek olan tez danışmanlarım Prof. Dr. Toğrul İsmayıl ve Doç. Dr. Burak Bilgehan Özppek'e; önerileri ile çalışmamın gelişmesinde önemli katkıları olan jüri üyeleri Dr. Öğr. Üyesi Hakan Övünç Ongur, Dr. Öğr. Üyesi Haluk Karadağ ve diğer bölüm hocalarıma;

Zor zamanlarımda yanımda olan annem Saim Tatlı, babam Ersin Tatlı ve kardeşim İpek Nil Tatlı'ya;

Hem akademik hem de sosyal anlamda desteklerini esirgemeyen başta Candaş Aynagöz, Mehmet Arslantürk ve Ali Necefoğlu olmak üzere tüm arkadaşlarıma;

Son olarak beni yokluğuyla yüksek lisans yapma ve tez yazma konusunda hırslandıran Sıla Merve Genç'e teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

İNTİHAL SAYFASI	iii
ÖZ	iv
ABSTRACT	v
İTHAF SAYFASI	vi
TEŞEKKÜR SAYFASI	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ	xi
KISALTMALAR LİSTESİ	xii
BÖLÜM I: GİRİŞ	1
BÖLÜM II: LİTERATÜR TARAMASI.....	5
2.1. Güç Kavramı.....	5
2.2. Realizm, Dış Politika ve Materyal Olmayan Güç.....	5
2.3. Yumuşak Güç.....	12
2.3.a. Yumuşak Güç Kavramı.....	12
2.3.b. Yumuşak Gücün Kısıtları.....	18
2.3.c. Yumuşak Güç-Sert Güç İlişkisi.....	21
2.3.d. Yumuşak Güç Davranışları.....	22
2.3.e. Yumuşak Gücün Ölçümü.....	23
2.4. Kamu Diplomasisi.....	26
BÖLÜM III: TEORİ.....	31
BÖLÜM IV: YÖNTEM.....	34

BÖLÜM V: RUSYA FEDERASYONU DIŞ POLİTİKA KONSEPTLERİNİN EVRİMİ.....	40
5.1. 1993 Rusya Federasyonu Dış Politika Konsepti.....	40
5.2. 2000 Rusya Federasyonu Dış Politika Konsepti.....	50
5.3. 2008 Rusya Federasyonu Dış Politika Konsepti.....	56
5.4. 2013 Rusya Federasyonu Dış Politika Konsepti.....	62
5.5. 2016 Rusya Federasyonu Dış Politika Konsepti.....	70
5.6. Genel Değerlendirme.....	75
BÖLÜM VI: RUSYA FEDERASYONU'NDA YUMUŞAK GÜÇ PRATİKLERİ	77
6.1. Sovyetler Birliği'nde Yumuşak Güç.....	77
6.2. Rusya Federasyonu'nda Yumuşak Güç.....	79
6.2.a. “Myagkaya Sila” - Yumuşak Güç.....	79
6.2.a.i. Rus Yumuşak Gücünün Kaynakları.....	82
6.2.b. Rusya Federasyonu'nun Yumuşak Güç Araçları: Kurumlar ve Basın-Yayın.....	83
6.2.b.i. Demokrasi ve İşbirliği Enstitüsü.....	83
6.2.b.ii. Roszarubezhcentr ve Rossotrudnichestvo.....	84
6.2.b.iii. Russkiy Mir.....	86
6.2.b.iv. Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi.....	87
6.2.b.v. Gorchakov Kamu Diplomasisi Bursu.....	88
6.2.b.vi. Valdai Tartışma Forumu.....	88
6.2.b.vii. Russia Today.....	89
6.2.b.viii. Voice of Russia, RIA Novosti, Sputnik ve TASS...91	
6.2.b.ix. Russia Beyond the Headlines.....	92

6.2.b.x. Diğer Örnekler.....	93
6.2.c. Rusya Federasyonu'nun Yumuşak Güç Araçları: Rus Ortodoks Kilisesi.....	94
6.2.d. Rusya Federasyonu'nun Yumuşak Güç Hamleleri: Halkla İlişkiler Şirketleri ve Lobicilik.....	97
6.2.e. Rusya Federasyonu'nun Yumuşak Güç Hamleleri: Sosyal Medya ve İnternet.....	99
6.2.f. Rusya Federasyonu'nun Yumuşak Güç Hamleleri: Batı Medyası.....	102
6.2.g. Rusya Federasyonu'nun Yumuşak Güç Hamleleri: Politikacılar.....	103
6.2.h. Yumuşak Güç ve Güvenlik - Rus Yaklaşımı.....	107
6.2.i. Ölçümlerle Rusya Federasyonu'nun Yumuşak Güç Sonuçları.....	108
6.2.i.i. Portland Communications Araştırması.....	108
6.2.i.ii. Monocle-Institute for Government Araştırması.....	111
6.2.i.iii. Elcano Enstitüsü Araştırması.....	112
BÖLÜM VII: DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	114
KAYNAKÇA	118

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 4.1. Güç Tablosu.....	37
Tablo 4.2. Gücün 3 Tipi.....	37
Tablo 6.1. Son Üç Yılda Yumuşak Güç Sıralaması.....	108
Tablo 6.2. Yıllara Rusya Federasyonu'nun yumuşak varlıklardaki dünya sıralaması	113

KISALTMALAR LİSTESİ

AB: Avrupa Birliği

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

AEB: Avrasya Ekonomik Birliği

AGİT: Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı

AK: Avrupa Konseyi

AKKA: Avrupa'da Konvansiyonel Silahlı Kuvvetler Antlaşması

APEC: Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği

ASEAN: Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği

BDT: Bağımsız Devletler Topluluğu

BM: Birleşmiş Milletler

BMGK: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi

BRICS: Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika Cumhuriyeti

CTBT: Kapsamlı Nükleer Deneme Yasağı Antlaşması

DAEŞ: Irak ve Şam İslam Devleti

DTÖ: Dünya Ticaret Örgütü

FSB: Rusya Federal Güvenlik Servisi

G-7: Almanya, ABD, Birleşik Krallık, Fransa, İtalya, Japonya ve Kanada Grubu

G-8: Almanya, ABD, Birleşik Krallık, Fransa, İtalya, Japonya, Kanada ve Rusya Grubu

IDC: Demokrasi ve İşbirliği Enstitüsü

İİT: İslam İşbirliği Teşkilatı

IMF: Uluslararası Para Fonu

ITAR-TASS: Rus Telgraf Haberleşme ve İletişim Ajansı

KEİ: Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü

KGAÖ: Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü

KGB: Sovyet Devlet Güvenlik Komitesi

KOMİTERN: Komünist Enternasyonal

MGIMO: Moskova Devlet Diplomasi Enstitüsü

NATO: Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü

NPT: Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Antlaşması

OECD: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü

R2P: Koruma Sorumluluğu

RHÇ: Rusya Hindistan Çin

RIA: Rus Uluslararası Bilgilendirme Ajansı

RIAC: Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi

ROSSOTRUDNİCHESTVO: Bağımsız Devletler Topluluğu İşleri, Yurtdışı Vatandaşlar ve Uluslararası İnsani İşbirliği Federal Ajansı

ROSZARUBEZHTSENTR: Rus Dış İlişkiler Merkezi

RT: Russia Today, Ruptly Tv

RUDN: Rusya Halkların Dostluğu Üniversitesi

SSCB: Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Birliği

START 2: Stratejik Silahların Sınırlandırılması Görüşmeleri 2

STK: Sivil Toplum Kuruluşu

ŞİÖ: Şanghay İşbirliği Örgütü

UNESCO: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

WMD: Kitle İmha Silahı

BÖLÜM I

GİRİŞ

Her devletin dış politikayı algılama ve açıklama yöntemleri farklı olabilmektedir. Devletin dış politika konseptini anlamak için yayınladığı çeşitli dış politika metinlerine bakılabilir. Ancak bazı devletler tek bir belge ile dış politika anlayışlarını dünyaya duyurmaktadır. Bu devletlere bir örnek teşkil eden Rusya Federasyonu'nun yayınlanan metninde dış politika konsepti tanımı “dış politika için temel ilke, öncelik, amaç ve hedeflerin sistemik bir şekilde tanımlandığı belgedir” şeklinde yapılmıştır (“Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığı Web Sitesi” 2016).

Uluslararası ilişkiler tarihini ve günümüzü değerlendirecek olursak bu devletlerin arasında öne çıkanlardan biri de Rusya Federasyonu'dur. Bu devlet, Rusya İmparatorluğu ve Sovyetler Birliği geçmişi ile birlikte dünya siyasetinde önemli yerler edinmiştir. Coğrafi ve kültürel kodlar dolayısıyla Avrupa medeniyetinin ötekisi olan imparatorluk, güç arttırmasına ve yayılması ile bağlantılı olarak Avrupa devletler sistemine yani o zamanki uluslararası sisteme ciddi etkiler yaratmıştır. Benzer şekilde Sovyet döneminde de bu yapı hem Avrupa devletler sistemine, İkinci Dünya Savaşı sonunda ise küresel sisteme ciddi etkilerde bulunmuştur. Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra bağımsız olan devletler arasında etki kabiliyeti en yüksek olan devlet Rusya Federasyonu'dur. Bu bağlamdan yola çıkarak düşünecek olunursa geçmişte küresel günümüzde ise bölgesel etkilere

sahip olan Rusya Federasyonu'nun dış politikası Uluslararası İlişkiler disiplini açısından önemli bir yere sahiptir (Tatlı 2016, 2-3).

Rus Dış Politikası üzerine yapılan bu çalışmada kıstas, Rusya Federasyonu'nun yayınlamış olduğu dış politika konseptleri temelinde bir incelemenin yapılmasıdır. 1991 yılında bağımsızlığını kazanan Rusya Federasyonu, sırasıyla 1993, 2000, 2008, 2013 ve 2016 yıllarında beş dış politika konsepti metni yayınlamıştır. Metinler benzer alt sınıflandırmalar şeklinde oluşturulmuş ve genel anlamda birbirlerine benzese de çeşitli farklılıklar ve eklemelere sahiptir (Tatlı 2016, 3). Bu farklılıkların incelenmesi ve analizi aynı zamanda Rus Dış Politikasının uygulamasındaki değişimler ve bunların iç sebepleri üzerinde durulacaktır. Bu değişimlerin, Joseph Samuel Nye tarafından 1990 yılında kavramsallaştırması yapılan yumuşak güç perspektifiyle incelenmesi çalışmaya analitik bir yapı katacaktır. Bu bağlamda araştırmanın konusu Rus Dış Politikasındaki yumuşak güce yönelik hamlelerin, konsept metinleri de göz önünde bulundurularak, esas niteliğinin ortaya konulmasıdır.

Günümüzde ise bölgesel etkilere sahip olan Rusya Federasyonu'nun dış politikası Uluslararası İlişkiler disiplini açısından önemli bir yere sahiptir. Disiplinin oluşturduğu literatürde hem yerel dildeki kaynaklarda hem de yabancı dildeki yayınlarda Rus Dış Politikası çeşitli yöntemler kullanılarak incelenmiş ciddi bir külliyat oluşturulmuştur. Ancak bu literatür kendini tekrar eden bir biçimde, kronolojik tarih çalışması şeklinde kalmaktadır.

Rusya Federasyonu çeşitli sıklıkla yayınladığı konseptlerde, dış politika için temel ilke, öncelik, amaç ve hedefleri sistemik bir şekilde tanımlamaktadır. Bu çalışma diğer çalışmalardan farklı olarak Rus Dış Politikasını incelemede

konseptlerin kavramsal boyutunu karşılaştırmalı biçimde incelemesi açısından öneme sahiptir ve aynı gerekçe ile literatüre önemli katkı sağlayacaktır. Ek olarak kavramsal çerçevenin yumuşak güç üzerinden analizi, pratikteki dış politika uygulamaları ile ilişkilendirilecek ve çalışmanın analitik yanı derinleşecektir.

Bu tez çalışması esas itibarıyla Rusya Federasyonu'nun dış politika konseptlerine ilişkin yapılan bir araştırmadır. Bu nedenle öncelikli kaynak olarak bu beş konsept metni kullanılacaktır. Bu metinlerde var olan dış politika içeriği yıllara göre karşılaştırma ile irdelenecektir. Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan bu metinler, bürokratik bir süreç ile ortaya çıktığı için ayrıntı ve teknik karmaşıklıklar barındırmaktadır. Beş metin bu karmaşıklıklar giderilerek peşi sıra sadeleştirilmiş şekilde çalışmada yer almaktadır. Aynı zamanda metinlerde yer alan, konunun uzmanı için açıklanması gereken süreçler ve kavramlar da dipnotlar ile detaylandırılmıştır.

Çalışmanın ele alacağı bir diğer önemli nokta ise Rus Dış Politikasının kavramsal evrimine ek olarak yumuşak güç üzerine pratikteki değişikliklerdir. Bunun için konu hakkında yazılmış akademik metinlerdeki genel bağlam, uzman kuruluş raporları ve basın-yayın kuruluşlarındaki haberlerden yararlanacaktır. Bu belgelere erişim için basılı ve elektronik kaynaklardan faydalanılacaktır.

Bu konu için oluşturulan araştırma soruları aşağıdadır:

- Rusya Federasyonu'nun yumuşak güç bağlamında kavramsal metinleri ve pratikteki davranışları nasıl gelişmiştir?
- 1993, 2000, 2008, 2013 ve 2016 Rus Dış Politika Konseptlerindeki metinsel anlamda temel benzerlik ve farklılık noktalarının nelerdir?

- Konsept metinlerinin yumuşak gücü ve kamu diplomasisi açısından gelişimi nasıl olmuştur?
- Rusya Federasyonu'nun yumuşak gücü ve kamu diplomasisi konusundaki uygulamaları nelerdir?

BÖLÜM II

LİTERATÜR TARAMASI

2.1. Güç Kavramı

Güç (power) kavramı, Tukidides'in Peloponez Savaşlarını açıklamakta kullandığından beri devletlerarası ilişkilerin temel anahtar kelimelerinden biri olmuştur (Kadercan 2014, 311). Uluslararası İlişkiler disiplini çatısı altında çeşitli yaklaşımlar olmakla birlikte; **güç** 'bir aktörün başka bir aktörün davranışlarını değiştirebilme yetisi' olarak tanımlanabilir. Gücün boyutlarının değerlendirilmesi ise üç farklı bakışla incelenebilir. Disiplindeki ekoller bu farklılıklar üzerinden kavramı anlamlandırma yöntemlerine sahiptirler. Örneğin **liberal** teoriler gücün *davranışsal* boyutunu irdelerken, **gerçekçi** veya realist teoriler gücü *materyal* anlamda ele alırlar; **inşacı** ve **eleştirel** teoriler ise daha çok gücün *söylemsel* yönünün önemine dikkat çekerler (Kadercan 2014, 312).

2.2. Realizm, Dış Politika Ve Materyal Olmayan Güç

Bu bölüm altında devletlerin realist önermeler doğrultusunda, güvenlikçi yaklaşımları ve buna yönelik olarak uyguladıkları materyal olmayan dış politika araçlarına değinilecektir. Öncelikle realist fikrin temel varsayımlarını kısaca

belirtmek gerekirse; karamsar insan doğası, çatışmacı savaşın kaçınılmaz olarak görüldüğü uluslararası ilişkiler düzeni, uluslararası güvenlik ve devlet bekası gibi değerlerin önemi ile dış politika ve iç politika arasındaki farklılıklara olan vurgular yer almaktadır (Jackson&Sørensen 2013, 66).

Realist düşünce, kaynağını insanoğlunun evrensel şekilde, doğuştan gelen ve değiştirilemez şekilde rekabetçi olma durumu varsayımına sahiptir. Buna göre her insan, diğerlerinden daha önde olmaya çalışırken aynı zamanda başkalarının kendilerine tahakkümünden kaçmaya çalışır. Önde gelen realist düşünürlerden Hans Morgenthau'ya göre insanlar güce karşı isteklidir ve bu durum uluslararası alan açısından düşünüldüğünde; politika insanlar üzerinde güç için mücadeledir ve güce ulaşmak, politikanın yegane amacıdır. Temel varsayımında dünya siyasetinde merkezi bir otoritenin olmayışını kabul eden realizm, bu durumda temel aktörler olan ulus devletlerin güç politikaları peşinde koştuğu rekabetçi, çatışmacı ve savaşa meyleden bir dünya düzeni tasvirinde bulunmaktadır. Böyle bir ortamda uluslararası örgütler, sivil toplum ve bireylerin daha az önemli olduğu ve dış politikada temel gayenin devletin çıkarlarına yönelik hareket etmek olduğu ifade edilmektedir. Ancak bu aktörler yani ulus devletler arasında da bir eşitlik söz konusu değildir ve büyük güçler daha önemli, diğerleri ise ikinci plandadır (Jackson&Sørensen 2013, 66).

Morgenthau, oluşturduğu Uluslararası İlişkiler teorisini “politik realizmin temel altı ilkesi” başlığı altında formüle etmiştir. Bu formülasyon klasik realizmin temel hatlarını anlamak açısından yararlı olacaktır (Jackson&Sørensen 2013, 74-75):

- (1) Siyaset; kalıcı ve değişmeyen şekilde, kendi öncelikleri ve çıkarları peşinde koşan insan doğasından köklerini alır.

- (2) Siyaset; özerk bir eylem alanıdır ve bu nedenle ahlaki değerlere indirgenemez.
- (3) Kişisel çıkar peşinde koşmak, insan doğasının temel durumudur, uluslararası siyaset ise çatışan devlet çıkarlarının yer aldığı bir arenadır. Ancak dünya değişken olduğundan çıkarlar da değişebilir, sabit değildir. Realizm değişen siyasal yapıya cevap olan öğretilerdir.
- (4) Uluslararası ilişkilerin etiği, siyasal durumdan kaynaklanır ve bu nedenle bireylerin ahlak anlayışından farklıdır. Bir siyasi lider, sıradan vatandaşların davrandığı gibi davranma özgürlüğüne sahip değildir, çünkü daha ağır sorumlulukları vardır. Lider kendi tebaasının refahı ve güvenliğinden sorumludur. Bu nedenle elinden gelenin en iyisini yapmalıdır ve realizmin normatif etik anlayışı buna dayanmaktadır.
- (5) Realistler bu nedenle ideoloji temelli politikalara, çatışmalara ve yayılmalara karşı çıkmaktadır. Çünkü bu hedefler çatışmaya yol açıp, ideolojik davranan devlete de zarar verebilir.
- (6) Siyasi ustalık ve devlet idaresi, insana özgü kısıtların ve hataların, insan doğasının kötücül yanının uluslararası siyasetin temelinde yatan unsur olduğunun farkında olarak davranmaktadır.

Arnold Wolfers ise barışçıl veya değil, uluslararası ilişkilerin varlığının ön koşulunun çok sayıda egemen birimin bulunduğu anarşi ortamı olduğunu ifade etmektedir. Ulusların bu yapı içinde dış ilişkilerini yürütürken çeşitli hedefleri ve araçları bulunmaktadır ancak Wolfers bu iki kavram arasında keskin bir ayırım yapmaktan kaçınmaktadır (Wolfers 1962, 67-68). Uluslar, imparatorluk kurmak ve

hakimiyet sağlamak gibi büyük hedeflerin yanında ticari haklar ve kültürel değişim konusunda yararlar veya uluslararası örgütlerde daha çok söz sahibi olmak gibi görece ılımlı arzulara sahip olabilirler. Ancak arzular ve liderlik tarafından vaat edilen umutlar, doğrudan **dış politika hedefi** olarak sayılmaz. Umudlar ve değerler, ancak risk alınarak, fedakarlık ile ve gerçekleştirirken ödenecek bedeller göz önüne alındıktan sonra hedef haline dönüşebilir. Dış politikada hedefler konusunda bir diğer problem de, devlet tek dış hedefe yönelse bile, iç politikadaki taleplerden ötürü bu politik hedefi dışındaki faaliyetlere de yönelmek zorunda kalır ve içerideki bu talepler dış politika hedefini kısıtlayabilir. Aynı zamanda çoğu devletin hedefi olan bağımsızlık, toprak bütünlüğü ve ulusun bekasına yönelik çeşitli anlayışlar olabilir. (Wolfers 1962, 71-72). Wolfers aynı zamanda hedefleri *possession* ve *milieu* olarak iki grupta sınıflandırmaktadır. Possession ile belirli bir kısıtlı yapı üzerinde rekabete yönelik hedefler ifade edilirken; milieu, birden fazla tarafın yer aldığı uluslararası hukuk ve örgütlere başvurularak yapılan davranışlar şeklinde açıklanabilir. Aynı zamanda bazı milieu'lar, possession'un bir aracı ya da destekleyicisi olarak sayılabilir (Wolfers 1962, 73-74). Hedefler konusunda yapılabilecek bir diğer sınıflandırma da *doğrudan* ve *dolaylı* ulusal hedeflerdir. Ulusal bağımsızlık ve güvenlik, -kendisini ulus-devlet kimliği ile özdeşleştirmiş bireyler hariç- bireyleri değil devleti ilgilendirdiği için doğrudan kabul edilirken, birtakım grupların çıkarları için gerekli olanlar, örneğin gümrük tarifelerinin indirilmesi, dolaylı hedef olarak ele alınabilir (Wolfers 1962, 77).

Her ne kadar ikisini birbirinden ayırmak tamamen mümkün değilse de, dış politika araçları konusunda Wolfers'a göre **güç** (power) politikası, kavramsal olarak zor, tehdit veya mahrum bırakma gibi yöntemler içermektedir. Ancak dış yardımlar, kültürel faaliyetler gibi konularında incelenmesi gerektiğinde bunlar **etki** (influence)

politikası olarak değerlendirilebilir. Dış politika araçları ve argümanları, ulusal güce ve etkiye katkısı bağlamında değerlendirilir (Wolfers 1962, 103-105). Esasen bir devlet, etki kullanarak daha az maliyetli ve riskli şekilde amacına ulaşabilir ancak etkilemek veya ikna etmek, toprak elde etme veya önemli kaynakların paylaşımı gibi yüksek değerlere sahip hedeflerde işe yaramayabilecektir. Bu gibi durumlarda zor gücü devreye girebilmektedir. Wolfers etkinin, gücün ardından ikinci sırada yer almasına rağmen, dost uluslara yönelik durumlarda daha yararlı olduğunu ifade etmektedir. Ancak yine de geri planda bulunan askeri kuvvetin de ikna aşamalarında yararlı olabileceği gözden kaçırılmamalıdır (Wolfers 1962, 107-108).

Edward Hallett Carr ise, güç kavramını sadece zor ve tehdit ile sınırlı tutmamış, bu kavramı askeri ve ekonomik haliyle materyal şekilde tanımlarken, aynı zamanda materyal olmayan boyutuna da dikkat çekmiştir. Politik gücün unsurlarını silah-teçhizat, insan gücü ve ekonomik güç olarak değerlendiren Carr, insanoğlunun sadece bir obje gibi değerlendirip sayılamayacağını, aynı zamanda fikirler aracılığı ile yönlendirilmesi ve kontrol edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu durumda politik hedeflere ulaşmak için askeri ve ekonomik gücün yanında **fikir üzerinde etki gücü** (power over opinion) de önem kazanmaktadır (Carr 1946, 132). **Propaganda** olarak tanımlanabilen bu etki, modern zamanlarda, az sayıdaki eğitimli elitlerin yerine, askere alınacak veya üretim kollarında çalıştırılacak halk kitlelerine yönelik olarak düşünülmelidir. İster demokrat isterse totaliter rejimlere sahip olsun, devletler, detaylardaki farklılıklara rağmen, bu kitleler üzerindeki etkiyi önemsemektedir. (Carr 1946, 133-134). Carr'a göre insan fikirlerinin şekillendirmenin en klasik yolu, eğitim iken, teknolojik gelişmeler ile birlikte radyo, televizyon, sinema ve diğer kitlelere yönelik yayınlar da işin içine dahil olmuştur (Carr 1946, 134-135).

Propagandanın ilk örnekleri, kolonyal dönemde askeri kuvvet ve tüccar sınıfıyla birlikte dünyanın çeşitli yerlerinde faaliyet gösteren misyonerler olarak sayılabilir. Birinci Dünya Savaşı sırasında ise, psikolojik savaş ve halkın morali gibi unsurlar savaşın bir parçası haline gelmiştir. Savaşın kazanılması için halkın moralinin yüksek tutulması ve düşman halkının moral olarak yıpratılması savaşın kazanmanın bir yolu haline dönüşmüş ve fikir üzerinde etki gücü, askeri güç ve ekonomik güç ile birlikte ayrılmaz bir parça haline gelmiştir. (Carr 1946, 135-138). Kısaca bu gücün kısıtlarına değinmek gerekirse, propaganda ile insanların fikirlerini belirli ölçüde etkileyebilmek mümkünse de, gerçeğin ortaya çıkma ihtimali her zaman söz konusudur. Aynı zamanda kullanılan eğitim gibi yöntemler de kullanan yapıya karşı tepkilerin ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir (Carr 1946, 144-145).

Materyal olmayan güç konusunda değinilebilecek noktalardan biri de Morgenthau'nun **kültürel yayılma** kavramıdır. Bu kavram toprakları fethetmek veya kaynakların kontrolünü sağlamaktan ziyade, insanların zihinlerini etkilemek ve kontrol etme yolu ile uluslararasıdaki güç ilişkilerinde değişimi amaçlamaktadır. Buna göre eğer A devleti, kültür ve ideoloji vasıtasıyla B devletinin kararlarını belirleyen vatandaşlarını etkisi altına alabilirse, bu durumda askeri ve ekonomik kartlarını kullanmadan hedefine ulaşabilecektir. Ancak bu durum her zaman teorideki kadar başarılı şekilde gerçekleşmediğinden, kültürel araç diğer araçların destekleyicisi şeklinde kalabilmektedir (Morgenthau 1948, 40-41). Kısaca **prestij** politikası kavramına da yer vermek gerekirse; bu bir ulusun sahip olduğu, sahip olduğunu düşündüğü veya sahip olduğuna başkalarını inandırmak isteği gücü göstermeye çalışma politikası şeklinde tanımlanabilir (Morgenthau 1948, 53).

Politika, her ne kadar yukarıda belirtildiği gibi güç peşindeki arayış olarak tanımlansa da, bu durum her zaman ilk bakışta fark edilemeyebilir. Politikacılar ve

devlet adamları, güç politikası takip ettikleri halde, bunu hukuki, etik veya biyolojik terimlere dayandırma ihtiyacı hissedebilirler. Bir diğer deyişle güç üzerine rekabet, ideolojiler tarafından üzeri örtülerek, ahlaki ve psikolojik olarak kabul edilebilir hale getirilebilir. Halkın değerleri ve entelektüel yapısına uygun hareket eden bir hükümet, buna aksi hareket eden bir rakibine karşı avantaja sahip olabilmektedir. **İdeolojiler** silah olarak değerlendirilip ulusal morali arttırırken, aynı zamanda rakiplerin morallerini de düşürebilmektedir (Morgenthau 1948, 61-63). Bu durumda kısaca ulusal moral kavramını tanımlamak yararlı olacaktır. Bu özetle ulusun hükümetinin dış politikasını destekleme derecesini ifade etmektedir. **Ulusal moral** göz ardı edilerek sadece materyal şekilde ulusal gücü ele almak çokta açıklayıcı olmayabilecektir (Morgenthau 1948, 100). Materyal olmayan gücün parçaları arasında uygulanan diplomasinin kalitesi de dikkate değerdir. Her nasıl ki ulusal moral, devletin ruhuna benzetilebilirse, diplomasi de devletin beyini olarak değerlendirilebilir. Etkin bir diplomasi ile ulusal güce uygun şekilde dış politika hedeflerinin geliştirilmesi sağlanabilir (Morgenthau 1948, 105). Morgenthau, her ne kadar herhangi bir hükümetin karar almasına etki edemediğini ifade etse de, dünya kamuoyu kavramını, temel uluslararası konularda farklı uluslardan insanların konsensüs sağladığı bir kamuoyu şekli olarak tanımlamaktadır. Teorik olarak bakıldığında, eğer bir hükümet insanlığın bu ortak paydasına karşıt şekilde hareket ederse, insanlığın buna karşı durabileceğini ifade etmektedir (Morgenthau 1948, 198).

2.3. Yumuşak Güç

Öncelikle belirtmek gerekir ki, realist teorinin önemli isimlerinden E. H. Carr bile gücü sınıflandırırken *askeri*, *ekonomik* ve *fikir üzerinde etki gücü* olarak üç kategoriye ayırmıştır. **Fikir üzerinde etki gücü** (power over opinion), yumuşak güç kavramsallaştırması henüz yapılmadığı zamanlarda onun yerini doldurması açısından önemlidir (Carr 1946, 108).

2.3.a. Yumuşak Güç Kavramı

Literatürde **yumuşak güç** kavramı Joseph S. Nye tarafından geliştirilmiştir. Yumuşak güç kavramı, Nye'in çeşitli eserlerinde belirttiği *soft power* kavramının Türkçe literatüre doğrudan çeviri ile kazandırılmış halidir.

Yumuşak güç kavramı, ilk olarak Nye'in 1990 yılında yayınladığı kitap bölümü ile literatüre girmiştir. Soğuk Savaşın bitişi ile geleneksel güç politikalarının şekil değiştirdiğini belirten eser, yeni yapıda gücü kullanmanın "ikinci bir yönteminin olduğunu" ifade etmektedir. Bu ikinci yolda, bir devletin hedeflerinin gerçekleştirmek için diğer devletleri bu doğrultuda davranmaya *ikna* (consent) edebileceği ve gönüllü hale getirebileceğini belirtmektedir (Nye 1990, 166).

Yumuşak güç, diğerlerinden bir şey *isteme gücü* (the power of the ask) sağlayabilir. Örneğin bir yardım kuruluşunda çalışan kişi, kurum yöneticisinin söylediklerini yapmaya isteklidir. Ancak ortada herhangi gibi bir ceza veya ödül söz konusu değildir. İsteğin sebebi yöneticinin ahlaki otoriteye sahip olmasından ileri

gelmektedir. Yumuşak güç de sahip olan devlete buna benzer bir güç kazandırmaktadır (Nye 2008, 31-32). Diğer bir deyişle yumuşak güç, aktörün *güvenilirliğine* (credibility) bağlıdır (Nye 2011, 83).

Gücün uygulanmasındaki ikinci yöntem, geleneksel diplomasiin sert güç tehditleri ve emir verici bir dil yerine, işbirliğini öne çıkaran ve diğer aktörlerin kendi istediği doğrultuda davranmalarını sağlayan yumuşak güç uygulamalarıdır. Tıpkı ebeveynlerin aktif şekilde kontrol etmek yerine çocuklarının görüşlerini ve tercihlerini şekillendirerek daha uyumlu çocuklar yaratacağı gibi, politikacılar ve felsefeciler de başkalarının tercihlerini cezbetmenin önemli bir güç olduğunu kavramışlardır. Başka ülkeleri etkileyebilmek için gerekli gücü sağlayacak önemli araçlar ise *kültür, ideoloji ve kurumlardır* (Nye 1990, 166-167).

Bu noktada yumuşak gücün ve bu gücü sağlayan araçların öneminden bahsetmek yararlı olacaktır. Bir devlet, uluslararası politikada gücünü ve hamlelerini diğer devletlerin gözünde meşru hale getirebilirse, politika uygulama süreçlerinde karşılaşacağı itirazlar veya direnişler daha az olabilecektir. Benzer şekilde kültür ve ideolojileri diğerleri tarafından takip edilen ve başka devletleri etkileyebilecek uluslararası kuruluşları destekleyen devletler, uluslararası politikada sert güç uygulamalarına daha az başvurma ihtiyacı hissederek sorunlara çözüm bulabileceklerdir (Nye 1990, 167).

Genellemek gerekirse günümüz dünyasında gücün yapısı daha az aktarılabilir, daha az zorlayıcı ve daha az somuttur. Bununla birlikte işbirliğine yönelik, yumuşak gücü sağlayacak kültür, ideoloji ve kurumlar daha önceki dönemlerde de mevcut olmuştur. Örneğin Sovyetler Birliği, İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemin başlarında Marksist-Leninist ideoloji ve onun ulus devleti aşan örgütleri vasıtasıyla önemli bir

yumuşak güce sahip olmuştur. Ancak günümüzde yumuşak güç daha önemli hale gelmiştir (Nye 1990, 167).

Günümüz uluslararası politikasında ise özellikle büyük güçler arasında zor (coercion) kullanma yöntemi oldukça azalmıştır. Geçmişte daha az karşılıklı bağımlılığın olduğu dönemlerde kuvvet kullanımını makul ve belki de yararlı iken, günümüzde maliyetler ve belirsiz kazançlar bu seçeneğin daha az sıklıkla tercih edilmesine sebep olmaktadır. Benzer şekilde askeri güç dışında olmakla birlikte zor araçlarından sayılan ekonomik yaptırımlar da karşılıklı bağımlılık sebebiyle fayda yerine zarara sebep olabilmektedir. Bu doğrultuda işbirliğine yönlendirici güç modelleri ön plana çıkmaktadır (Nye 1990, 167-8).

Zaman içerisinde yumuşak güç kavramsallaşmasını detaylandırılmıştır. Buna göre *askeri güç* ve *ekonomik güç*, sert güç araçları arasındadır. Bu araçlar sert güç tarzı gereği, *havuç* ve *sopa* ikilemi şeklinde kullanılabilir. Bunun aksine diğer aktörleri dolaylı yollar ile etkilemek de mümkündür. Bu dolaylı yolların *yumuşak güç* kapsamında yer alan değerlere, refah seviyesine ve özgür ortama imrenme ve örnek alma şeklinde olabileceği belirtilmiştir. Bu şekilde zor yerine cezbetme yoluyla diğer aktörlerin davranışları etki altına alınabilir. Ancak unutulmamalıdır ki askeri ve ekonomik gücünde azalma yaşayan devletler aynı zamanda *cezbetme kapasite (attractiveness)*lerinde de düşüş yaşayabilirler. Ayrıca bazı devletler, savaş kapasitelerini öne çıkarıp yenilmez iddiası ile diğer devletleri etkileyebilirler. Lakin yumuşak güç, doğrudan sert güç kapasitelerinin bir yansıması olarak değerlendirilmemelidir. Sert güç kapasitesini zorlayıcı şekilde kullanmak o aktörün yumuşak gücünde kayba sebep olabilirken, tam aksine materyal olarak zayıflayan, örneğin toprak kaybeden bir devlette kültürel ve değerler vasıtası ile yumuşak gücünü koruyabilir. Benzer şekilde askeri ve ekonomik gücü çok fazla olmayan bir

devlet de yaptığı yardımlar ve katıldığı uluslararası görevler sebebiyle cezbetme kapasitesine sahip olabilir. Bir diğer faktör ise, ancak dönemin hegemon gücü tarafından oluşturulabilir olsa da uluslararası ekonomik kurallar ve kurumlardır. Bu kural ve kurumlar, oluşturan ülkenin yumuşak gücünde artışa sebep olabilmektedir (Nye 2002, 8-10).

Ülkelerin kültürleri bu cezbetme güçlerinin bir parçasıdır. Her devlet temel kültürel değerlerini kendi siyasi sınırları içinde yaymayı başarabilir ancak yumuşak gücü başarılı şekilde uygulayan devletler, kültürel etkilerini sınırlarının dışına hatta yer küreye yayabilmektedir. Aynı zamanda yumuşak gücün başarıyla uygulanması sert güç kapasitelerine dayanan havuç ve sopa araçlarına ihtiyaçları azaltıp, politika uygulama maliyetlerini düşürecektir (Nye 2002, 11).

Bunlara ek olarak belirtmek gerekir ki yumuşak güç, sadece kültürel güç demek değildir. Hükümetlerin iç politikadaki hareketleri, uluslararası kuruluşların kararlarını dikkate alması ve dış politikadaki işbirliğine yönelik adımlar yumuşak güç oluşumuna katkı sağlar. Ancak güç yapısı açısından yumuşak güç, sert güç ile karşılaştırıldığında önemli bir farklılık içerir. Sert güç araçları, örneğin silahlı kuvvetler devletin kontrolündedir, buna ek olarak sanayi veya hammadde kaynakları gerektiğinde millileştirilebilir. Buna karşın yumuşak güç kaynakları devletin tamamen kontrolünde olan bir alan değildir. Merkezi o devlette olan bir şirket veyahut bir sivil toplum kuruluşu da yumuşak güç oluşumuna katkı sağlar. Bu durumda şirketlerin ve sivil toplumun yumuşak güce katkısının yanında, aynı dönemde hükümetin uluslararası politikadaki tek taraflı hareketleri yumuşak güce zarar verebilecektir. Bu şekilde tanımlamalarda bulunan Nye, günümüz dünyasında bilgi çağı ile birlikte, sert gücün yanında, yumuşak gücün öneminin giderek arttığını iddia etmektedir (Nye 2002, 11-12).

Yumuşak güç konusunda literatür hem daha önce oluşturulan kavramsallaştırmanın yer aldığı hem de yeni eklemeler yapıldığı eserler aracılığı ile gelişme göstermiştir. Sadece devletlerarası politikada değil, iç politikada da yumuşak güç önemli etkilere sahiptir. Tabii ki bu durum zor kullanan otoriter yönetimlerden ziyade liberal demokrasiler için geçerlidir. Demokratik yapılarda, insanları cezbeden, buna yönelik değerler ve kurumları ön planda tutan politikacılar önderlik konusunda daha başarılı olabilecektir (Nye 2004, 6).

Yumuşak güç kavramında dikkat edilmesi gereken önemli bir nokta, yumuşak gücün sadece *etkileme gücü* (influence) olmadığıdır. Etkileme, sert güç araçları vasıtası ile -tehdit veya yardım- yapılabilirken, yumuşak güç sadece ikna etme ya da tartışma yoluyla diğer aktörleri harekete geçirmekten ibaret değildir. Yumuşak güç daha önce de belirtildiği üzere cezbedebilmeyi de kapsamaktadır ve bunun sonucunda aktörlerin rızası elde edilebilmektedir. Bu noktadan hareketle cezbetme etkisi yaratan bütün yapılar, yumuşak güç kaynağı sayılabilir. Bir yapının yumuşak güç kaynağı olup olmadığı *anketler* ve *odak grupları* (focus group) vasıtası ile ölçülebilir. Ancak her zaman cezbetme gücü de başkalarının tercihlerini değiştirmeyi beraberinde getirebilir (Nye 2004, 6).

Uluslararası ve ulusüstü örgütlerin yumuşak gücünü değerlendirme de anketler dışında göz önünde bulundurulacak diğer bir faktör daha vardır. Şöyle ki; bir uluslararası veya ulusüstü örgüte üyelik talebi ne kadar fazla ise bu o uluslararası örgütün yumuşak gücüne katkı sağlar (Nye 2006).

Yumuşak güç ve sert güç, başkalarının davranışlarını değiştirmeye yönelik araçlar olarak birbiri ile alakalı kavramlar olarak sayılabilir. Ancak kullandıkları yöntem bağlamında birbirlerinden ayrılmaktadır. Sert güç komut verme yöntemini

kapsarken, yumuşak güç işbirliğini öne çıkararak sonuca katkı sağlar. Bu noktada belirtmek gerekir ki komut vermek ve işbirliğini sağlamaya yönelik araçlar arasında keskin bir ayırım yoktur. Örneğin güçlü bir ekonomiye sahip olan ülke, bu aracı yardım veya tehdit yolu ile kullanabilir fakat aynı zamanda güçlü bir ekonomi doğal olarak diğer aktörleri cezbedici bir etkiye sahip olabilir (Nye 2004, 7). Yumuşak güç kavramı akademi dışında da popüler anlamda kullanılmaktadır. Fransız eski dışişleri bakanlarından Hubert Védrine'in Birleşik Devletler'in gücünü açıklarken kullandığı, "rüyaları ve arzuları etkilemeye muktedir" ifadesi buna örnektir (Nye 2004, 8).

Metinde daha öncede belirtildiği üzere yumuşak gücün üç temel kaynağı vardır. Bunlar kültür, hükümet politikaları ve değerler olarak belirlenmiştir. Bu kaynakları açıklamak ve detaylandırmak yumuşak gücü daha iyi algılamaya yardımcı olacaktır. Öncelikle **kültür**, bir tanımlama yapmak gerekirse, toplum için manası olan değerler ve uygulamaların bütünüdür. Kültür, elit kesimlere hitap eden edebiyat, sanat ve eğitimi içeren yüksek kültür ve toplumun geneline hitap eden popüler kültür olarak ikiye ayrılabilir. Bir ülkenin kültürü ne kadar evrensel değerlerle uyumlu ve takip ettiği değerler ile çıkarlar diğerleriyle ortak paydalara sahipse o ülkenin istediği sonuçları elde etme olasılığı artar. Tam tersi durumu ele alacak olursak, dar görüşlü ve sınırlı kültürlerin yumuşak güce etkisi daha az olabilecektir. Ancak özellikle popüler kültür ve yumuşak güç arasında doğrusal bir orantı kurmak her zaman ve her koşulda doğru olmayabilir (Nye 2004, 11-12).

Diğer bir yumuşak güç kaynağı ise yurt içi ve yurt dışına yönelik **hükümet politikalarıdır**. İç politikadaki etnik ayrımcılık ve idam cezası gibi uygulamalar, diğer ülke vatandaşları nezdinde negatif etkiler yaratma ihtimaline sahiptir. Aksi yönden insan haklarını destekleyici politikaları takip eden hükümetler, ülkelerinin yumuşak gücüne katkı sağlayabilecektir. Hükümet politikalarının içeride ve dışarıda

uyumsuz, bir diğerk değişle ikiyüzlü olması yumuşak güce zarar verecektir. Diğerk ülke toplumlari, bu ülkeyi kültür, değer ve teknoloji açısından cezbedici bulsalar bile hükümetin politikaları sebebiyle o ülke hakkında negatif görüşler belirtebilirler (Nye 2004, 13-14).

Hükümetin ülkede, uluslararası kuruluşlarda ve dış politikada takip ettiği **değerler** de başkalarının görüşlerini şekillendirmede yardımcı olabilecektir. Dış ilişkilerinde ve uluslararası kurumlardaki hamlelerini diğerk aktörlerle uzlaşarak belirleyen ülkeler daha fazla yumuşak güce sahip olabilecektir. Ancak daha önce de belirtildiği gibi hükümet yumuşak güç oluşumunda tek belirleyici değildir. Özellikle sivil toplumun güçlü olduğu ülkelerde, hükümetin takip ettiği değerler ve toplumsal değerler farklılık gösterebilir. Bu farklılık bazen hükümetten kaynaklanan sebeplerle bazen de toplumda ortaya çıkan değerlerden ötürü, o ülkenin yumuşak gücüne zarar verebilmektedir (Nye 2004, 14-15).

2.3.b. Yumuşak Gücün Kısıtları

Yumuşak güç kavramı kullanıldığı alan itibarıyla çeşitli kısıtlara sahiptir. Tartışmalarda da görüleceği üzere bu kavrama kuşkuyla yaklaşan, gücü sadece sert, kontrol, komuta olarak algılayan teorisyenler mevcuttur. Bazı durumlarda cezbetme ve örnek alınma, istenilen yumuşak güç oluşumunu sağlayamayabilir. Örneğin A devletinin değerlerini ve sanayiye yönelik politikalarını örnek alan ve takip eden B devleti, kendi materyal kapasitesini arttırıp mevcut A devletine rakip olabilir (Nye 2004, 15).

Bir diğerk nokta ise yumuşak gücü tanımlarken dikkatli olunması gerekliliğidir. Genel bir tanımlama sonucu yumuşak gücün başarisız olduğuna yönelik örnekler ne sürülebilir. Ancak önemli olan yumuşak gücü tanımlarken bunun belirli şartlar altında etki yaratabileceğinin ifade edilmesidir. Bir örnekle ifade etmek gerekirse, popüler kültür yumuşak güç sağlar gibi genel bir tanımla yapılırsa, olumsuz örnekler ortaya çıktığında yumuşak gücün varlığı ve kapasitesi sorgulanacaktır. Esasen belirtilmesi gereken şey popüler kültürün benzer kültürel özelliklere sahip toplumlarda cezbedici etkiye sahip olabildiğidir. Ayrıca doğası itibarıyla “gç” kavramı her zaman etkileyen, etkilenen ve şartlara bağlı, tarihsel olarak düşünülmelidir. Bu durum sert güce oranla yumuşak güçte daha fazladır (Nye 2004, 15-16).

Yumuşak güce yönelik şüpheci eleştirilere karşı geliştirilebilecek bir diğerk argüman da tanımlama sırasında da belirtildiği gibi, yumuşak gücün daha soyut sonuçlar doğurmasıdır. Sert güç unsurları uygulandığında anlık maddi dönütler alınabilirken, yumuşak güç diğerk aktörler üzerinde daha genel bir algı etkisi yaratabilir. Yumuşak gücün etkisi çabuk ve anlık dönütler sağlamasa da, sosyal psikologların belirttiği üzere, karar alma ve pazarlık süreçlerindeki diğerk aktörlerin bilinçlerini etkileyebilmektedir (Nye 2004, 16). Benzer şekilde yumuşak güç kalpleri ve akılları kazanmayı sağlayarak, güvenlik tehdidi yaratan örgütlerin insan kaynağı sağlamasını zorlaştırabilir (Nye 2006).

Yumuşak gücün öneminin ve etkilerinin incelenmesinde dikkat edilmesi gereken bir diğerk konu da “cezbedilecek” ülkenin iç politik yapısıdır. Otoriter rejimler tamamen halkı göz ardı etmeseler de, kamuoyunun görüşlerini çoğunlukla dikkate almayabilir. Bu durumda otoriter rejimle yönetilen devlet yumuşak güç etkisinden daha az etkilenerek hareket edebilirken, demokratik devletlerde

kamuoyunun önemi yumuşak güç etkisini daha öne çıkarmaktadır. Bir diğer değişle demokratik devletlerle ilişki kurarken yumuşak güç daha etkili bir araç olmaktadır (Nye 2004, 16).

Aktörlerin hedefleri için iki türlü sınıflandırma yapmak mümkündür. Bunlar kısmi, anlık, belirli hedefler ile genel çevreye yönelik hedeflerdir. Yumuşak güç bazı durumlarda kısmi hedeflenebilir. Ancak yapısı itibarıyla güvenliğin sağlanması gibi anlık hedeflerde başarılı sonuçlar doğuramaz. Genel çevreye yönelik uzun dönemli hedeflerde yumuşak gücün öneminin daha fazla olduğu söylenebilir. Bu durumda daha önce belirtildiği gibi gücün içerikle birlikte değerlendirilmesi gerekliliği ile alakalıdır. Örnek vermek gerekirse liberal demokratik düşüncüyü yumuşak güç etkileriyle yaymak, insanları silah yoluyla liberal demokrat yapmaktan daha kolay sayılabilir. Zor kullanmak hem ciddi maliyet yaratacak hem de diğerlerinin tepkisine ve katı direncine yol açabilecektir (Nye 2004, 16-17).

Yumuşak güç konusunda bir diğer eleştiri de bu gücün tamamen hükümet kontrolünde olmamasından kaynaklıdır. Ancak hükümet kontrolünde olmaması, aynı zamanda özellikle demokratik ülkelerde sivil toplumun oluşturduğu yumuşak güç araçlarının görünür olması nedeniyle bu demokratik yapı, otoriter ülke halkları üzerinde olumlu yumuşak güç etkisi yapabilmektedir. Aynı zamanda günümüz bilgi çağında şirketler ve sivil toplum kuruluşlarının kültüre etkisi oldukça fazladır. Hükümetlerin bu yapıları destekleyerek yumuşak güce katkı sağlaması olasıdır (Nye 2004, 17).

Yumuşak güç konusunda gelen eleştirilerden sonuncusu da yumuşak gücün ölçümü ve değerlendirilmesine yöneliktir. Bu konuda anket yöntemine başvurulmaktadır. Bu anketler yumuşak güç ölçümünde önemli kaynaklardır. Ancak

yapılış şekilleri, örneklemeleri ve soruların oluşturulma biçimlerine dikkat edilmelidir. Bu kriterler doğru şekilde uygulansa bile anket ancak yapıldığı dönem itibarıyla oluşan görüşleri ele alır. Daha sağlıklı sonuçlar elde edebilmek için aynı soruların yer aldığı anketler belirli aralıklarla tekrarlanmalıdır. Bu sayede devamlılık arz eden bir veri ortaya konabilecektir (Nye 2004, 18).

2.3.c. Yumuşak Güç - Sert Güç İlişkisi

Yumuşak güç ile sert güç unsurları arasında çeşitli bağlantılar bulunmaktadır. Bu bağlantılar bazen destekleyici yönde iken bazen de bozucu şekilde olabilmektedir. Yumuşak ve sert güçlere sahip olan bir devletin, sadece yumuşak güç unsurları ile hareket etmesi her zaman mümkün olmayabilir. Devlet birtakım sert güç unsurlarına başvurmak durumunda kalabilir ancak devamlı şekilde sert güç unsurlarına ağırlık vererek politika yürütmek, yumuşak güce zarar vererek, diğer aktörlerin engelleyici politik hamleler yapmasına sebep olabilir. Ancak bazı durumlarda, örneğin silahlanma yarışı üzerinden prestij kazanılan hallerde, devletler yumuşak güç kaybetmeyi göze alarak daha fazla silahlanma yoluna gidebilirler (Nye 2004, 25).

Yumuşak güç ve sert güç etkileşiminde bir diğer nokta ise, realist ve neo-realist teorilerde yer alan *dengeleme* ve *peşine takılma* süreçlerindeki aktör tercihleridir. Klasik realizm, devletlerin dış politikalarını güç dengesi üzerinden kurguladıklarını iddia ederken, neo-realizm meselenin güç değil, tehdit dengesi üzerine şekillendiğini iddia etmektedir. Bu noktada devletin güçlü gördüğü aktörü dengelemek yerine onunla ittifak kurma eylemini gerçekleştirebileceği belirtilmiştir.

Diğer aktörlerin, sert güç kapasitelerini yumuşak gücü ile destekleyen bir devletin peşine takılma ihtimalleri daha fazladır (Nye 2004, 25-26).

Yumuşak güç ile sert güç bağlantılarında değinilecek üçüncü bir parça daha vardır. Bu bağlantı özellikle sert güç bağlamında bir devletin tek başına üstün olduğu, tek kutuplu dünya düzenlerinde geçerli olabilmektedir. Bu durumda askeri anlamda bir dengeleme mekanizması söz konusu olmamaktadır. Sert güç ile dengeleme yoluna gidemeyen diğer devletler, *yumuşak dengeleme* (soft balancing) yöntemini uygulayabilmektedirler. Yumuşak dengelemeye maruz kalan devletin sert güç uygulamalarının meşruluğu üzerinden bir tartışma ortamı doğabilmektedir. Buna ek olarak yumuşak güç kaybı söz konusu olabilir. Yumuşak güç kaybı da müttefiklerden ve uluslararası kuruluşlardan yeterince askeri ve ekonomik destek gelmemesine sebep olabilir (Nye 2004, 26-29).

2.3.d. Yumuşak Güç Davranışları

Yumuşak güç kavramı, yumuşak gücün kaynakları, yumuşak güç uygulamalarındaki kısıtlar ve sert güçle olan ilişkisi yukarıdaki şekliyle ifade edilmiştir. Bunlara ek olarak yumuşak güç davranışlarından da bahsetmek, yumuşak güç kavramsallaştırmasının irdelenmesine katkı sağlayacaktır.

Yumuşak güç, güç davranışlarından **gündem belirleme**, **cezbetme** ve **ikna** ile uyumludur. Bu başlıkları yumuşak güçle olan ilişkilerini göz önünde bulundurarak kısaca değerlendirmek gerekirse, bir örnek oluşturmak yararlı olacaktır. Örnekleme A aktörü B aktörüne güç uygulamak yani normalde B'nin yapmayacağı bir davranışını yaptırtmak amacıyla olsun. Gündem belirleme

örneğinde, yumuşak güç uygulayan aktör A, cezbetme veya kurumlar vasıtası ile mevcut gündemin B aktörü için meşru algılanmasını sağlama amacındadır. Cezbetme örneğinde ise yumuşak güç uygulayan A aktörü, cezbetme ve/veya kurumlar vasıtası ile B'nin henüz oluşmamış tercihlerini değiştirmeyi hedeflemektedir. İkna modelinde ise yumuşak güç uygulayan A, cezbetme veya ikna ile B'nin mevcut halde var olan tercihlerini etkilemeyi amaçlamaktadır (Nye 2011, 90-91)

Yumuşak güç davranışları ile ilgili bir diğer nokta da, yumuşak gücün nasıl çalıştığı (function) ve sonuca ulaştığıdır. Burada doğrudan ve dolaylı olmak üzere iki model karşımıza çıkmaktadır. Doğrudan etki modelinde kullanılan kaynaklar *doğrudan* hükümet üyeleri veya diğer karar alıcıları cezbederek, verilen kararları şekillendirilmesi ile sonuçlanır. Dolaylı etki modelinde ise kaynaklar, ilgili devlet kamuoyuna etki ederek, *cezbetme* veya *defetme*(repel) yolu ile gerekli ortamı yaratır veya ortadan kaldırır. Sonuç olarak bu da kararları etkiler (Nye 2011, 94-96).

Bu alt başlıkta belirtilecek son konu ise yumuşak güç kaynaklarının davranışa dönüşme sürecidir. Daha önce kavram bölümünde de belirtildiği üzere çeşitli yumuşak güç kaynakları bulunmaktadır. Bu kaynaklar politika araçlarının oluşmasını sağlar. İçeriğe ve iletişim yeteneklerine bağlı olarak hedefe yönelik olumlu veyahut olumsuz bir dönüt sağlar. Bu da sonucun oluşmasını sağlar (Nye 2011, 99-100).

2.3.e. Yumuşak Gücün Ölçümü

Odak grupları ve diğer çeşitli veriler var olmakla birlikte, yumuşak gücün ölçümünde anketler ön plana çıkmaktadır. Önde gelen araştırma kuruluşları

tarafından yapılan bu anketler çeşitli yöntemler kullanarak, yumuşak güç konusunda bir gösterge oluşturmaya çalışmaktadırlar.

Portland Communications danışmanlık şirketinin “The Soft Power 30” araştırmasında kullanılan yöntemden bahsetmek, ölçüm konusunda bir örnek sunmak açısından yararlı olacaktır. Öncelikle belirtmek gerekir ki bu araştırmanın amacı yumuşak güç konusunda önde gelen ilk 30 devleti tespit etmektir. Hâlihazırda 2015, 2016 ve 2017 yıllarında yapılmıştır (“Portland Communications” 2017).

Araştırma verilerini **objektif** veriler ve **subjektif** veriler olarak iki kategoriye ayırmak mümkündür (“Portland Communications” 2017).

Objektif veriler,

- **Girişimler,** ülke ekonomik modelinin çekiciliği, modelin işlevselliği ve girişimlere verilen teşviklere yönelik verileri kapsamaktadır.
- **Kültür,** yıllık gelen yabancı turist sayısı, ülke müziğinin uluslararası başarısı, ülke spor takımlarının uluslararası başarısı gibi detayları kapsamaktadır.
- **Dijital,** ülkenin teknolojik gelişimi ile dijital dünyadaki varlığını içermektedir. Aynı zamanda dijital diplomasi anlamında sosyal medya kullanımını da bu alt başlıkta yer alan verilerdendir.
- **Yönetim,** bireysel özgürlükler, insani kalkınma, yönetimin başarısı gibi detayları kapsamaktadır.
- **Uluslararası Sorumluluk,** ülkenin diplomatik kaynakları, küresel çaptaki izleri, uluslararası işbirliği hamleleri ve görevlerini içermektedir.

- **Eğitim**, öğrenci değişim programlarına katılım, dünya akademik literatürüne ve pedagojisine yapılan katkı ile ülke üniversitelerinin kalitesini içeren detaylara sahiptir.

Subjektif Veriler, çeşitli ülkelerden 10,500 kişi ile yapılan anketler sonucunda elde edilmiştir. Ülke seçimlerinde kıtasal çeşitlilik göz önünde bulundurulmuştur. Buna ek olarak bu ülkelerde yaş, cinsiyet ve bölge farklılıklarına göre adaylar belirlenmiştir. Sorular, anket yapılan ülkede, ülkenin en çok konuşulan dilinde sorulmuştur.

Ankete katılanlara sekiz başlığı içerecek şekilde sorular sorulmuş ve 0'dan 10'a kadar puan vermeleri istenmiştir. Bu sorular,

- Ülkeler hakkında olumlu/olumsuz görüşleri
- Ülkelerin mutfakları hakkında olumlu/olumsuz görüşleri
- Ülkelerin misafirperverlikleri hakkında olumlu/olumsuz görüşleri
- Ülkelerin teknolojik ürünleri hakkında olumlu/olumsuz görüşleri
- Ülkelerin lüks tüketim ürünleri hakkında olumlu/olumsuz görüşleri
- Ülkelerin küresel siyasetlerine güven
- Ülkelere yaşamak, çalışmak veya eğitim için gitme istekleri
- Ülkelerin dünya kültürüne katkıları

Bu çalışmaya ek olarak Institute for Government ve Monocle dergisinin ölçüm modeli de yumuşak güç kavramının ölçümü konusunda önemli bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışma temelde önceki çalışma da olduğu gibi iki temel indeksten oluşmuştur. Birinci indeks istatistiksel ölçümler ile oluşturulmuş ve beş alt başlıktan oluşmaktadır. Bu başlıklar "Yönetim", "Kültür", "Diplomasi", "Eğitim" ve "İş/Girişim"dir. Bunlara ek olarak subjektif olarak ifade edilebilen ikinci

indekste ise, “Tasarım”, “Kültürel Çıktılar”, “Küresel Liderlik”, “Yumuşak Güç Simgeleri”, “Yemek/Mutfak Kültürü”, “Ulusal Havayolları/limanları” ve “Ticari Markalar” alt başlıkları bulunmaktadır. Nihayetinde ise bu çalışma yüzde yetmiş oranında niceliksel verilerden, yüzde otuz oranında da subjektif verilerden yararlanarak ölçümlerini sonuca bağlamaktadır (McClory 2013, 6-9).

Üçüncü ölçüm örneği ise Elcano Enstitüsü’nün yaptığı araştırmaya dayanmaktadır. Esasen bu araştırma doğrudan yumuşak güç kavramı üzerine olmamakla beraber yumuşak varlıkları ele alması açısından önemlidir. Göç, turizm, spor, kültür, bilgi, teknoloji, bilim, eğitim ve kalkınmada işbirliği gibi alt başlıklara sahiptir (“Elcano Global” 2017).

Sonuç olarak yukarıda sunulan araştırmalar yumuşak gücün ölçülmesi konusunda bir örnek olarak, konunun açıklanmasına katkı sağlayacaktır.

2.4. Kamu Diplomasisi

Bir güç biçimi olarak yumuşak gücü aldıktan sonra, bu güce yönelik veya bağlantılı olan **kamu diplomasisi** kavramını da bu çalışmada irdelemek yararlı olacaktır. Zaten “yumuşak güç” ile “kamu diplomasisi” kavramları birbirleriyle ilintili şekilde kullanılmaktadır ancak aradaki ilişki ve farklılığın bu başlıkla ifade edilmesi kafalardaki soru işaretlerinin ortadan kalkmasına katkı sağlayabilecektir. Bu durumu özetle ele almak gerekirse, yumuşak güç önceki bölümde de belirtildiği gibi çeşitli ögeler sayesinde ortaya çıkan ülkelerin cezbetme kapasitesi olarak açıklanabilir. Buna karşın kamu diplomasisi kavramı daha çok devletler tarafından sevk ve idare edilen bir faaliyet olarak değerlendirilmektedir (Karadağ 2016, 52).

Kamu diplomasisi kavramı, daha önce çeşitli basın kuruluşları tarafından kullanılmakla birlikte, aynı zamanda emekli bir diplomat olan akademisyen Edmund Gullion tarafından 1965 yılında akademik literatüre kazandırılmıştır. O tarihte Tufts Üniversitesinde Edward R. Murrow Kamu Diplomasisi Çalışmaları Merkezini kuran Gullion kamu diplomasisini şöyle tanımlamaktadır (Cull 2006):

Kamu diplomasisi, dış politika oluşturma ve yürütme konusundaki kamu tutumlarının etkisini ele alır. Geleneksel diplomasiin ötesinde hükümetlerin diğer ülkelerdeki kültürün yetiştirilmesi; özel grupların ve bir ülkedeki çıkarların diğeriyle etkileşimi; dış ilişkilerin raporlanması ve politikaya etkisi; diplomatlar ve yabancı muhabirler gibi işi iletişim olan kişiler arasındaki iletişim ve kültürlerarası iletişim süreci gibi uluslararası ilişkilerin boyutlarını da kapsar.

Tuch'a (1990, 3) göre ise "ülkesinin fikir ve ideallerini, kurumlarını, kültürünü, ulusal hedef ve politikalarını yabancı halklara anlatmak amacıyla hükümetin oluşturduğu iletişim süreci olarak tanımlanmaktadır. Cull kamu diplomasisinin yöntemlerini 5 başlık altında sınıflandırmaktadır. Bunlar dinleme, aktif destekleme, kültürel diplomasi, değişim diplomasisi ve uluslararası yayınlardır (Cull 2008, 31). Kişisel bağlar, değişim programları, yayın kuruluşları, sanat ve gösteriler ile internet gibi kitlelere hedeflenen mesajları aktarmaya yönelik araçlar da kamu diplomasisini destekleyici yapılardır (Tuch 1990, 3-11; Kiehl 2006, 71-90).

Yabancı toplumları etkilemek için kültürel yayılma (cultivation), propaganda ve benzeri aktiviteler yani "kalpleri ve zihinleri kazanmak" tarih boyunca yapılagelmiştir (Melissen 2015, 3-4). Bu durum, Nye'in kavramsallaştırdığı yumuşak güç ile ilintilendirilmek istenildiğinde; kamu diplomasisi yumuşak gücün bir aracı

olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada diplomasi kavramını açıklamak ve kamu diplomasisi ile geleneksel diplomasinin ayrımını yapmak gerekecektir. Uluslararası sorunların barışçıl bir yolla çözüldüğü bir sanat olarak ifade edilen diplomasi, egemen devletlerarasında, ilgili tarafların temsilcileri vasıtasıyla uluslararası ilişkilerin pazarlık yoluyla yönetilmesi şeklinde tanımlanabilir. Ancak bu tanımlama ancak geleneksel diplomasi için geçerlidir. Diplomasi ve uluslararası ilişkilerdeki değişim, bir devletin, diğer devletin iç kamuoyu süreçlerini veya belirli birey, grup ve kurumlarını etkileme ihtiyacını doğurmuştur (Melissen 2005, 5).

Günümüzde kullanılan “yeni” kamu diplomasisini de bu çalışmada ele almak gerekecektir. Önceki tanımlamalarda sadece devletlerin kullandığı bir araç olarak ele alınan kamu diplomasisi, günümüzde devletlere ek olarak devlet dışı aktörler yani, ulus-üstü, ulus-altı ve uluslararası yapılar tarafından da kullanılmaktadır. Bu da diplomasinin devlet odaklı hiyerarşik bir yapıdan ağ şekline dönüşmesini ifade etmektedir. (Melissen 2005, 12).

Özellikle ayırt edilmesi gereken nokta, bu tanımlamanın, kolayca kaçılarak bir propaganda olarak ele alınmaması gerekliliğidir. Kamu diplomasisi, geleneksel diplomasiindeki propaganda yapmayı aşan yetenekler ve tekniklere ihtiyaç duymaktadır. Aynı zamanda karşılıklı bağımlılıkların arttığı günümüz dünya siyasetinde ve diplomasisinde temel bir role sahiptir (Melissen 2005, 11). Propaganda, kasıtlı olarak hedeflenen kitlenin düşüncelerinin değerler ve fikirler vasıtasıyla propaganda yapan taraf tarafından etkilenmesi şeklinde tanımlanabilir. Bazıları bu tanımlamayı kamu diplomasisi ile de bağdaştırmaktadır. Ancak propaganda manipülatif ve tarihsel süreçleri itibarıyla negatif şekilde algılanan tek yönlü bir süreç iken, “yeni” kamu diplomasisi karşılıklı etkileşimin de yer aldığı bir diyalog şeklinde olmaktadır (Melissen 2005, 13-14, 16-19)

Günümüz küreselleşme çağında, kamu diplomasisi ile iç kamuoyuna yönelik kamuoyunu belirleme çalışmaları arasındaki geçişkenlik artmaktadır. Kamu diplomasisi ile dış politika arasındaki etkileşim de belirli sınırlar içinde tutulmalıdır. Orta ve uzun dönemli hedefler üzerine güven oluşturuvcu kamu diplomasisi faaliyetleri yararlı olacakken, kısa dönemde hedeflenen dış politikaya yönelik bir hareket, amacın tersine zarar verebilmektedir (Melissen 2005, 15). Ayrıca diplomatlar yerine sivil toplum örgütleri gibi diğer toplumların içine nüfuz edebilecek yöntemlerin tercih edilmesi de kamu diplomasisinin başarısını arttırabilecektir (Melissen 2005, 16).

Kamu diplomasisi kavramının karıştırıldığı bir diğer kavram ise *nation branding* yani ulusal markalaşmadır. Ancak kamu diplomasisi belirli hedeflere yönelik iken, ulusal markalaşma daha iddialı söylemler ile bir nevi pazarlama taktiği içermektedir ve ayrıca ülkenin sosyal durumunun doğal bir yansımasıdır. Kamu diplomasisi ise ülkenin reklamının yapılmasından çok diğer ülkeler ile ilişkilerin güçlendirilmesini amaçlamaktadır (Melissen 2005, 19-21).

Günümüzdeki kamu diplomasisi kavramı sadece mesaj verme, tanıtım kampanyası yapma veya yabancı toplumlar ile devletlerin iletişim kurmasını değil, aynı zamanda bu ülkelerdeki sivil toplum ile ağ şeklinde bağlantılar kurmayı içermektedir. Bu nedenle kamu diplomasisi ve kültürel ilişkiler arasında da bir bağlantı söz konusudur. Kamu diplomasisi birtakım kültürel boyutlara sahip olmakla birlikte, kültürel ilişkiler yapı itibarıyla hükümet dışı kaynaklardan oluşan ve uluslaşan bir şekilde gelişmektedir (Melissen 2005, 21-23).

Kamu diplomasisi kavramını ve bu kavramın evrimini değerlendirdikten sonra, uygulama araçları ve örnekleri ile bu kavramı desteklemek yararlı olacaktır.

Hükümetlerin kullandığı kamu diplomasisi araçlarını; kültürel, eğitimsel, ekonomik-sosyal, teknolojik, askeri, dini ve uluslararası örgütler boyutu olmak üzere yedi alt başlıkta sıralamak mümkündür (Karadağ 2016, 88). Kültürel araçlarda basın, geleneksel ve sosyal medya, kültür merkezleri, kardeş şehir uygulamaları ile nişan, ödül, madalya gibi devletin prestijini arttırıcı unsurlar yer almaktadır (Karadağ 2016, 88-95). Buna ek olarak *dil ve popüler kültür* gibi yumuşak güç unsurları, hükümetler tarafından diğer toplumlara iletmeye çalışılmaktadır. Hükümetler yabancı öğrenci kabulü ve onların eğitimine yönelik ciddi programlar oluşturarak, bu durumu desteklemektedir (Karadağ 2016, 96-99). Ülkeler tarafından düzenlenen olimpiyatlar, spor kupaları bunlara ek olarak felaketler ve hastalıkla mücadeleye yönelik insani yardımlar da kamu diplomasisi faaliyetlerinden sayılabilir (Karadağ 2016, 99-103). Modern toplumda teknolojinin önemi düşünüldüğünde ülkelerin sahip oldukları teknolojik kapasiteleri sergilemeleri de kamu diplomasisinin başlıkları altında yer almaktadır (Karadağ 2016, 104-106). Uluslararası çatışma ve kriz bölgelerindeki askeri misyonlara katılım, tatbikatlar ve askeri personel değişim programları; buna ek olarak devlet destekli dini kurumlar da kamu diplomasisinin araçlarına örnek olarak verilebilir (Karadağ 2016, 106-111).

BÖLÜM III

TEORİ

Uluslararası İlişkiler bağlamında düşünüldüğünde Rusya Federasyonu'nun egemen bir devlet yapısı biçimindeki varlığını Aralık 1991'de kazandığını iddia etmek mümkündür. Teorik olarak, yani hukuken bu yeni Uluslararası İlişkiler aktöründen bahsetmek mümkünse de, temelde Rusya Federasyonu'nun bağımsızlığını kazanma süreci ve ondan sonraki dönem oldukça çalkantılı şekilde geçmiştir. Marksist-Leninist tek parti önderliğini, politik hayatın merkezinden çıkarıp, büyük reformlar gerçekleştirmek Rusya'nın Doksanlı Yıllarda politik, ekonomik ve sosyal anlamlarda karmaşa içinde ilerlemesine sebebiyet vermiştir. Doksanlı yılları kısaca tanımlamak gerekirse, bu dönemde Rusya Federasyonu iç politika reformunun ve yükselen milliyetçiliğin gölgesinde, yetmiş yıl devletin kontrolünde yürüyen ekonomiyi kısa sürede serbestleştirme çabaları içine girerek, sıkıntılı dönemler yaşamaktaydı. Bu nedenle dış politikadan ziyade iç politik sorunların genel anlamda ele alındığı bir dönem olarak değerlendirilebilir (Riasanovsky&Steinberg 2011, 672-688).

Esasen bu çalışmada incelenerek iddia edilecek argümanın temelleri ise Rusya'nın bu kargaşa dolu döneminden sonra, Yirmi Birinci Yüzyılın ilk yıllarına dayanmaktadır. Belirli ölçülerde iç düzeni sağlayan Rusya Federasyonu, Vladimir Vladimiroviç Putin'in ikinci Devlet Başkanlığı döneminde (2004-2008), dış politikada ve buna bağlı olarak entelektüel çevrelerde yeni bir kavramı da önemli

görmeye başladı (Sergunin&Karabeshkin 2015, 349). Bu çalışma 2004 sonrası süreçte Putin ve Medvedev yönetimlerinde bu yeni kavramı incelemektedir. Bu kavram bu çalışmanın da temel olarak araştırmasına konu ettiği **yumuşak güç** kavramıdır. Literatür taraması bölümünde belirtildiği üzere yumuşak güç kavramı, materyal güç kullanımından ziyade, kültür, ideoloji ve hükümet politikaları aracılığı ile elde edilen güç tipini ifade etmektedir.

Rusya Federasyonu, dış politika önceliklerini şekillendirirken kültürel etkilere, yumuşak güç ve kamu diplomasisi kavramlarına yer vermeye başlamıştır. Ancak bu kavramların Rus Dış Politikasındaki kullanımı, literatür taramasında belirtildiği şekliyle yumuşak gücün özellikleriyle tam olarak uyuşmamaktadır. Rusya Federasyonu, yumuşak gücü; sivil toplumun rolünün oldukça düşük olduğu, özellikle devletlerin birbirlerine karşı bir silahmışçasına kullanabilecekleri bir kavram olarak algılamaktadır. Rusya'nın uyguladığı yumuşak güç kavramı; kavramın özündeki yapının aksine, kültürel ve dini bağlantılar aracılığıyla örnek alınacak bir yapıdan ziyade, yayılcılık, ırkçılık ve komşularını dostluğa zorlama şeklinde algılanmaktadır (Hudson 2015, 15). Diğer bir açıdan ele alacak olursak, Rusya'nın Batılı güçler ile rekabete girişmesi, *Realpolitik*¹ ve jeopolitik etkileri ön plana çıkarmakta ve bu durumda Rus yumuşak güç anlayışı, ulusal çıkarların ve ülkenin korunmasına yönelik bir araçmış gibi şekillenmektedir (Kiseleva 2015, 10-11). Bu durum Joseph Nye'in öngördüğü çerçevede açıklanamamaktadır.

Bu çalışma Rusya Federasyonu'nun yumuşak güç kavramına olan yöneliminin var olduğunu iddia etmektedir. Ancak çalışmanın esas olarak iddia ettiği şey, Rusya'nın bu "yumuşak güç" kavramını, Nye'in öngördüğü özelliklerden

¹ Realist teorinin tasvir ettiği dünya düzenine uygun şekilde pragmatizminde yer aldığı dış politika uygulamaları olarak tanımlanabilir.

ziyade, klasik realist teoride yer alan materyal olmayan güç kavramı doğrultusunda algıladıdır. Bu nedenle Rus Dış Politikasındaki materyal olmayan unsurlar, şeklen yumuşak güç olarak adlandırılrsa da aslında Nye'ın kavramı ile değil, Wolfers'in, Morgenthau'nun ve Carr'ın önerdiği şekilde, devletlerin uluslararası politikada güç kazanmak için uyguladığı bir araç olarak algılandığı iddia edilebilir.

BÖLÜM IV

YÖNTEM

Bilimsel araştırmaların yol göstericisi olan yöntem bölümleri ortaya atılan iddianın yani hipotezin test edilme sürecinin nasıl şekillendiğini açıklamaktadır. Bu doğrultuda öncelikle kısaca önceki bölümde belirtilen hipotez ifade edilecektir. Bu hipotezde yer alan kavramlar operasyonel hale getirilecek, ardından ise çalışmayı oluşturan bölümlerin tasarımı ele alınarak, bu bölümlere yönelik olarak kullanılan kaynaklara değinilecektir.

Önceki bölümde de değinildiği üzere Rusya Federasyonu, 21'inci Yüzyıla gelindiğinde Marksist-Leninist ideolojiden kopuş sonrası dönüşüm sürecinden geçmiş ve dış politikasını yeniden şekillendirmeye yönelmiştir. Bu süreçte eski Sovyet ülkelerinde Sovyetler döneminden kalan yöneticilerin iktidarından ve bu bağlamda Rusya Federasyonu ile belirli konularda uyumdan söz etmek mümkündür. Ancak özellikle Ukrayna, Gürcistan ve Kırgızistan'da halk hareketleri sonucu, bu yöneticiler görevlerini bırakmak zorunda kalmış ve halkın talepleri doğrultusunda Batı yanlısı yönetimler iş başına gelmiştir. Bu durum Rusya Federasyonu yöneticileri ve uzmanlarının kendileri için yeni sayılabilecek bir kavramı daha fazla önemsemelerine sebep olmuştur. Rus elitler, bölgedeki bu ülke vatandaşlarının Batı'nın yumuşak gücünün etkisinde kaldığını ve bu şekilde bu ülkelerdeki Batı yanlısı yönetimlerin iş başına gelmesi ışığında, kendi ülkelerinin dış politikalarında da "yumuşak güç" kavramına yer verilmesinin yararı üzerinde durmaya başlamıştır

(Hill 2004). Ancak yukarıda bahsedildiği gibi mevcut yönetimleri zora sokan bir etki olarak değerlendirilen “yumuşak güç” aynı zamanda Rusya Federasyonu için bir güvenlik konusu olarak da var olmaya başlamıştır. Bu doğrultuda bu çalışma Rusya Federasyonu’nun dış politikasında “yumuşak güç kavramına” giderek önem vermeye başladığını iddia etmekte ancak bu kavramın literatüre Nye’in kazandırdığı şekilde olmadığını öne sürmektedir. Çalışmanın yola çıktığı iddia, Rusya’nın “yumuşak güç” kavramını kullanırken ulusal çıkar ve devlet güvenliği kavramlarına başvurup buna ek olarak realist perspektifteki kültürel güç ve fikri etki gücü üzerinden okuduğudur.

Bu iddianın test edilmesi için öncelikle “yumuşak güç” kavramının operasyonel hale getirilmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda literatür taraması bölümündeki araştırmadan yararlanılarak bu amaç gerçekleştirilecektir. Temel bir tanımlama yapmak gerekirse yumuşak güç, geleneksel güç araçları olan askeri ve ekonomik gücün aksine, gücün materyal olmayan boyutunu ifade etmektedir. Nye’a göre yumuşak güç, sert güç unsurlarına bağlı olmadan var olur. Yumuşak güç kavramının bir diğer özelliği ise, bu kavramın sivil ve barışçıl özelliklerinin ön planda olduğu, karşılıklı mücadele alanı olmayan bir alan olmasıdır. Bu temel özelliklere sahip olan yumuşak güç kavramı içerisindeki davranış kalıpları gündemi belirleme, cezbetme ve işbirliği şeklindedir. Yumuşak gücün operasyonel hale getirilmesinde ve değerlendirilmesinde üç temel kaynağı önem kazanmaktadır. Bunlardan ilki olan politikalar başlığı; hükümetin dış politikadaki tutumunun kitleler üzerindeki etkisi ve yine hükümetin uyguladığı kamu diplomasisi faaliyetleri şeklinde ele alınabilir. Literatür taraması bölümündeki detaylı şekilde tanımlanan kamu diplomasisi kısaca bir devletin kendini daha iyi anlatmasına yardımcı olacak, olumlu bir faaliyet olarak tanımlanabilir. İkinci başlık olan kültür de ise, bu ulusun sahip olduğu sanat, edebiyat, mimari, müzik, yaşam tarzı gibi unsurları ele

alır. Değerler şeklinde adlandırılabilen üçüncü başlıkta ise, o ulusun esasen sahip olduğu veya takip ettiği değerler sistemi ve ideolojileri konu edinilebilir. Yumuşak güç kavramı Nye'in kavramsallaştırdığı şekliyle her ne kadar kamu diplomasisi ile desteklense de, toplumdan kaynaklanan bir kavramdır.

Yumuşak güç dışında kalan geleneksel güç davranışları zor (coercion) ve kandırma (inducement) şeklinde gelişmekte ve kuvvet ile ödeme gibi kaynaklara sahip olabilmektedir. Hipotezde ifade edildiği üzere realizm içerisinde de yumuşak gücün temel özelliği olan materyal olmama özelliğine sahip alanlar bulunmaktadır, ancak bu alan Nye'in kavramsallaştırmasının aksine önemli farklılıklara sahiptir. Kısaca belirtmek gerekirse realizmde askeri güç ön plandadır, ancak askeri gücü destekleyen ekonomik güç ve kültürel güç veya fikir üzerinde etki gücü gibi kavramlar da bulunmaktadır. Nye'in kavramına zıt olarak, realizmde kültürel güç, askeri gücün bir uzantısı olarak dolaylı bir savaş aracı olarak kullanılabilir. Nye'in yumuşak güç kavramı temel pasif şekilde bir cezbetme modelini ele alırken, realizm aktif şekilde kültürel yollar ve propaganda ile etkileme ve kandırma yolunu kullanmaktadır. Yumuşak güç kendini doğru şekilde tanımaya yönelik kamu diplomasisi unsurları ile desteklenebilirken, realizmde propaganda kavramı da işin içine girebilmektedir. Propagandanın esas fark yaratan tarafı ise, kamu diplomasisinin aksine karşı tarafı yıpratması veya yalanlara dayalı şekilde kandırmasıdır. Yumuşak güç ile sert gücü karşılaştıran Tablo 4.1 ve Tablo 4.2 bu konuyu irdelemede yardımcı olacaktır.

	Sert Güç		Yumuşak Güç	
Davranışlar Doğrusu	Zor	Kandırma	Gündemi Belirleme	Cezbetme
En Muhtemel Kaynak	Kuvvet Yaptırım	Ödeme Rüşvet	Kurumlar	Değerler Kültür Politikalar

Tablo 4.1. Güç Tablosu (Tabloda sola doğru gidildikçe komut, sağa doğru gidildikçe işbirliği artmaktadır.)(Nye 2004, 8)

	Davranışlar	Temel Kaynak	Hükümet Politikaları
Askeri Güç	Zor Caydırma Koruma	Tehdit Kuvvet	Zorlayıcı Diplomasi Savaş İttifak
Ekonomik Güç	Kandırma Zor	Ödeme Yaptırım	Yardım Rüşvet Yaptırım
Yumuşak Güç	Cezbetme Gündemi Belirleme	Değerler Kültür Politikalar Kurumlar	Kamu Diplomasisi İkili ve Çoklu Diplomasi

Tablo 4.2. Gücün 3 Tipi (Nye 2004, 31)

Araştırmada öne sürülen iddiaya yönelik olarak çeşitli kaynaklardan yararlanılacaktır. Öncelikle Rus Dış Politikasının temel hatlarının daha iyi anlaşılabilmesi amacıyla, bu politikanın temel yol göstericisi olan resmi metinler ele alınacaktır. Buradaki kasıt ise 1993, 2000, 2008, 2013 ve 2016 yıllarında yayınlanan ve Rus Dış Politikasındaki öncelikleri ele alan Rusya Federasyonu Dış Politika Konseptleridir. Aynı zamanda metinler incelenirken çeşitli uzman görüşleri de, analizi destekleyici şekilde kullanılacaktır. Bu sayede Rus Dış Politikasına yönelik ana hatların ve kavramların evrimi incelenmiş olacaktır.

Çalışmanın özünü oluşturan Rus Dış Politikasındaki yumuşak güç pratiklerine yönelik bölüm ise, farklı ögelerin bir araya getirilmesi ile şekillendirilecektir. Esasen baktığımızda Rusya Federasyonu, Sovyet mirasından çeşitli şekillerde etkilenmiştir. Buna yönelik olarak Sovyetler Birliği hakkında genel hatları itibarıyla bir yumuşak güç tartışmasına yer vermek yararlı olacaktır. Ardından yumuşak güç kavramının Rusça ifadesiyle oluşturulan *Myagkaya Sila* başlığı altında, literatürde 2004 yılından beri Rusya ve yumuşak güç üzerine yapılan çalışmalarda tartışmalara atıfla bir içerik yer alacaktır. Bu çalışmalarda Rusya Federasyonu'nun yumuşak güç kavramına yönelişi ve bunun nasıl geliştiğine yönelik araştırmalar mevcuttur. Akabinde Rusya Federasyonu'nun yumuşak güce yönelik olarak yaptığı hamleler detaylı şekilde incelenecektir. Bu başlık altında çeşitli gruplamalar yapılarak araçların neler olduğu sayılacaktır. Aynı zamanda çalışmanın temel iddiasıyla uyumlu olarak güvenlik perspektifinden örneklere de yer verilecektir. Rusya özelinde yumuşak güç kavramının algısı ve uygulamadaki örneklere yer verildikten sonra, yumuşak güç konusunda yapılan niceliksel araştırma raporlarına yer verilerek, çalışmaya istatistiksel kaynaklar da eklenecektir.

Değerlendirme ve sonuç bölümü ise, esasen çalışmanın genel hatlarıyla ifade edilmesi ve Rusya Federasyonu'nun yumuşak güç pratikleri ile literatür taraması bölümündeki kavramın esasının uyumuyla ilgili olacaktır. Bu doğrultuda çıkan sonuç da hipotezin kanıtlanmasını sağlayabilecektir.

BÖLÜM V

RUSYA FEDERASYONU DIŞ POLİTİKA KONSEPTLERİNİN EVRİMİ

5. 1. 1993 Rusya Federasyonu Dış Politika Konsepti

Bir tanımlama yapmak gerekirse Rusya Federasyonu Dış Politika Konsepti, Rusya Federasyonu Dış Politikasının temel ilkeleri, mevcut dünya düzeni algılaması, öncelik alanları, uzun dönemli amaçlarını ve orta dönemdeki hedeflerini ortaya koyan metindir. Rusya Federasyonu Anayasası'nın 86'ncı maddesi "Devlet Başkanına dış politikayı yürütme görevini" vermiştir². Bu doğrultularla yayınlanan metin, parlamento komitesindeki uzun tartışmalardan sonra dönemin Devlet Başkanı Boris N. Yeltsin tarafından 23 Nisan 1993 tarihinde onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Metnin öncelikle önemi doğal olarak ilk metin olması dolayısıyla bir geleneği başlatması ve açıkça dış politika önceliklerini ifade etmesidir. Aynı zamanda bu metin daha sonra gelecek metinlere kıyasla, kurucu ve daha uzun olduğu için üzerinde detaylı şekilde durmak yararlı olacaktır.

² Rusya Federasyonu 1991 yılında Sovyetler Birliği'nden ayrılmasına rağmen Sovyet döneminde kabul edilen 1978 Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti Anayasasını çeşitli değişiklikler yaparak kullanmaktaydı. Ancak siyasi sıkıntılar ve yetki çatıőmaları sebebiyle 1993 yılında patlak veren olaylardan sonra 12 Aralık 1993'te halen yürürlükte olan Rusya Federasyonu Anayasası halkoyu ile kabul edildi. Buradaki anayasa maddesi bu anayasaya atıfta bulunmaktadır. Daha önce 23 Nisan 1993'te kabul edilen Rusya Federasyonu Dış Politika Konsepti metni de Devlet Başkanı onayı ile yürürlüğe girmiştir (Riasanovsky&Steinberg 2011, 678-682).

Metne göre dış politikanın temel hedefi Sovyet dönemini geride bırakan “bağımsız” Rusya Federasyonu’nun vatandaşları için demokratik, özgür, verimli bir ekonomi sahibi ve tarihi, jeopolitik, askeri, teknolojik, entelektüel ve etnik yapısı sayesinde dünya toplumunda büyük güç statüsü ile yer almasının sağlanmasıdır.

Siyasi tarihten bilindiği üzere 20’nci Yüzyılın son on yılı ciddi bir kırılma noktası yaratmıştır. Sosyalist ideolojinin ve Sovyetler Birliği’nin ortadan kalkması, daha önceleri etkisi altına aldığı bölgelerde ciddi politik ve ekonomik sıkıntıları beraberinde getirmiştir. 1993 metni bu doğrultuda hazırlanmış ve eski Sovyet bölgesindeki, bir diğer tabirle yakın çevredeki, çatışmaların sulhe kavuşturulması, bunların Rusya’ya sıçramasının engellenmesi ve özellikle bu bölgedeki etnik Rusların ve Rus dili konuşanların haklarının korunmasını amaçlamaktadır. Rusya Federasyonu’nun bu dönem, doğal olarak ileride de devam edeceği üzere, diğer bir temel dış politika hedefi ise Federasyonu’nun bütünlüğünün korunmasına yönelik bir diplomasi takip edilmesidir. Bilindiği üzere 1991 sonrası süreçte çeşitli bölgelerde bağımsızlık talepleri olmuştur ve toprak bütünlüğünün korunması bu dönemde öncelikli bir hedeftir. Teknik bir detay vermek gerekirse Rusya Federasyonu’nun yapısal özelliği dolayısıyla dış politika ve uluslararası ilişkiler federal devletin sorumluluğunda olsa bile, özerk cumhuriyetler yabancı devletlerle ekonomik işbirliği konusunda yetki sahibidir.

Konsepte yer alan dünya tasvirini ele alacak olursak, bilindiği üzere iki kutuplu düzenin ortadan kalktığı, çok taraflı diplomasi ve bölgesel aktörlerin öne çıktığı belirtilmiş, Rusya demokratik dönüşüm çabaları içindeki bir büyük güç olarak sınıflandırılmıştır. Rusya, Gorbaçov döneminde öne sürülen *Yeni Siyasi Düşünce*

(*Novoye Politicheskoye Myshleniye*) prensibi³ ile hareket ederek herhangi bir devlete karşıtlık veya ideolojik bir tutum yerine özellikle gelişmiş Batılı devletler başta olmak üzere, karşılıklı çıkarlar öncülüğünde eşit ortaklık ilkesi ile hareket etme gayesinde olduğunu belirtmiştir. Kendisinin de dâhil olduğu eski Doğu Bloku ülkelerindeki karışıklıkların uluslararası sistem için büyük bir sorun alanı olduğunu ve buradaki dönüşümlerin başarılı olmasının sistemin istikrarı için önemine vurgu yapmıştır. İki kutupluluğun ortadan kalmasının istikrar sağlamadığı ancak yeni ortaya çıkan tehditlerin, uluslararası hukuk normları ve Birleşmiş Milletler öncülüğünde uluslararası işbirliği ihtiyacını ortaya çıkardığı ifade edilmiştir. Batı Dünyasının klasik anlamda askeri ve politik gücü yerine ekonomik, diplomatik ve medeniyet merkezli rolü ile halen ön planda olduğu belirtilmiş ancak bu yapıda yer alan Batı Avrupa ve Japonya ile 1945 sonrası dönemde kutup lideri Birleşik Devletler arasında ayrışmaların oluşabileceği ve çok kutupluluğa evrilme ihtimali üzerinde durulmuştur. Üçüncü Dünya ile ilgili olarak bu ülkelerdeki geri kalmışlığı ve yapısal problemlerin kontrol edilemez bir hale gelmesi durumunda uluslararası sistemdeki kriz noktaları olacağı belirtilmiştir. Benzer şekilde Kuzey-Güney ülkeler ayrımı ve Güney'in kendi içerisindeki sorunlarının sistemde yaratabileceği problemler belirtilmiştir. Soğuk Savaş modelindeki askeri rekabet yerine ülkelerin ekonomik, bilimsel ve teknolojik başarılar vasıtasıyla uluslararası alanda rekabette yer aldığı tespitinde bulunulmuştur.

Konseptin yayınlandığı yıl itibarıyla mevcut dünya düzenini tanımlayan Rusya Federasyonu dış politika tercihlerini ve önceliklerini şu şekilde tanımlamıştır. Öncelikli olarak Rusya Federasyonu'nun güvenliğinin **-egemenlik, bağımsızlık** ve

³ Sovyet Lideri Mihail Gorbaçov'un dış politikasının bir sloganı olan Yeni Siyasi Düşünce, temel olarak Sovyetler Birliği'nin dış politikada Marksist-Leninist ve çatışmacı modelden vazgeçmesini ifade etmektedir. Bunun yerine etik, ahlaki değerler, diplomatik çabalar ve ekonomik işbirliği modelleri ile uluslararası toplumda yer alma çabası şeklinde tanımlanabilir (Riasanovsky&Steinberg 2011,646-670).

toprak bütünlüğünü kapsayacak şekilde- politik araçlar vasıtasıyla kendi bölgesinde ve dünya sathında korunmasını sağlamak sayılabilir. Buna ek olarak çeşitli etnik kökenlere sahip olmakla birlikte hukuki bağ itibarıyla Rusya Federasyonu vatandaşlarının **hak, onur ve refahını** korumak olarak sıralanmıştır. Ayrıca dünya politikasında işbirliğinin hedeflendiği, uluslararası hukuka uygun olarak Birleşmiş Milletler şemsiyesi altında bir dünya düzeni desteklenmektedir. Burada önemli bir husus olarak belirtmek gerekir ki Rusya Federasyonu ülkelerin toprak bütünlüklerine saygı duyduğunu ve sınır değişikliklerinin ancak barışçıl yollar ve antlaşmalar ile mümkün olduğunu belirtmiştir. SSCB'nin dağılması sonrası Rusya'nın içinde bulunduğu durum göz önünde bulundurulduğunda kendisinde yaşanabilecek yeni parçalanmaların önüne geçmek istediği anlaşılmaktadır ancak ilerde bu ilkesinin aksine davranışlarda bulunduğu da bir gerçektir (Melville&Shakleina 2005, 32-33).

Yukarıda sayılan üç madde her devletin temel varlık amacı ve önceliği olarak değerlendirilebilir ayrıca zamandan ve mekândan bağımsız olarak var olacak hedefler arasındadır. Ancak bundan sonra sıralanacak hedefler Rusya Federasyonu'nun tarihsel ve coğrafi durumundan ötürü ortaya çıkmıştır. Yaklaşık 70 yıl Marksist-Leninist ideoloji⁴ ile hareket eden, buna göre bir ekonomik yapı ve dış politika oluşturan devlet, demokratik reformlar ve sivil toplumun gelişmesi için dış destek talep etmektedir. Geçmişin ideolojik bağlantılarından vaz geçilen bu süreçte herhangi bir ülkeye dost veya düşman ön yargısı *-a priori-* ile yaklaşılmayacağı da belirtilmiştir. Aynı zamanda Sovyet merkezi planlamasını ortadan kalktığı bu süreçte, Rus ekonomisinde piyasa şartlarını oluşturmak ve dünya standartlarına

⁴ 1977 tarihli Sovyetler Birliği Anayasası'nın 6. maddesi Marksist-Leninist olarak tanımladığı Sovyetler Birliği Komünist Partisi'ne toplumu ve politikayı yönlendirme yetkisini vermiştir (Beard 1996).

uygun üretim yapmayı hedeflemiştir. Sovyet mirasının paylaşılması ve yaşanan benzer süreçler hususunda diğer yeni bağımsızlığını kazanan cumhuriyetler ile Bağımsız Devletler Topluluğu⁵ vasıtasıyla yeni, eşit ve ortak çıkarları önceleyen ilişkiler kurmak hedefi metinde yer bulmuştur.

Her ne kadar iç ve dış politikada değişim ve dönüşüm hedeflese de Rusya Federasyonu, dış politika hedefleri arasında, Bağımsız Devletler Topluluğu ile müzakerelere uyumlu bir şekilde, Sovyetler Birliği'nden kendisine kalan hak ve sorumlulukların da takipçisi olacağını belirtmiştir. Zaten daha önce bu şekilde Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ndeki Sovyet Daimi Üyeliği, Rusya Federasyonuna devrolmuştur. Genel olarak belirtmek gerekirse Rusya Federasyonu dış politikası ile *büyük güç* statüsünü sağlama ve korumayı amaçlamaktadır (Melville&Shakleina 2005, 32-33).

Dış politika konusunda genel perspektif, hedefler ve öncelikler sıralandıktan sonra buna yönelik ikili, bölgesel ve dünya çapındaki faaliyet ve tutumların belirtilmesi dış politika konseptlerinde yer almaktadır. Bunları paragraflar halinde ele almak ve yorumlamak konu bütünlüğü ve anlatım açısından yararlı olacaktır.

Bağımsız Devletler Topluluğu üyeleri ile Rusya Federasyonu arasında tarihsel, coğrafi, politik ve etnik bağlar bulunmaktadır. Bu nedenle bölge öncelikli öneme sahiptir. BDT ülkeleri ile güvenlik alanına, nükleer silahlar konusuna ve askeri işbirliği çabalarına yer verilmektedir. Rusya Federasyonu, BDT ülkelerinde çıkabilecek kargaşaların kendisine doğrudan tehdit olacağını düşünmektedir ve bundan dolayı olarak güvenliğini sağlamak istemektedir. Aynı zamanda Sovyet

⁵ 8 Aralık 1991'de bir araya gelen Rusya, Ukrayna ve Belarus liderleri, Belovezhskaya Uzlaşması ile SSCB'nin dağıldığını ilan edip bu süreçteki işbirliği için çatı örgüt olan BDT'nin Şartını imzalamışlardır. 21 Aralık 1991'de Alma Ata Protokolü ile Azerbaycan, Ermenistan, Kazakistan, Kırgızistan, Moldova, Tacikistan, Türkmenistan ve Özbekistan bu yapıya dâhil olmuştur. 1993'te ise Gürcistan BDT'ye katılmıştır. Sovyet mirasını reddeden Baltık Cumhuriyetleri ise BDT ile herhangi bir üyelik sürecine girmemiştir (Riasanovsky&Steinberg 2011, 667).

ordusunun konvansiyonel silahlarının paylaşılması, nükleer silahlarının ise Rusya tarafına teslim edilmesine yönelik girişimlerde bulunmaktadır. Buna yönelik olarak BDT çatısı altında bir güvenlik antlaşması imzalanmış⁶ ancak bütün BDT üyeleri bu yapıya dâhil olmamışlardır. Rusya Federasyonu bölgede yer alan Rus vatandaşlarının (sootchestvenniki) haklarını uluslararası hukuka uygun bir şekilde koruyacağını belirtmektedir. Bu ilerde diğer devletlerin iç işlerine müdahalede bir araç olarak kullanabilmesi açısından önemlidir. BDT konusunda diğer önemli başlık ise literatürde “yakın çevre doktrini” (blizhneye zarubezhye) olarak adlandırılan politikanın temelini oluşturmaktadır. Rusya Federasyonu, BDT bölgesinde üçüncü taraf devletlerden ve onların destekleyebileceği dini-milliyetçi hareketlerden kaygı duyduğunu belirtmektedir. Buna ilaveten komşu bölgelerde dış güçlerin askeri ve politik güç kazanma girişimlerine karşı çıkacağını açıkça belirtmektedir. Bölgeye yönelik olarak bilimsel, teknolojik ve kültürel bağların geliştirilmesi ve bu sayede Rusya'nın BDT ülkeleri için bir çekim merkezi olması da planlanmaktadır (Melville&Shakleina 2005, 33-36).

Silahlanma konusunda, Rusya Federasyonu konvansiyonel silah satışlarının denetimini ve kitle imha silahlarının(biyolojik, kimyasal, nükleer) yayılmasının engellenmesini desteklemektedir. Buna yönelik olarak Birleşik Devletler ile imzalanan START 2⁷ antlaşmasının yürürlüğe konulmasına taraftardır. Ayrıca NATO ile diyalog kurulmasını desteklemektedir. Dönem itibarıyla ekonomik, politik ve sosyal problemi olan Rusya, silahsızlanma ve diyalog ile dünya kamuoyunda olumlu bir imaj yaratmayı amaçlamaktadır.

⁶ 1992 yılında Taşkent Paketi olarak da bilinen Kolektif Güvenlik Antlaşması Rusya, Ermenistan, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan ve Özbekistan tarafından imzalanmıştır. Daha sonra Azerbaycan, Belarus ve Gürcistan antlaşmaya imza koyacaktır. 2002 yılında Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü haline gelen yapıdan günümüze kadarki süreçte Azerbaycan, Gürcistan ve Özbekistan çekilmiştir (Chausovsky 2017).

⁷ Stratejik Silahların Azaltılması Antlaşması 2, 1993 yılında imzalanmış ve çoklu balistik füze taşıyabilen kıtalar arası sistemlerin kullanılmasının önlenmesini amaçlamaktadır (Kimball 2003).

Ekonomi alanında vizyonunda; öncelikle görece gelişmiş sayılabilen askeri teknolojilerin sivil teknolojilere dönüştürülmesini ve teknolojik-bilimsel gelişmeyi hedeflemektedir. Buna ek olarak piyasa düzeninin ve rekabetçiliğin sağlanması için dış ekonomik yardımlara sıcak bakılmaktadır. Rus ürünlerinin dünya pazarlarına girebilmesi için gerekli adımların atılması da dış politika adımlarına dâhil edilmiştir. BDT alanını özel olarak belirtmek gerekirse, Rusya bu bölgede bir ekonomik alan oluşturarak ekonomik işbirliğini sağlamaya çalışmaktadır. Özellikle Sovyet planlama mantığı, cumhuriyetler arasında karşılıklı bağımlılık hedeflediği için bu doğal bir ihtiyaçtır. IMF, Dünya Bankası, OECD ve AB gibi kuruluşlar vasıtasıyla finansal destek ve yatırımları ülkesine çekmeyi amaçlamaktadır. Bu da sosyalist blokun lider ülkesinin, geldiği noktayı göstermesi açısından önemlidir. Dünyanın çeşitli bölgelerindeki devletler ile ekonomik işbirliği fırsatlarının takip edilmesi dış politika öncelikleri arasına girmiştir.

Birleşik Devletler ile ilişkiler boyutuna bakacak olursak, bu dönemde temel hedefin olası gerginliklerden kaçınma ile karşılıklı şüphelerin ortadan kaldırılmasına yönelik çabalar olarak ifade edilebilir. Rusya Federasyonu, ABD ile çeşitli alanlarda yapıcı işbirliği ve ortaklık adımlarına sıcak baktığını belirtmektedir. Bu konular Sovyetler Birliği dış borçlarının yapılandırılması, Rusya'nın ekonomik dönüşümünün desteklenmesi, BDT bölgesinde barışa katkı sağlayabilecek arabuluculuk hamleleri, G-7'de destek sağlama, START antlaşmalarının uygulanması ve silahların azaltılması gibi maddeleri kapsamaktadır. Bu olumlu hedef ve öngörülere rağmen Rusya Federasyonu, Birleşik Devletler'in tek süper güç konumunda olmasını istememektedir (Melville&Shakleina 2005, 41-43).

Avrupa bölgesine yönelik tutumu coğrafi kökenli iki bölüme ayırmak mümkündür. Batı Avrupa'da giderek süpranasyonel yapısı güçlenen Avrupa

Topluluğu⁸ ile diyalog kurularak; ekonomi, güvenlik ve bilimsel işbirliği konularında ortaklıklar kurmak hedeflenmektedir (Melville&Shakleina 2005, 44). Topluluğun tecrübesinin BDT için yararlı olabileceği düşünülmektedir. Buna ek olarak Rusya Federasyonu, topluluk üyesi olan Birleşik Krallık, Fransa ve Almanya ile tarihten gelen ikili iyi ilişkilerini de ayrıca geliştirmeyi hedeflemektedir.

Doğu Avrupa'ya yönelik politika ise temel olarak geçmişte Sovyet yönetiminin emperyalist politikasından uzaklaşan ve bölge ülkeleri ile ideolojik kıstasları olmayan, karşılıklı yarar göz önünde buldurulan ilişki modelleri olarak hedeflenmektedir. İkili ilişkilerin geliştirilmesi için çaba harcanacağını belirten metinde, Yugoslavya sorununun çözülmesinde BM, AGİT ve AB ile işbirliği içinde barışın sağlanması için katkı yapacağını belirtmiştir. Buna karşın Doğu Avrupa genelinde Rusya'nın etkisini azaltmaya yönelik hareketlere karşı olunacağı belirtilmiş, Baltık bölgesi özellikle Rus birliklerinin çekilmesi, Rusça konuşan azınlığın hakları ve Kaliningrad bölgesi ile ilgili konuların diyalog ile çözülmesi hedefleri metinde yer almıştır. Rusya Federasyonu ayrıca Avrupa Konseyi ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatlarının bölge istikrarı ve sorunların çözümünde bir araç olarak önemine vurgu yapmıştır (Melville&Shakleina 2005, 45-48).

Asya-Pasifik bölgesinde, Soğuk Savaş dönemi yayılmacılık, ideolojik gerginlikler veya askeri tehditlerin ortadan kalktığı, barışçıl ve güvenli, ekonomi ile bilimsel alanlarda uyumlu ilişkilere yönelme arzusu söz konusudur. Bu sayede geçmişte ekonomik anlamda geri alan, Rusya'nın Sibirya bölgesinin bölgeye entegrasyonu sağlanacak ve bu bölgenin gelişmesi sağlanabilecektir. Kore sorununun barışçıl şekilde çözülmesini arzulayan ülke, Çin Halk Cumhuriyeti, Japonya,

⁸ 1993 metninde hala Avrupa Topluluğu ifadesi yer almaktadır.

Moğolistan ve Vietnam ile ilişkileri geliştirmeyi ve bu bölgeye yönelik “yabancılık algısını” ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır.

Güney-Batı Asya bölgesi, Rusya için BDT'nin güney bölgesinde yer alması sebebiyle, bu bölgede ortaya çıkan İslami radikalizm ve istikrarsızlık dolayısıyla bir tehdit kaynağı olarak görülmekte ve dikkatle takip edilmektedir. Hindistan ile geçmişten gelen ilişkilerin geliştirilmesi aynı zamanda Hindistan-Pakistan geriliminin barışçıl yolla çözülmesinin desteklenmesi de hedeflenmektedir. Batı Asya bölgesinde yer alan NATO üyesi Türkiye ile ilişkilerin geliştirilmesine kayda değer bir yer ayrılması da Türk-Rus ilişkilerinin geliştirilmesine yönelik adımların atılacağına işaretir.

Rusya Federasyonu, Ortadoğu'yu böylesine olan yakınlığı ve petrol rezervlerinin varlığı sebebiyle önemle takip etmektedir. Bölgedeki Arap-İsrail ve Irak-İran savaşlarının barışçıl yoldan çözümü için destek sağlayacağını belirtmektedir. Bölgedeki silahlanmanın kontrolü ile ekonomik çıkarlar konusunda ABD ve Batı Avrupa devletleri ile uzlaşarak hareket edilmesi gerektiği belirtilmiş, aynı zamanda Basra körfezinin stratejik önemine değinilmiştir. Sovyet döneminde verilen borçların geri ödenmesi, iyi ilişkiler kurulan devletler⁹ ile bu ilişkilerin devam ettirilebileceği, aynı zamanda İsrail ile geçmişin aksine olumlu ilişkiler kurulabileceği belirtilmiştir.

Afrika bölgesinde askeri-politik rekabet politikasını devam ettirmeyeceğini belirten Rusya Federasyonu, karşılıklı çıkarlar esasında işbirliğine hazır olduğunu belirtmiştir. Sovyet döneminde verilen borçların geri ödenmesi ile bu bölgede yer alan hammadde kaynakları ve Rus menşeli mallar için pazar fırsatının takip edildiği

⁹ Sovyetler Birliği, Soğuk Savaş döneminde Mısır, Suriye, Irak ve Libya gibi devletler ile çeşitli zamanlarda iyi ilişkiler içerisinde olmuştur.

ifade edilmiştir. Bölgeye yapılan silah satışlarının sıkı kontrolünü öneren Rusya, istikrarsızlığın çözümünde BM ve Afrika Birliği platformları ile işbirliğine hazır olduğunu belirtmiştir.

Latin Amerika bölgesinde demokratikleşme hareketlerinin desteklendiği, ticari ve bilimsel işbirliği fırsatlarının hedeflendiği belirtilmiş, ancak Küba ile geçmişten gelen ilişkilerin tekrar gözden geçirileceği belirtilmiştir.

Birleşmiş Milletler mekanizmalarının güçlendirilmesi ve verimli olmasının sağlanması hedeflenmiş, özellikle BDT bölgesindeki barışı koruma görevlerine katkı sağlanacağı ifade edilmiştir. BM Güvenlik Konseyi'nin araçsallaştırılması ile krizlerin önlenilebileceği ve barışın tesis edilebileceği metinde yer alan bir diğer husustur. Rusya aynı zamanda diğer bölgesel örgütler ve Bağlantısızlar Hareketi ile yapıcı diyaloglar kuracağını belirtmiştir. İnsan hakları konusunda BM ve AGİT öncülüğünde düzenlenen mevzuata dayanarak insani konularda işbirliği ve insan haklarının korunmasına yönelik adımlar atacağını belirtmiştir. Geçmişin aksine din konusunun önemini belirten Rusya Federasyonu, uluslararası dini platformlara dâhil olma isteğini ifade etmiştir. BM ve AGİT standartları uyarınca çevreci sanayinin Rusya'da tesisi için çalışmak ve özellikle BDT bölgesindeki çevre felaketlerinin önüne geçilmesi hedefleri arasındadır (Melville&Shakleina 2005, 62-63). Teknik bir detay olarak belirtmek gerekirse konsept metninin sonunda Rus dış politikasını oluşturan ve uygulayan kurumların¹⁰ yetkileri kısaca yer almaktadır.

Genel olarak toparlamak gerekirse, 1993 Rusya Federasyonu Dış Politika Konsepti Metni, devletin ve toplumun Sovyet sonrası düzene geçişinin bir yansıması gibidir. Detayları ayrı ayrı paragraflarda belirtildiği üzere, Soğuk Savaş

¹⁰ Bu kurumlar Devlet Başkanlığı, Yüksek Sovyet, Hükümet ve Dışişleri Bakanlığı ile diğer bağlı ajanslar olarak sıralanmaktadır.

psikolojisinin ve davranışlarının terk edildiği ve reformlar konusunda Batı ile işbirliği arayan bir Rusya Federasyonu söz konusudur. Diğer devletler ile de eski gerginlik konularının çözümlenmesi hedeflenmiştir. Hâlihazırda bu dönemde kırılgan bir ekonomi, toplum ve ulusal birlik sahibi devletin, dış politikada çeşitli konularda ve bölgelerde diplomasi, ekonomi, kültür, bilim ve teknoloji aracılığı ile işbirliği arayışında olduğu bu konseptin temelindeki unsurdur.

5. 2. 2000 Rusya Federasyonu Dış Politika Konsepti

21'inci Yüzyıl başlarken dünya politikasında ve uluslararası ilişkilerde yaşanan değişimler, konsept metninde bir değişiklik ihtiyacını da beraberinde getirmiştir. Bu nedenle hazırlanan yeni konsept metni, kısa süre önce görev başına gelen, Devlet Başkanı Vladimir V. Putin'in onayıyla 28 Haziran 2000 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bölüm sıralamasında yapılan bir değişiklikle genel ilkeler ilk bölüm olmuş daha sonra ise dünya düzeni algısı, küresel öncelikler, bölgesel öncelikler ve dış politikada konusunda yetkilerin yer aldığı teknik bölüm yer almıştır.

Önceki metinle benzer şekilde çıkarların korunmasına yönelik genel ilkeler; ülkenin egemenlik ve toprak bütünlüğünü kapsayarak güvenliğinin sağlanması; dünya politikasındaki önemi ve büyük güç statüsünün korunması; istikrarlı, demokratik, BM Şartı ve uluslararası hukuka bağlı bir dünya düzeni kurulması; sürdürülebilir kalkınma ve içerideki demokratik düzenin gelişmesi konusunda dış destek; uluslararası alan işbirliği arayışı ile yakın komşularla bölgesel sorunların ortaklaşa çözümü ve istikrar hedeflerinden oluşmaktadır. Bunlara ek olarak, daha önce diğer alt bölümlerde yer almasına rağmen ilkeler kısmında bahsedilmeyen,

yabancı diyarlardaki Rus vatandaşlarının korunması ve **Rus dili** ile **kültürü** aracılığında dünyadaki Rusya Federasyonu **algısının** olumlu şekilde geliştirilmesi yer almaktadır (Melville&Shakleina 2005, 90).

Yayınlandığı yıl temel alınarak hazırlanan dünya algılamasına değinmek gerekirse, Soğuk Savaş'ın ve buna bağlı nükleer ile konvansiyonel silahlanma yarışının bittiği; askeri konuların görece öneminin azaldığı ve küreselleşme ile birlikte ekonomik, bilimsel, teknolojik, ekolojik ve doğrudan bilginin kendisine dayanan güç yapılarının öneminin arttığı bir yapıdan bahsedilmektedir. Çok sayıda ülkenin demokratik değerler ve piyasa ekonomisine yönelmiş bir halde olduğu tespitinde bulunmaktadır. Özellikle teknolojinin ve bilimsel gelişmenin eskisindeki ekonomik faaliyetlerin ülkeler arası karşılıklı bağımlılığı arttırdığı ifade edilmekte ve bunun uluslararası alanda istikrar ile mümkün olacağı belirtilmektedir. Bu yapı altında Rusya Federasyonu kendisini BM Güvenlik Konseyi Daimi Üyeliği ve büyük devletler ile olan bağlantılara sahip olması hasebiyle yeni dünya düzeninin oluşumunda etkili olabilecek bir aktör olarak tanımlamaktadır. Önceki metne benzer şekilde ülkenin devlet organizasyonu, sivil toplum ve ekonomi açısından gelişmesine ihtiyaç olduğunu belirtmekte, aynı zamanda dünya ekonomisine katılma yönündeki hedeflere katkı sağlayacak pragmatik, yapıcı, kendisine güvenilir ve bağımsız bir Rus Dış Politikası tanımlanmaktadır (Melville&Shakleina 2005, 92). Rusya'nın yeni dönemde mevcut dünyada tespit ettiği tehdit unsurları ise, bölgesel aktörlerin ön plana çıkmasına bağlı olarak ortaya çıkabilecek olası rekabet ve çatışma ihtimalleri ile uluslararası terörizm olarak sayılabilmektedir.

Bağımsızlık sonrası iç karmaşa ve ekonominin yeniden yapılanması dönemini görece bir şekilde atlatan Rusya Federasyonu, Batılı devletler ile olan ilişkilerinde karşılıklı güvenin sağlanamaması sebebiyle yeni bir algılama içine girmiştir. Buna

göre Birleşik Devletler'in tek süper güç olduğu ve BM Teşkilatı yerine sadece Batılı devletlerin yer aldığı örgütlerin ön plana çıkarılması Rusya için sorun kaynağı olarak tanımlanmış, bu yapıların tek taraflı müdahale girişimlerinin sistemin istikrarını bozucu sonuçlar doğurabileceği belirtilmiştir. Rusya Federasyonu, önceki metinden farklı olarak 2000 metninde çok kutuplu bir dünya sistemine geçiş yapılmasını açıkça desteklediğini belirtmektedir (Melville&Shakleina 2005, 91).

Metnin bir sonraki bölümünde Rusya Federasyonu'nun küresel sorunların çözümündeki önceliklerine yer verilmiştir. Tekrar tekrar belirtildiği üzere Birleşmiş Milletler Teşkilatının ön planda olması ve mevcut Güvenlik Konseyi'nin yapısının korunması istenmekte lakin BM örgütünde verimliliğin artırılması için yapılacak bir reformun ve BM Barışı Koruma misyonlarının destekleneceği ifade edilmektedir. G-8 platformu diğer büyük güçler ile diyalog için önemli bir araç olarak algılanmaktadır. Rusya, uluslararası ilişkilerde -özellikle askeri- güç etkisinin dolayısıyla kitle imha silahlarının ve konvansiyonel silahların yayılmasının azaltılmasını istemekte, istikrarlı ve güvenli bir dünyayı desteklemektedir. Bu konuda ABD ile geçmişten gelen Anti Balistik Füze Antlaşması(ABMT) gibi antlaşmaların takipçisi olunacağı; ancak ABD'nin tek taraflı olarak füze savunma sistemi kurması halinde gerekli karşı önlemlerin alınacağı belirtilmektedir. Bilginin başlı başına bir güç olarak tanımlanması dolayısıyla bilgi güvenliği konusunda çabalar önemsenmektedir. Uluslararası alanda insani yardım, terörle, kaçakçılıkla mücadele konusunda işbirliği önerilmekte aynı zamanda uluslararası hukuka uygun olarak -özellikle yurtdışındaki Rusların- insan haklarının korunması desteklenmektedir. Küresel ekonomi alanında ise dış fırsatların takip edilmesi, yatırım çekilmesi ve sisteme entegrasyon çabalarında bulunulması öncelikler arasında sayılmaktadır.

2000 yılı metninde göze çarpan önemli yeniliklerden biri Batı'ya duyulan güven sorununun bir sebebi ve aynı zamanda sonucu olan *insani müdahale ve kısıtlı egemenlik* kavramlarına olan itirazdır. Rusya, BMGK kararı olmaksızın yapılan bu tip müdahalelere karşı olduğunu açıkça ifade etmektedir (Melville&Shakleina 2005, 95). Diğer bir yenilik ise Rusya Federasyonu'nun **dünya kamuoyuna** yönelik **kültür, bilim ve entelektüel** alanlardaki başarılarını da kapsayacak şekilde dış politikası hakkında **bilgilendirme** yapmayı hedeflediğidir. Bu sayede **pozitif** ve **dostane** bir **algı** yaratılabilecektir (Melville&Shakleina 2005, 97).

Bölgesel öncelikler konusunda ise 1993 sonrası süreçte ortaya çıkan yapılara yönelik güncellemelerin yapıldığı söylenebilir. BDT bölgesine yönelik olarak iyi komşuluk ile çeşitli konulardaki ve çeşitli derinliklerdeki entegrasyon gayeleri tekrar edilmektedir. Avrasya bölgesinde oluşturulmak istenen ve bu entegrasyona yönelik olarak başlatılan Gümrük Birliği Projesi ve Kolektif Güvenlik Antlaşması şeklinde kısmi karşılık bulmakta ve Rusya bunların geliştirilmesini desteklemektedir. Bunlara ek olarak Belarus ile oluşturulan kapsamlı entegrasyonu amaçlayan Birlik Devleti yapısı da güçlendirilmek istenmektedir. Bölge devletleri ile ilişkilerde Hazar su alanının hukuki statüsü de Rusya'nın masadaki kartları arasında yer almaktadır.

Avrupa bölgesinde öncelikle güvenlik ve işbirliğinin sağlanmasına değinmek gerekirse, Rusya Federasyonu AGİT çatısı altındaki süreçleri ile Avrupa'da Konvansiyonel Silahlı Kuvvetler Antlaşması(AKKA)'nın uygulanmasını desteklemektedir. Aynı zamanda Avrupa Birliği'nin gelişimi ve derinleşme süreçlerini dikkatle takip eden ülke, bu yapı ile 1994'de imzalanan Ortaklık ve İşbirliği Anlaşması öncülüğünde istikrar, uzun dönemli bir politik, ekonomik ortaklık hedeflemektedir. NATO konusunda işbirliğine yönelik iyi niyetlerini bildirmekle birlikte 2000 metninde, 1999 yılı NATO Washington Zirvesinde yer alan örgütün

kriz yönetimi için bölgesi dışında güç kullanması ve genişlemesinden duyduğu çekinceleri de belirtmektedir (Melville&Shakleina 2005, 99). Önceki metinde de yer aldığı üzere Batı Avrupalı geleneksel büyük güçler¹¹ ile ikili ilişkilere ayrıca vurgu yapıldığı gibi Doğu Avrupa ile de insani, ekonomik ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesine yer verilmektedir. Baltık bölgesinde de 1993 metnine benzer şekilde Rusça konuşan azınlığın sorunları Rusya Federasyonu'nun dış politika gündeminde yer almaktadır. Soğuk Savaşın bitişi ile birlikte SSCB gibi Yugoslavya'da bölünmüş, ancak bu bölünme daha kanlı olmuştur. Rusya Federasyonu, Balkanlar'da yaşanan sorunların çözümü için destek sağlayacağını söylemekte, ancak genel dünya kamuoyunu aksine, devlet egemenliğine yaptığı vurgu ve insani müdahale kavramı karşılığında uygun olarak, Yugoslavya Federal Cumhuriyeti'nin¹² toprak bütünlüğünün korunmasını istemektedir (Melville&Shakleina 2005, 99-100).

ABD ile silahlanma ve güvenlik konularında, politikalardaki ciddi farklılıklara rağmen, işbirliği ve ortaklığın uluslararası sistemdeki istikrar için yararlı olacağı ve destekleneceği ifade edilmiştir.

1993 metninde Asya bölgesinde yer alan konuları destekleyen bir anlayış yer almaktadır. APEC, ASEAN ve Şanghay Beşlisi gibi yapıların destekleneceği, bu bölgede yapılacak ekonomik işbirliği faaliyetlerinin Sibiryâ bölgesinin gelişmesine katkı sağlayacağı ifade edilmektedir. Çin, Hindistan ve Japonya ile ilişkilerin geliştirilmesinin hedeflendiği, hâlihazırda Hindistan'ın tarihsel bir müttefik sayıldığı ve Japonya ile sınır sorunlarının çözümüne yönelik hareket edilmesinin amaçlandığı söylenmiştir. Hindistan-Pakistan ile Kuzey-Güney Kore arasındaki ilişkilerin

¹¹ Birleşik Krallık, Almanya, Fransa, İtalya.

¹² Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti'nde sosyalist sistemin çöküşüyle birlikte çeşitli etnik çatışmalar meydana gelmiş, Slovenya, Bosna-Hersek, Hırvatistan ve Makedonya bağımsızlığını kazanmıştır. Burada adı geçen devlet ise yalnızca Sırbistan, Karadağ ve Kosova'yı içermektedir (Radan 2002, 201-203).

yumuşatılması ayrıca bu bölgelerin Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Antlaşması(NPT) ve Nükleer Denemelerin Kapsamlı Yasaklanması Antlaşması(CTBT)'na dâhil edilmesinin istikrar için gerekliliğine vurgu yapılmıştır. BDT'nin güney bölgesinde yer alan Afganistan'daki durumun yarattığı tehdit önceki metine uyumlu bir şekilde yer almaktadır.

Öncelikle metinde Türkiye ile ilişkilere yapılan vurgu bu metinde yer almamış, bunun yerine İran ile ilişkilerin geliştirilmesinin hedeflendiği belirtilmiştir. Ortadoğu'da barışın ve istikrarın egemen olması için gerçekleştirilen çabaların desteklendiği, ama aynı zamanda Rusya'nın bölgede geçmişteki etkisini yeniden oluşturmak istediği de metinde yer almaktadır. Genel olarak ele almak gerekirse Ortadoğu, Kafkaslar, Karadeniz ve Hazar'da istikrar ile ekonomi ve enerji alanlarında işbirliği hedeflerinin varlığından bahsedilmiştir. Afrika'da Afrika Birliği öncülüğünde askeri çatışmaların çözümü ve Latin Amerika'da çeşitli alanlarda işbirliği hedefleri metinde yer alan diğer hususlardır (Melville&Shakleina 2005, 101-102).

Son bölümün teknik kısımda yapılan bir iki değişiklik söz konusudur.¹³ Genel olarak 2000 yılı konseptini ele almak gerekirse, Rusya Federasyonu bu dönemde Batı ile olan ilişkilerde yeterince umutlu değildir, hatta ciddi ayrılmalar söz konusudur ancak birtakım işbirliği hedefleri de halen söz konusudur. Diğer yandan bu metinde yumuşak güç ve kamu diplomasisi konusunda; dil, kültür ve tanıtım konuları dış politika hedefleri arasına eklenmiş ve devlet bunların geliştirilmesine yönelik çabaları konsept metine alarak hedefleri arasında ilan etmiştir.

¹³ Teknik yetkiler bölümünde sayılan kurumlarda bir takım değişiklikler olmuş. Bu kurumlar Devlet Başkanlığı, Federasyonu Konseyi, Duma, RF Güvenlik Konseyi ve Dışişleri Bakanlığı ile diğer bağlı ajanslar olarak sıralanmaktadır. Ayrıca gerektiğinde sivil toplum örgütleri ile işbirliği de yapılabileceği belirtilmiştir.

5. 3. 2008 Rusya Federasyonu Dış Politika Konsepti

Rusya Federasyonu, 21'inci Yüzyılın başlarındaki gelişmelerin ışığında, kendisinin dünya politikasında artan rol ve sorumluluklar kazandığı algısı ile Rus Dış Politikasını gözden geçirme yoluna gitmiştir. Bu nedenle hazırlanan yeni metin 12 Temmuz 2008 tarihinde, anayasal sebepler nedeniyle görevinden ayrılıp başbakan olan V. Putin'in yerine, yeni Devlet Başkanı Dmitri A. Medvedev tarafından onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Daha öncekilere benzer alt bölümlerden oluşan metnin, bu başlıklarında küçük bir değişiklik yapılarak “genel ilkeler” yerine “genel hükümler” ifadesi kullanılmıştır.

Genel hükümler kısmı, büyük ölçüde önceki metinle uyumlu şekilde kaleme alınmıştır. Bu hükümler arasında; devletin egemenliği ve toprak bütünlüğü dolayısıyla güvenliğinin sağlanması; Rusya'nın dünyada politik, ekonomik, entelektüel ve dinsel etki merkezi özelliğinin geliştirilmesi; Rus toplumunda ekonomik, demokratik, teknolojik ve sosyolojik dönüşüm için gerekli dış desteğin sağlanması; BM öncülüğünde devlet egemenliği ve uluslararası hukuka dayanan adil ve demokratik bir dünya düzeninin oluşturulması; iyi komşuluk ilişkileri; diğer devlet ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği; yabancı ülkelerdeki Rus vatandaşlarının korunması; Rusya'nın dünyadaki algısının olumlu şekilde geliştirilmesi ve Rus dili ile kültürünün yayılması yer almaktadır. Ayrıca daha önceki metinde temel felsefe, birey ve toplumun önceliği iken, 2008 metni bunların arasına devlet kavramını da eklemiştir (“Rusya Federasyonu'nun AB Nezdindeki Daimi Temsilciliği Web Sitesi” 2008).

Yeni dönemde dünya düzeni, daha önceki metinde olduğu gibi, Soğuk Savaş'ın sonra ermesi dolayısıyla ideolojik rekabetin ve büyük çaplı savaş ihtimalinin ortadan kalktığı bir yapı şeklinde tanımlanmaktadır. İç ve dış politika konusundaki ayrımlar azalmakta bu da dış politikayı ulusal kalkınma ve güvenlik açısından oldukça önemli bir noktaya taşınmaktadır. Ancak buna ek olarak sistemin temelden ve süreklilik arz edecek şekilde değişimler yaşadığı ifade edilmektedir. Blokların ortadan kalkması ile *ağ diplomasisi*¹⁴ uygulanarak ikili ve çoklu işbirliği modellerinin ön planda yer aldığı, ayrıca bölgesel işbirliğine yönelik yapıların geliştiği belirtilmektedir. Askeri gücün yanında ekonomik, bilimsel, teknolojik, demografik ve bilgiye dayalı güç modellerinin etkisinin arttığı ifade edilmektedir. İşte bu noktada Rusya, sivil toplumun, insani sermaye ve eğitimin, ülkesel güç açısından önemine vurgu yapmaktadır (“Rusya Federasyonu’nun AB Nezdindeki Daimi Temsilciliği Web Sitesi” 2008).

Yeni dönemde küresel terörizm, kitle imha silahlarının yayılması, açlık ve bölgesel çatışmalar ve küresel ekonomi dolayısıyla ortaya çıkan küresel krizler dünya düzenine var olabilecek tehditler arasından sıralanmaktadır. Ayrıca küresel rekabette, demokrasi ve piyasa ekonomisinin genel olarak kabul görmesine rağmen, bu değerleri algılama yöntemlerinde ortaya çıkan *medeniyetsel farklılıklar* ve ayrışma olasılıkları da söz konusudur. Rusya Federasyonu, bu dönemde Batı İttifakı’nın, geçmişte olduğu gibi, politik ve psikolojik anlamda kendisini *çevreleme* politikası uyguladığını ifade etmektedir. Uluslararası sistemde, BM ve uluslararası hukuka aykırı olarak devletlerin tek tarafı müdahale girişimlerinin sistemin istikrarını bozacağına yönelik görüşleri tekrarlanmaktadır. Açıkça kendisinin geçmişteki gibi

¹⁴ Küreselleşme ve modern toplumun ortaya çıktığı günümüzde devletler arası gizlilik ve iki ilişkiler şeklinde yürüten diplomasi yerine, sivil toplum ve devlet dışı aktörlerinde dahil olduğu, açıklık ve sürekli iletişim halinde olmayı kapsayan diplomasi türüdür (Metzl 2001).

bir silah yarışına dâhil olmayacağı belirtilmiş, jeopolitik konumu, BM Güvenlik Konseyi ve G-8 gibi yapılara olan üyeliği ile bu dönemde dünya politikasında daha önemli bir role sahip olduğu ifade edilmiştir.

Küresel sorunların çözümü konusunda Rus Dış Politikasının önceliklerin önceki metinle benzerlik göstermekle birlikte, önemli bir yenilik olarak ayrı bir uluslararası hukuk alt bölümüne yer verilmektedir. Rusya Federasyonu, Soğuk Savaş sonrası yeni dünya düzeninin oluşumunda güç politikalarından uzakta barış hedefleyen, uluslararası hukuka bağlı, toprak bütünlüğüne, self determinasyona, eşitlik, karşılık saygı ve işbirliğine dayalı istikrarlı bir dünya sistemini arzulamaktadır. Bu hedefe yönelik en önemli araç ise Birleşmiş Milletler olarak belirtilmektedir. Rusya, uluslararası sistemde BM örgütünü, alternatifi olmayan esas meşru örgütsel yapı olarak görmekte, onun kuralları ve aracılığı ile sistemin devamlılığında yana tavır koymaktadır. BM Teşkilatı hakkında Güvenlik Konseyi üye sayısının artırılması da dâhil olmak üzere konsensüs ile yapılacak reforma olumlu bakıldığı, ancak mevcut daimi üyelerin statüsünün korunmasının elzem olduğu belirtilmektedir. Aynı uluslararası sistemde güvenlik ve düzen için ortak liderlik ihtiyacı olduğu bunun da BM, BDT, AB, AK, G-8 ve BRIC gibi platformlar vasıtasıyla sağlanabileceği ifade edilmektedir (“Rusya Federasyonu’nun AB Nezdindeki Daimi Temsilciliği Web Sitesi” 2008).

2008 metninde kendisini milliyetlerin, kültürlerin, dinlerin ve medeniyetlerin uyum için yaşadığı bir alan olarak tanımlayan Rusya Federasyonu, uluslararası güvenlik konusunda kitle imha silahlarının yayılmasının ve silah yarışının önlenmesini, konvansiyonel silahların denetimini, ABD ile işbirliği için stratejik silahların azaltılmasını, yukarıdaki belirtilen BM, AGİT, AK, UNESCO, İİT, Rus Ortodoks Kilisesi gibi aracı örgütler vasıtasıyla bölgesel çatışmaların, küresel

anlamda kaçakçılığın, terörün, felaketlerin ve göçmen sorununun çözümlenmesini hedeflemektedir. Ayrıca diğer büyük güçler tarafından oluşturulabilecek tek taraflı füze savunma sistemi ve gerçekleştirilebilecek askeri müdahalelerin sisteme zarar vereceği belirtilmiştir.

Dünya Ticaret Örgütü ve OECD'ye üyelik hedeflenmiş, bunun da etkisiyle ekonomide yararın artırılıp, risklerin azaltıldığı, girişimcilerin desteklenip dış yatırımın çekilmesinin aynı zamanda mevcut altyapının ve enerji tesislerinin modernleştirilmesinin hedeflendiği ifade edilmiştir. Aynı zamanda insan hakları, enerji, sağlık ve çevre alanlarında uluslararası işbirliğine katkıda bulunulacağı belirtilmiştir.

Yurtdışındaki Rus vatandaşlarının korunması, bu kişilerle olan bağların güçlendirilmesi ve dili ile kültürün yayılması önceki konseptteki şekliyle yer almaktadır. Buna ek olarak Rusya Federasyonu yükselen neo-faşizm, ırkçılık, yabancı karşıtlığı ve tarihin farklı algılarla yeniden yazılması gibi hareketlere karşı durduğunu belirtmektedir. Ayrıca 2008 konseptine **kamu diplomasisi, kültürel diplomasi ve insani diyalog** kavramları eklenmiştir. Rusya kamu diplomasisi aracılığı ile kendisi hakkındaki nesnel algının güçlendirilmesini ve yabancı kamuoylarının etkilenmesini hedeflemektedir. Ayrıca Rus medyasının yayın gücünün artırılmasını, bu araçlar vasıtasıyla egemenlik ve toprak bütünlüğüne karşı yapılan bilgi kirliliğini engellemeyi amaçlamaktadır ("Rusya Federasyonu'nun AB Nezdindeki Daimi Temsilciliği Web Sitesi" 2008).

Bölgesel öncelikleri ele alacak olursak, BDT üyeleri ile güvenlik ve ticaret alanlarında ortaklık karşılıklı eşitlik ve saygı çerçevesinde, ikili ile çoklu işbirliği modelleri üzerinde durulmaktadır. Karışıklık içindeki Afganistan'a komşu Orta Asya

bölgesinde ve Kafkaslardaki istikrarın korunması ile bölgedeki Rus vatandaşlarının hakları Rusya'nın öncelikleri arasındadır. Ayrıca BDT bölgesinde daha önceki konseptte belirtildiği üzere çeşitli konularda ve çeşitli ülkelerle bölgesel işbirliği çabaları söz konusudur. Belarus ile kurulan Birlik Devleti'nin ekonomik alanda derinleştirilmesi, 2000 yılında kurulmuş bulunan Avrasya Ekonomik Topluluğu çatısı altında Belarus ve Kazakistan ile Gümrük Birliği dâhil olmak üzere ekonomik anlamda entegrasyonu ve 2002 yılında örgütsel bir yapı kazanan Kolektif Güvenlik Antlaşması aracılığı ile bölgede ortak güvenliğin sağlanması hedeflenmektedir. Bunlara ek olarak, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü ve kurumsal hale gelen Şanghay İşbirliği Örgütü ile işbirliği mekanizmaları desteklenmektedir (“Rusya Federasyonu'nun AB Nezdindeki Daimi Temsilciliği Web Sitesi” 2008).

Avrupa bölgesinde güvenlik alanında Rusya'nın desteklediği yeni proje Kanada ve ABD'yi de kapsamaktadır. Vancouver'den Vladivostok'a kadar olan bölgede ortak güvenlik sağlanması ve bu sayede herhangi bir bloklaşmanın oluşmaması hedeflenmektedir. Avrupa bölgesine yönelik Avrupa Konseyi ve AGİT yapıları sayesinde güvenlik ve hukuk alanlarındaki işbirliği çabaları desteklenmektedir. Önceki metinler de olduğu gibi Avrupa Birliği ile çeşitli konularda ortaklığın sürdürülmesi ve Batı Avrupalı devletler¹⁵ ile ikili ilişkilerin önemi üzerinde durulmaktadır. Doğu Avrupa bölgesine yönelik detaylı içerik buldurmeyen metin, Baltık bölgesinde Rusça konuşanların hakları ve “Kaliningrad sorununa¹⁶” yer vermektedir. Daha önceki metinlerde olduğu gibi NATO ile diyalog kurulmasının desteklendiği ifade edilmiştir. Ancak geçmişte bu yapıya karşı belirtilen çeşitli eleştiriler bu metinde bir “kırmızı çizgiye” dönüşmüş ve Rusya Federasyonu açıkça

¹⁵ Birleşik Krallık, Almanya, Fransa, İtalya, İspanya ve diğerleri.

¹⁶ Kaliningrad Oblastı, Rusya'nın Litvanya ve Polonya arasında Baltık Denizi'ne kıyılı bir bölgesidir. Bölgenin Rus topraklarına kara bağlantısının olmaması ve buraya yerleştirilen füze sistemleri sorunun kaynaklarıdır.

NATO'nun Rusya sınırlarına doğru genişlemesi ile Gürcistan ve Ukrayna'nın örgüte dahline karşı olduğunu belirtmiştir ("Rusya Federasyonu'nun AB Nezdindeki Daimi Temsilciliği Web Sitesi" 2008).

Birleşik Devletler ile ticari, ekonomik ve diğer alanlarda işbirliğinin arttırılarak karşılıklı yarar sağlanabileceği ve aynı zamanda bu ilişkinin stratejik boyuta evrilmesinin küresel istikrar için yararlı olacağı ifade edilmiştir. Ayrıca karşılıklı güvenin tesis edilmesi ve dolayısıyla silahların yayılmasının önlenmesi ve diğer güvenlik başlıklarında işbirliğinin sağlanmasının tercih edileceği ifade edilmiş, ancak ABD'nin uluslararası alandaki faaliyetlerinin BM Şartı ve uluslararası hukuka uygun olması gerekliliği belirtilmiştir. Kanada ile ise "Kuzey Kutbundaki" tartışmalar dâhil olmak üzere çeşitli alanlarda ilişkilerin geliştirilmesine değinilmektedir.

Geri kalan bölgelere genel hatlarıyla kısaca değinmek gerekirse önceki politikanın devamı olarak Asya bölgesinde çeşitli uluslararası örgütler vasıtasıyla¹⁷ işbirliği çabalarına dahil olunacak, bu sayede Sibirya bölgesinin ekonomik gelişimine katkı sağlanacaktır. Çin Halk Cumhuriyeti ve Hindistan ile ilişkilerin geliştirilmesi ve bu üçlü diyalog ortamının sağlanması desteklenmekte, ayrıca Çin ile stratejik ortaklık hedeflenmektedir. Japonya ile ise geçmişten kalan sorunların çözümü ve iyi komşuluk ilişkilerinin oluşturulması hedefler arasındadır.

Asya bölgesindeki sorunlara yönelik olarak Kore sorununun diyalog ile çözülmesi ve Afganistan sorununda BM, Şanghay İşbirliği Örgütü ile Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü destekli çözüm hedeflenmektedir. Rusya Federasyonu ayrıca Kuzey Afrika¹⁸, Batı Asya¹⁹ ve Güney Doğu Asya²⁰'daki çeşitli ülkeler ile

¹⁷ Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği, Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği ve Şanghay İşbirliği Örgütü.

¹⁸ Mısır, Cezayir, Libya.

ilişkilerini geliştirme gayesinde olduğunu belirtmiştir. İran ile işbirliğini hedefleyen Rusya Federasyonu, ülkenin barışçıl nükleer enerji hamlelerini desteklemekte ancak NPT hükümlerine uygun şekilde davranılmasını istemektedir. Genel olarak Ortadoğu bölgesinde istikrarın sağlanması, bağımsız Filistin devleti olasılığında Arap-İsrail sorununun çözümü ve Irak'taki devlet yapısının yeniden tesis edilmesi Rusya tarafından desteklenmektedir. İslam İşbirliği Örgütünde gözlemci üye olarak²¹, G-8 ile birlikte İslam dünyasına yönelik işbirliği faaliyetlerini desteklediği ifade edilmektedir. Ayrıca Afrika bölgesinde istikrarın sağlanması ve Latin Amerika ile işbirliği metinde yer almaktadır. Teknik yetki bölümünde ise yine birtakım değişiklikler olmuştur²². Genel olarak baktığımızda 2008 metni, Rusya'nın Batı'ya yönelik itirazlarının ve kırmızı çizgilerinin arttığı bir metin olmuştur.

5. 4. 2013 Rusya Federasyonu Dış Politika Konsepti

Her ne kadar tarihin akışında kısa bir süre gibi görünse de, 21'inci Yüzyılın ilk on yılı, küresel ve bölgesel anlamda hızlı bir değişime sahne olmuştur. Bu bağlamda öncelikleri değişen ve artan Rusya Federasyonu, tekrar bu makama gelen, Devlet Başkanı Vladimir V. Putin'in 12 Şubat 2013 tarihinde onaylaması ile yeni bir konsept metnini yürürlüğe koymuştur.

Genel hükümler bölümü daha önceki metinle uyumlu şekilde yazılmıştır ancak yazının devamında belirtilecek olan bir takım farklıklar da söz konusudur.

¹⁹ Türkiye, İran, Pakistan, Suudi Arabistan, Suriye.

²⁰ Vietnam, Endonezya, Malezya, Tayland, Filipin, Singapur.

²¹ Örgüte 2005 yılında gözlemci üye olmuştur.

²² Devlet Başkanı, Federasyonu Konseyi, Devlet Duma'sı, Hükümet, RF Güvenlik Konseyi, Dışişleri Bakanlığı ve diğer ilgili kurumlar olarak belirtilmiş, aynı zamanda politik partiler, sivil toplum örgütleri, akademi ve iş dünyası da dış politika ile ilgili karar alma süreçlerinde danışılan merciler olarak sıralanmıştır.

2008 metnine benzer olarak önceliklerin birey, toplum ve devletin korunması şeklinde ele alındığı buna yönelik olarak da BM ve uluslararası hukuk öncülüğünde egemenlik ile toprak bütünlüğüne karşılıklı saygıya dayanan, pragmatik, şeffaf, çok yönlü, öngörülebilir ve cepheleşme karşıtı bir dış politika ve dış ilişkiler hedeflenmiştir. Rusya Federasyonu bu vasıta ile ekonomik ve teknolojik gelişme için dış desteği, uluslararası barış ve güvenliği, iyi komşuluk ilişkilerini, yabancı yatırımları ve Rus girişimlerini geliştirmeyi hedeflemektedir. Yine önceki metinde yer aldığı şekliyle yabancı ülkelerdeki vatandaşların korunması ile Rus dili ve kültürünün yayılması hedefler arasında yer almaktadır. Bunlara ek olarak dünya genelindeki Rus diasporasının güçlendirilmesi ve Rus mal, hizmet ile yatırımlarına karşı ayrımcılığın önüne geçilmesi de metinde yer bulmuştur. Ayrıca daha önce kendisini *büyük güç* olarak tanımlayan Rusya Federasyonu, bu metin ile kendisini dünya sistemindeki *etkili kutuplardan biri* olarak tanımlamış ve medeniyetler arası yapıcı diyalog ve işbirliği ortamının sağlanmasını genel hükümler bölümüne eklemiştir (“Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığı Web Sitesi” 2013).

Yeni metinde mevcut dünya düzeninin, Soğuk Savaş’ın sona ermesinin etkileri yerine çok kutupluluğa geçişin etkilerinin var olduğu karışık ve tahmin edilemez bir yapıda olduğu belirtilmektedir. Çok kutupluluğa geçiş, Batı’nın ekonomik ve politik anlamda dünya politikasındaki hâkim gücünün görece azaldığı ve Asya-Pasifik bölgesinin yavaş yavaş ön plana çıktığı bir süreci kapsamakta ve rekabeti arttırarak uluslararası sistemde istikrarsızlık ihtimalini arttırmaktadır. Ayrıca her ne kadar büyük çaplı savaş riski söz konusu olmasa bile, yeni silah teknolojileri ve güç dengesinde değişimler mevcut güvenlik yapısını sıkıntıya sokabilecek faktörler arasında sayılmaktadır.

Önceki metinlerde yer aldığı üzere, güç kavramı, askeri güce ek olarak ekonomik, hukuki, bilimsel, çevresel, demografik ve bilgi teknolojilerine yönelik şekilde algılanmaktadır. Ayrıca askeri güce yönelik şekilde oluşturulan geleneksel ittifaklar, ulus-aşan yapılardan kaynaklanan tehditleri önlemekle zayıf kalmakta ve çözüm esnek *ağ diplomasisi* ile sağlanan işbirliği modellerinde aranmaktadır. Gücün bu yeni şekli dolayısıyla küresel tehditler de özellikle Batı sisteminden kaynaklanan yapısal ekonomik krizler, enerji güvenliği ve ekonomik güvenlik gibi başlıkları ön plana çıkarmaktadır. Aynı zamanda stratejik kaynaklar ve medeniyetsel anlamda rekabet de artmaktadır. Sınır aşan etkilere sahip ve yayılmakta olan yabancı düşmanlığı, toleranssızlık, neredeyse yeni bir güç kutbu haline gelen uluslararası suç örgütleri, dini-etnik aşırılık, silahlar, göçler, iç ve bölgesel çatışmalar da bu dönemde uluslararası sistemin karşılaştığı sorunlar arasında yer almaktadır. Rusya Federasyonu, diğer ülkelerin tek taraflı müdahalelerinin ve füze savunma sistemlerinin dünyadaki istikrar açısından sıkıntı kaynağı olduğunu, Birleşmiş Milletler ve O'nun Güvenlik Konseyi'nin öncülüğünde dünyadaki güvenlik, kalkınma ve insan hakları sorunlarının işbirliği ile çözümüne katkı sağlayacağını ifade etmektedir. 2013 metninde göze çarpan diğer bir nokta, Rusya'nın güç sınıflanmaları arasına **yumuşak gücü** eklemesidir ("Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığı Web Sitesi" 2013). Metinde yumuşak güç; sivil toplum, bilgi, teknoloji ve kültür gibi araçlar ile dış politika yürütmek şeklinde tanımlanmış ve geleneksel diplomasinin günümüzde önemli bir alternatifi olduğu belirtilmiştir. Aynı zamanda bu gücün küresel rekabette yıkıcı, yasa dışı, insan hakları kisvesi altında egemen devletlerin iç işlerine müdahale sağlayan, kamuoylarını yanıltan şekilde ve istikrarsızlığa sebep olabileceği de metinde yer almıştır.

Rusya Federasyonu, istikrarlı ve sürdürülebilir bir dünya düzeni için uluslararası hukuka ve Birleşmiş Milletler Teşkilatının öncü rolüne atıf yapmaktadır. Ayrıca bu teşkilatın etkisinin artırılması için gerekli reformların destekleyicisi olduğunu, gerektiğinde mevcut daimi üyelerin haklarını korumak üzere Güvenlik Konseyi'nin de bu reforma dâhil edilebileceğini belirtilmiştir. Aynı zamanda G20, G-8, AGİT, BRICS, ŞİÖ ve RHÇ platformlarının da uluslararası güvenlik ve düzen için gerekli olan küresel ortaklaşa liderlik müessesesine katkı yapacağı ifade edilmiştir. Ancak Rusya Federasyonu uluslararası hukukta güç kullanılmasının yasaklanması ile devlet egemenliği ve self determinasyon kavramlarını desteklerken, yeni olarak, *koruma sorumluluğu* (responsibility to protect)(R2P)²³ gibi tartışmalı kavramlar aracılığı ile yapılan hareketlerin karşısında olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca bir diğer yeni madde de ülke sınırları konusundaki tartışmaları hukuken çözüme kavuşturmaya yöneliktir (“Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığı Web Sitesi” 2013).

Önceki metinde olduğu gibi, güç politikalarından vazgeçilmesi, kitlesel imha silahlarının yayılmasının engellenmesi ve stratejik silahların azaltılması; bunların yerine güven artırıcı önlemler olarak, Avrupa özelinde konvansiyonel kuvvetlerde azaltmaya gidilmesi, terör, bölgesel çatışmalar, organize suç, kaçakçılık ve çevre felaketleri gibi küresel tehditlere karşı uluslararası işbirliği içinde olunması ve BM Barış Gücü gibi politikalar desteklenmektedir. Rusya'nın, çeşitli milliyet, din, kültür ve medeniyetleri kapsayan bir ülke olarak, Rus Ortodoks Kilisesi gibi araçlar vasıtasıyla kültürler, dinler ve medeniyetler arası uyuma katkı sağlayacağı metinde belirtilmektedir (“Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığı Web Sitesi” 2013).

²³ R2P, sivilleri korunması ve insan hakları gibi sebeplerle gerektiğinde egemen devletlerin içişlerine müdahalede bulunmayı kapsayan bir dış politika ilkesidir (Dews 2013).

Ekonomi ve çevre alanındaki önceliklere bakacak olursak; daha önceki metinlerde yer alan girişimlerin desteklenmesi, modernizasyon, dış yatırımların ülkeye çekilmesi, enerji konularında stratejik işbirliği hamleleri ve aynı zamanda çevre güvenliği ile küresel güvenliğin sağlanması için dünya genelinde gerekli minimum ekonomik ve sosyal kalkınmanın sağlanması konularında işbirliği aynı şekilde yer almaktadır. Ekonomik işbirliği ve entegrasyon çabalarının, yeni üye olunan, DTÖ desteğinde devam ettirilmesi, aynı zamanda OECD üyeliğinin de hedeflenmesi söz konusudur. 2013 yılı metninde yapılan yeni bir vurgu ise Rusya Federasyonu'nun coğrafi konumu dolayısıyla sahip olduğu transit ülke kapasitesindedir.

Demokrasi ve insan hakları gibi değerleri desteklediğini ifade eden Rusya Federasyonu bu kapsamda tarihin siyasallaştırılmasının önlemesi, ırkçılık ve yabancı düşmanlığa karşı durulmasını, uluslararası hukuka uygun olarak yurt dışındaki vatandaşlarını da korumayı hedeflemektedir. Buna ek olarak Rus dilini yayılması, diaspora ile işbirliği ve metne yeni eklenen, Slav halklarıyla ilişkilerin geliştirilmesi öncelikleri yer almaktadır. Kamu diplomasisi ve yumuşak güç uygulamaları hususunda Rusya'nın kültür, eğitim, bilim ve spor alanında kendinden söz edilen bir konuma getirilmesine ve Rus medyası ile diğer yeni teknolojik araçlar vasıtasıyla yabancı kamuoylarına yönelik etki hamlelerinde bulunulmasına çabalanacağı belirtilmiştir ("Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığı Web Sitesi" 2013).

Bölgesel öncelikler konusunda yine benzer bir sıralama yapılmış, önce BDT bölgesi sonra ise Avrupa-Atlantik, Asya-Pasifik, Latin Amerika ve Afrika şeklinde ele alınmıştır. BDT bölgesinde²⁴ eşit, karşılıklı yarar ve saygı çerçevesinde güvenlik

²⁴ Gürcistan 2008 Rus-Gürcü Savaşı akabinde, Bağımsız Devletler Topluluğundan ayrılmıştır. (O'Rourke 2009). Ancak halen coğrafi olarak BDT bölgesine yönelik politikalarda yer almaktadır.

ve ekonomi başlıklarında çeşitli işbirliği ve entegrasyon çabalarını devam ettirmekte olduğunu ifade etmektedir. Aynı zamanda bölgede yaşayan Rusya vatandaşlarının korunması da, daha önceki metinlerde olduğu gibi, hedefler arasındadır. Ekonomik işbirliği alanında, 2000 yılında kurulan Avrasya Ekonomik Topluluğu²⁵ ve 2010 yılında oluşturulan Avrasya Gümrük Birliği²⁶ projelerinin derinleştirilip Avrasya Ekonomik Birliği şeklini alması hedeflenmektedir. Belarus ile kurulan Birlik Devleti'nin ayrıca ekonomik entegrasyon alanında geliştirilmesi ile Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü ve Hazar bölgesine yönelik kolektif işbirliği çabaları da söz konusudur.

Güvenlik başlığı altında ise KGAÖ'nün kurumsal yapısının geliştirilmesi ve bu vasıtasıyla bölgesel güvenlik sisteminin oluşturulması hedeflenmektedir. BDT kapsamında öncelikli ortak olarak ifade edilen Ukrayna ile ilişkilerin geliştirilmesi ile entegrasyon çabaları, donmuş çatışmaların çözümüne aracılık edilmesi²⁷, Gürcistan ile normalleşme süreci ve bu ülkeden bağımsızlığını ilan eden devletlerin desteklenmesi²⁸, 2013 yılı metninin yenilikleri arasında sayılabilir ("Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığı Web Sitesi" 2013).

2013 konseptinde kendisini Avrupa medeniyetinin ayrılmaz bir parçası olarak tanımlayan Rusya Federasyonu, 2008 metnine benzer bir şekilde kendisinin de dahil olduğu şekilde Avrupa-Atlantik ortak güvenlik ve istikrar alanından yana olduğunu belirtmiştir. Daha önceki metinlerdeki hedeflere benzer şekilde, 2010 yılında

²⁵ Avrasya Ekonomik Topluluğu, 10 Ekim 2000 tarihinde Belarus, Kazakistan, Kırgızistan, Rusya Federasyonu ve Tacikistan tarafından kurulmuştur. Özbekistan 2005 ile 2008 yılları arasında topluluğun üyesi olmuştur (Vinokurov 2017, 56-57).

²⁶ Avrasya Gümrük Birliği, 1 Ocak 2010'da Belarus, Ermenistan, Kazakistan, Kırgızistan ve Rusya Federasyonu'nun dahilıyla kurulmuştur. Daha sonra 1 Ocak 2012'de Belarus, Kazakistan ve Rusya Avrasya Ekonomik Alanı oluşturulmuş ve bu yapı 1 Ocak 2015'te Avrasya Ekonomik Birliği haline gelmiştir. 2015 yılı içinde Ermenistan ve Kırgızistan da birliğe üye olmuştur (Vinokurov 2017, 56-57).

²⁷ Trans-Dinyester ve Dağlı Karabağ sorunları.

²⁸ 2008 Rus-Gürcü Savaşı sonrası bağımsızlığını ilan eden ve uluslararası toplum tarafından kısmen tanınan Abhazya ve Güney Osetya Cumhuriyetleri.

imzalanan “Modernizasyon İçin Ortaklık” projesi kapsamında Avrupa Birliği ile güvenlik, ekonomi, enerji alanlarında ve politika alanlarında işbirliğinden söz edilmekte, birliğin Rus vatandaşlarına yönelik vizeleri kaldırması da istenmektedir (“Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığı Web Sitesi” 2013). Ayrıca Batı Avrupalı devletleriyle ikili iyi ilişkilere, Avrupa Konseyi ve AGİT kapsamında ortak güvenlik ile insan haklarına yönelik çabaların desteklenmesi söz konusudur. 2013 metninde önemli bir farklılık ise, Avrupa’ya giden doğalgaz ve petrol hatları için geçiş noktası olması hasebiyle Balkan bölgesinin stratejik öneme haiz olduğunu ifade etmesidir.

NATO ile ilişkilerde 2008 politikası takip edilerek, şeffaf ve öngörülebilir bir işbirliği hedeflenmekte ancak örgütün Rusya sınırına doğru genişlemesine açıkça edilen itiraz yinelenmektedir. ABD ile küresel istikrar için stratejik silahların azaltılması, güvenlik, ticaret, yatırım ve teknoloji alanlarında işbirliğin geliştirilmesi önceki yıllardaki gibi yer almıştır. 2013 metninde ise Rusya vize serbestisi konusunu öncelikleri arasına almış ve ayrıca ABD tarafından kurulan füze savunma sisteminin kendisine yönelik olmadığına dair hukuki güvence talep etmiştir. Daha önce olduğu gibi Kanada ile Kuzey Kutbu meselesi de olmak üzere birtakım işbirliği niyetlerinin olduğu belirtilmiştir. Hem Kuzey hem de Güney Kutup alanlarına yönelik yapılacak girişimler de yeni olarak metinde yer bulmuştur (“Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığı Web Sitesi” 2013).

Asya-Pasifik bölgesi, 2013 konseptinde Rusya tarafından hızla gelişen ve dünyanın güç merkezinin kaymaya başladığı bir yer olarak ele alınmış ve bu bölge ile entegrasyon çabaları üzerinde durulmuştur. Ayrıca güvenlik boyutunda kitle imha silahlarının yayılmasının engellenmesi, silah satışlarının kontrolü ve çatışma risklerinin ortadan kaldırılması gibi hedefler de eklenmiştir. Bölgeye yönelik olarak Doğu Asya Zirveleri, ŞİÖ, APEC, ASEAN Asya-Avrupa Forumu, Asya İşbirliği

Diyalogu gibi platform ve uluslararası örgütler bu hedeflerin sağlanmasındaki araçlar olarak değerlendirilmektedir. Rusya, bölgede Çin Halk Cumhuriyeti ve Hindistan'ı stratejik ortak olarak görmeye devam etmekte ve bu devletler ile üçlü diyalog mekanizmasının geliştirilmesini hedeflemektedir. Aynı zamanda Japonya, Moğolistan, Vietnam ve Yeni Zelanda ile ikili ilişkilerin geliştirilmesi ve Kore yarımadasının nükleersiz ve barışçıl bir yer olması arzusu metinde yer almaktadır. Afganistan'daki istikrarsızlığın çözümünde ise BM, KGAÖ, ŞİÖ ve NATO ile ortaklaşa çalışılacağı belirtilmektedir.

2010 yılı sonlarında ortaya çıkan Arap Baharı süreci göz önünde bulundurulduğunda, Rusya Federasyonu Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da meydana gelen istikrarsızlığın çözümüne devletlerin egemenliğine saygı, toprak bütünlüğünün korunması ve iç işlerine karışılmaması prensipleriyle katkıyı hedeflediğini ifade etmektedir. Ayrıca bağımsız Filistin devletinin kurulması, Arap-İsrail sorununun çözümü ve İran'ın barışçıl nükleere sahip olması bölgeye yönelik politikalar arasında sayılmaktadır. Rusya, bu bölgeye yönelik hamlelerinde BM Güvenlik Konseyi Üyesi ve Dörtlü Arabulucu'dan biri olarak -gözlemcisi olduğu- İslam İşbirliği Örgütü, Arap Ligi ve Körfez İşbirliği Konseyi ile uyumlu şekilde sorunların çözümüne katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Son olarak dünya politikasında gelişen önemine binaen Latin Amerika ile ilişkilerin geliştirilmesi; Afrika'da ise hem ilişkilerin geliştirilmesi hem de bölgedeki istikrarsızlığın Afrika Birliği ve diğer bölgesel kuruluşlar ile işbirliği halinde çözüme ulaştırılması bu bölgelere yönelik öncelikler arasında sayılmaktadır.

5. 5. 2016 Rusya Federasyonu Dış Politika Konsepti

Küresel siyasette ve Rusya'nın dış ilişkilerinde yaşanan önemli olaylar²⁹, sadece üzerinden üç yıl geçmesine rağmen konsept metninde değişiklik ihtiyacını beraberinde getirmiştir. Değişen ulusal çıkarlar ve stratejik öncelikler gereği hazırlanan yeni metin Devlet Başkanı Vladimir V. Putin'in onayıyla 30 Kasım 2016 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Yeni metnin genel hükümler kısmı önceki metinle uyumlu şekilde kaleme alınmıştır. Özetle ele almak gerekirse kendisini bir etki merkezi olarak tanımlayan Rusya Federasyonu diğer devletler ve uluslararası örgütler ile BM ve uluslararası hukuk öncülüğünde küresel barış güvenlik ve istikrar için karşılıklı egemenlik, toprak bütünlüğü ve bağımsızlığa saygılı, faydacı, şeffaf, öngörülebilir ve çok yönlü ilişkiler hedeflenmektedir. Aynı zamanda ekonomik kalkınmanın sağlanması için gerekli dış yatırımların ülkeye çekilmesi, ticari ilişkilerin geliştirilmesi, refahın artırılması ve Rus ürünlerinin ihracı ve bunlara yönelik olası ayrımcılıkların önüne geçilmesi de hedefler arasında sıralanmaktadır. Komşularla iyi ilişkiler, yurt dışındaki Rus vatandaşlarının haklarının korunması, Rus dili, kültürü, tarihi, bilimsel başarılarının dünyada ön plana çıkarılması, diasporanın güçlendirilmesi ve medeniyetler arası diyalogların geliştirilmesi daha önceki metindeki şekliyle yer almaktadır. Medya ve iletişim araçları ile Rusya'nın genel dünya siyaseti hakkındaki görüşlerini yayma hedefi ise 2016 metnin genel hükümler bölümüne eklenmiştir ("Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığı Web Sitesi" 2016).

²⁹ 2013-4 Ukrayna Maidan olayları, akabinde Kırım'ın Rusya Federasyonu tarafından ilhakı, Ukrayna'da Rusya yanlısı ayrılıkçı hareketler, ilhak sebebiyle Batı devletleri tarafından uygulanan yaptırımlar, DAES tehdidinin ortaya çıkması ve Rusya Federasyonu Silahlı Kuvvetleri'nin Suriye İç Savaşında rejim güçlerine destek için operasyonlara başlaması şeklinde örneklendirilebilir.

Bu dönemde mevcut dünya düzenine yönelik tespitler açısından önceki metinle benzerlikler olmakla birlikte, gelişmeler ve yenilikler de olmuştur. Öncelikle belirtmek gerekirse Batı dünyasının gücündeki görece azalma dolayısıyla küresel sistemde tek merkezliliğin zayıflaması ile Asya-Pasifik Bölgesinin öneminin artması ve yeni güç merkezlerinin oluşumu söz konusudur (“Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığı Web Sitesi” 2016). Dünyadaki kültürel, medeniyetsel ve kalkınma yöntemlerindeki farklılıkları daha açık bir biçimde ortaya çıkmaktadır. Ülkeler arası refah farkı ve kaynaklar ile piyasalara erişim ve ulaşım yolları üzerindeki rekabet artmakta aynı zamanda çekişme alanları teknolojik bilimsel ve insani boyuttan medeniyet değerleri boyutuna ulaşmaktadır. Bu durumun, özellikle Batı dünyası tarafından, zorla empoze edilen değerler sistemiyle birleşince istikrarsızlığı tetikleyip yabancı düşmanlığı ve ırkçılık gibi akımların yayılmasına sebep olduğu ifade edilmektedir (“Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığı Web Sitesi” 2016).

Askeri gücün yanında ekonomik, hukuki, teknolojik, entelektüel ve bilişim alanlarındaki güç araçlarının uluslararası sistemde etkili olduğu belirtilerek aynı zamanda geleneksel diplomasi yerine -sivil toplumu, bilgi, iletişim ile insani konuları kapsayan- yumuşak güç araçları ve ağ diplomasisinin işlevselliğine vurgu yapılmıştır. Ancak yeni dönemde tekrar kuvvet kullanımının ön plana çıkmaya başladığı ifade edilerek, askeri kapasiteleri ve silah sistemlerinin geliştirildiği aynı zamanda bölgesel çatışma risklerinin, ulus-aşan suç örgütlerinin, yasadışı göçmen hareketliliğinin, terörizmin, DAESH benzeri dini veya etnik aşırı hareketlerin güçlendiği bir dünyanın ortaya çıktığı belirtilmiştir. Küresel ekonomik sıkıntılar ve enerji sektöründeki teknolojik değişimler ile kısıtlamalar da Rusya'nın belirttiği sorunlar arasında yer almaktadır. Rusya Federasyonu, kendisini sistemdeki bir *denge unsuru ve medeniyete katkı sağlayan eşsiz bir rolde* görmekte ve BM öncülüğünde

uluslararası toplumun *ortak ahlaki değer* ve *güç* dengesinin sağlandığı bir işbirliği modeli ile sorunların çözülmesini arzulamakta olduğunu belirtmektedir (“Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığı Web Sitesi” 2016).

Küresel zorluklara yönelik öncelikler bölümü önceki metinlere oldukça benzerdir. BM öncülüğünde, egemenlik, iç işlerine saygı, toprak bütünlüğü ve self determinasyon ilkeleri dahil olmak üzere uluslararası hukuka dayalı eşitlik ve karşılıklı saygı çerçevesinde ilişkilerin yer aldığı istikrarlı ve sürdürülebilir bir uluslararası sistem yaratılmak istenmektedir. BM’nin ve BM Güvenlik Konseyi’nin yapısında reform, R2P gibi zorlama uluslararası hukuk normlarına karşıtlık, ülke sınırlarının hukuki güven altına alınması ve diğer uluslararası platformların önemi³⁰ de 2013 metninde olduğu şekliyle yer almıştır. Ancak Rusya’nın G-8 üyeliğinin askıya alınması sebebiyle bu yapı metinden çıkarılmıştır.

Konvansiyonel silahlar konusunda kontrol, WMD’lerin yayılmasının önlenmesi, stratejik silahların azaltılması, uzayda silahlanmanın önüne geçilmesi, tek taraflı olarak kurulacak olan füze savunma sistemlerine karşıtlık, ortak müdahale sisteminin kurulması, Avrupa’da konvansiyonel silahların azaltılması, siber güvenlik, BM Barış Gücü, uluslararası suçla mücadele ve güç kullanımı hakkındaki konu başlıkları ve bunlara yönelik çözüm metotları önceki metindeki haliyle bu metinde de yer almaktadır. Aynı şekilde ekonomi, çevre güvenliği, sağlık, denizcilik, kamu diplomasisi, ırkçılık karşıtlığı, yurtdışındaki vatandaşların korunması, Slavların çoğunlukta olduğu uluslar ile kültürel ilişkiler, genel anlamda Rus dili, başarıları ve kültürünün yayılması ve ülkenin imajının güçlendirilmesi hedefleri de önceki metinde ifade edildiği şekliyle yer almaktadır. Kamu diplomasisi hususunda bir ek olarak Rus-yabancı akademisyen ve uzmanlar arası kurulacak bir diyalog ortamının

³⁰ G-20, BRICS, RHÇ, ŞİÖ.

önemine vurgu yapılmıştır (Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığı Web Sitesi 2016).

BDT bölgesinde var olan potansiyelin geliştirilerek, eşitlik, karşılıklı saygı ve yarar çerçevesinde ikili ve çoklu işbirliği arayışlarının sürdürülmesi hedeflenmektedir. Buna yönelik olarak Belarus ile oluşturulan Birlik Devleti yapısında ve Avrasya Ekonomik Birliği'nde entegrasyonun derinleştirilmesi ve KGAÖ'nün etkin bir bölgesel güvenlik örgütü haline getirilmesi planlanmaktadır. Ukrayna konusunda ikili ilişkilerdeki sıkıntılara yer verilmemiş ancak 2013 metninde yer alan öncelikli entegrasyon alanı ifadesinde geri adım atılarak ilişkilerin geliştirilmesi ve iç sıkıntılar konusunda yardım önerilmiştir ("Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığı Web Sitesi" 2016). Gürcistan ile ilişkilerin normalleştirilmesi, bu ülkeden kopan yapıların desteklenmesi ve donmuş çatışmaların çözümüne yönelik çok taraflı mekanizmalara³¹ destek verileceği de belirtilerek, aynı zamanda Karadeniz'de KEİ kapsamında ve Hazar konusunda, bölge devletleri ile işbirliği çabalarında bulunulacağı metne eklenmiştir.

Avrupa-Atlantik bölgesinde, AB ve NATO'nun sürekli genişleme içerisinde olmasının ancak Rusya'nın da dahil olabileceği bir Avro-Atlantik ortak güvenlik yapısının kurulamamasının bölgesel istikrar ve Rusya-Batı ilişkileri açısından bir kriz kaynağı olduğu değerlendirilmektedir. Aynı zamanda ABD tarafından Rusya ve müttefiklerine uygulanan *çevreleme* politikası konusundaki benzer olumsuz görüşler de metinde yer almaktadır. AB'nin bu dönemde halen önemli bir ticaret, ekonomi ve dış politika ortağı olarak değerlendirildiği metin, bu yapı ile terörle, organize suçla ve yasadışı göçle mücadele ile vize serbestisi gibi potansiyel işbirliği konularına yer vermektedir. Aynı zamanda Batı Avrupa devletleri ile ikili ilişkilerin geliştirilmesi

³¹ Dağlık Karabağ bölgesi için AGİT kapsamında Minsk Grubu.

üzerinde durulmuş, ancak daha önceki dönemlerin aksine ilişkilerin gerilediği Birleşik Krallık'tan özel olarak bahsedilmemiştir. AGİT ve AK yapılarının Avrupa güvenliği, hukuki ve insan hakları konularındaki faaliyetlerinin önemine vurgu yapılmış ve bu yapılar ile işbirliği önemsenmiştir. NATO ile eşit ortaklık desteklenmiş ancak örgütün Rus sınırlarına doğru genişlemesine karşı çıkmıştır. ABD ile çeşitli konularda yapılacak işbirliği hamlelerinin küresel istikrara katkı yapacağı belirtilmiş ancak bu ülkenin BM Şartı ve uluslararası hukuka uygun şekilde politika geliştirmesi ve diğer devletlere uyguladığı baskılara karşı çıkmıştır. Aynı zamanda bu ülke tarafından oluşturulacak bir küresel füze savunma sisteminin kendisine yönelik doğrudan tehdit olduğunu ve gerekli önlemleri alacağını belirtmiştir. Kanada ile işbirliği, Kuzey Kutup bölgesi ve Güney Kutup bölgesi üzerindeki hakların takipçisi olunacağı da metinde yer alan maddelerdendir.

Asya Pasifik bölgesi önceki metinde olduğu gibi önemi artan bir bölge olarak tanımlanmış; ŞİÖ, ASEAN, AEB, Doğu Asya Zirvesi gibi çeşitli platformlar vasıtasıyla bu bölge ile işbirliği ve entegrasyon hedeflenmiştir. Çin Halk Cumhuriyeti ve Hindistan bölgedeki iki önemli müttefik olarak değerlendirilmiş ve üç ülkenin ortak diyalog mekanizmalarını geliştirmesi hedeflenmiştir. Asya-Pasifik bölgesindeki çeşitli ülkelerle işbirliği ve nükleersiz silahsız, barışçıl, dengeli bir Kore yarımadası arzu edilmektedir.

Ortadoğu bölgesinde istikrarın sağlanması, terörizmle mücadele ve devletlerin toprak bütünlüğü desteklenmekte aynı zamanda Arap-İsrail çatışmalarının çözümü için arabuluculuk yapılabileceği de belirtmektedir. Ancak daha önceki konseptlerin aksine bu metinde bağımsız Filistin devletine vurgu söz konusu değildir. 2016 metninde eklenen önemli bir madde ise Suriye Arap Cumhuriyeti'ndeki sorunun siyasi yollar ile çözümünün sağlanmasına ve aynı zamanda bu devletin

üniter, bağımız yapısının ve toprak bütünlüğünün korunmasına yöneliktir. İnan ile işbirliğinin geliştirilmesi ve aynı zamanda bu ülkenin BMGK 2231 sayılı kararı uyarınca hareket etmesi, barışçıl nükleer programda kalması desteklenmektedir (“Rusya Federasyonu Dışışleri Bakanlığı Web Sitesi” 2016). Rusya Federasyonu, Ortadoğu’daki sorunların çözümü için Rus-Arap İşbirliği Forumu, Körfez Ülkeleri İşbirliği Konseyi ve gözlemcisi olduğu İİT ile diyalogu devam ettireceğini ifade etmektedir. Önceki metinlerin aksine Arap Devletleri Birliğı burada yer almamıştır. Afganistan, Latin Amerika, Afrika konusunda ve teknik bölümdeki ifadeleri büyük ölçüde önceki metinle aynı şekilde kalmıştır.

5. 6. Genel Değerlendirme

Rusya Federasyonu dış politika konseptleri ile dış politikasının temel hatlarını çizmektedir. Bu hatlar süreç içerisinde gelişen olaylara göre değışim görebilmektedir. Beş metinde de ifade edildiğı üzere Rusya Federasyonu, uluslararası işbirliği ve istikrar çabalarına destek verdiğini ifade etmektedir. Ancak özellikle Batı ile olan ilişkiler göz önünde bulundurulduğunda, 1993 ve kısmen 2000 metinleri umutlu bir yapıda iken 2008 ve sonrasındaki metinler karşılıklı gerilim noktalarını yansıtmaktadır. Rusya her metinde komşu bölgeleri olan Avrupa, Ortadoğu ve Asya-Pasifik ile ilişkileri detaylıca ele almış, ABD ile ise dünya siyasetine yönelik yaklaşımlar içine girmiştir. 2008 ve sonrasındaki metinlerde Soğuk Savaş sonrası geçiş döneminin sonra erdiği ve çok kutuplu bir dünyanın ortaya çıktığı değerlendirilmesinde bulunmaktadır.

Yumuşak güç ve kamu diplomasisi başlıklarını ele almak gerekirse; 2000 yılında dil, kültür yayılması ve imajın geliştirilmesi bu bağlamda değerlendirilebilir. 2008 yılı metninde ise kamu diplomasi kavramı, 2013 ve 2016 metinlerinde de hem kamu diplomasisi ve hem de yumuşak güç kavramları metinde yer almaya başlamıştır. Böylece her ne kadar yumuşak güç ve kamu diplomasisi arasında keskin bir kavramsal farklılığı ifade etmese de, Rusya'nın ilerleyen süreçte; bu kavramların önemini kavradığı ve bunları politikalarına dahil ettiğine işaretler.

BÖLÜM VI

RUSYA FEDERASYONU'NDA YUMUŞAK GÜÇ PRATİKLERİ

6.1. Sovyetler Birliği'nde Yumuşak Güç

1917 Ekim Devrimi, Rus tarihinde olduğu kadar dünya tarihinde de önemli bir kırılma noktası yaratmıştır. Karl Marx'ın işçi devrimine yönelik düşünceleri Batı Avrupa'da demokratik sistemler sayesinde önlenmiş ancak otoriter Rusya İmparatorluğu (Rossiyskaya İmperiya 1721-1917) yaklaşık 70 yıl Marksist ideolojiye sahip bir devlete dönüşmüştür. Siyasal, coğrafi ve kültürel anlamda İmparatorluk geçmişinden bazı miraslar devralan Sovyetler Birliği, aynı zamanda dağıldıktan sonra benzer etkileri günümüzdeki Rusya Federasyonu'na devretmiştir. Bu nedenle kısaca da olsa Sovyetler Birliği'nin yumuşak gücünü değerlendirmek yararlı olacaktır. Ancak bu hususu değerlendirmek tezin esas konusu olmadığı için detaylandırılmayacak ve ideolojik ayrıntılara girilmeyecektir.

Literatür taraması bölümünde yer aldığı üzere diğer aktörleri cezbetme şekli olarak değerlendirilebilecek yumuşak güç; ideoloji, kurumlar ve kültür temelinde incelenmektedir. İdeolojisini Marx'ın işçi devrimi ve Lenin'in Rusya pratiğinden (Riasanovsky&Steinberg 2011, 504) alan Devlet, 1945 öncesinde politik sistemin kurulması ve iç sorunların çözümü ile uğraşmıştır. 1920 ve 1930'larda uluslararası sistemde Bolşevik ideolojisi nedeniyle kabul görmemesi ve Batı toplumlarında oluşturulan anti-Bolşevik hava ile yumuşak güç bağlamında geri noktalarda olduğu

iddia edilebilir. Ancak yine de Komünist Enternasyonal (Komitern) faaliyetleri çerçevesinde, diğer ülkelerdeki aşırı sol birtakım gruplarda cezbedici etkiler yaptığı söylenebilir.

1945 sonrası dünya düzeninde Birleşik Devletler ile küresel liderlik için rekabete giren Sovyetler Birliği, bu dönemde görece daha fazla yumuşak güce sahiptir. Nazi Almanyası'na karşı kazanılan zaferdeki önemli rolü itibarıyla “kurtarıcı” askeri gücü ve ideolojik kökenleri itibarıyla “anti-emperyalist” bir söyleme sahip olması, özellikle dekolonizasyon sürecindeki Üçüncü Dünya'da cezbedici etkiler yapmıştır. Aynı zamanda kamu diplomasisine önemli kaynaklar aktaran Devlet, kendi yüksek kültürü ve ideolojisini yaymaya çalışmış, aynı zamanda Batılı devletler hakkında negatif algılar oluşturmaya çabalamıştır. (Nye 2002, 73).

Sovyetler Birliği, ideolojinin yanı sıra oluşturduğu kurumlar ve kültür ile de birtakım yumuşak güce sahip olduğu iddia edilmektedir. Söylemsel olarak ideolojik bir kılıfa sahip olsa da Sovyet bilim ve teknolojisinin geldiğini nokta, Sputnik uydusu gibi başarılar göz önünde bulundurulduğunda yumuşak güce katkı yapmaktadır (Nye 2002, 74). Aynı zamanda planlı ekonomi ve buna yönelik kurumsal yapı sahibi olan Sovyetler Birliği, ekonomik olarak gelişmiş ve işsizlik sorununu çözmüş bir Marksist cennet olarak kendisini dünyaya lanse etmekte ve kendisine bir takım sempatiler elde etmektedir. Kültürel alanda ise, bale, senfoni orkestralar ve spor takımlarının Olimpiyatlarda ve diğer yarışmalarda sağladığı ün ile yabancı öğrenci eğitim programları SSCB'ye yumuşak güç sağlamaktadır. (Nye 2002, 74).

Ancak genel olarak ele alındığında Sovyetler Birliği yumuşak güç konusunda ileri bir noktaya gelememiştir. Bunun öncelikli sebeplerinden biri devlet ve toplum yapısıyla alakalıdır. Devlet merkezli üretilen kamu diplomasisi, propaganda

boyutunda kalmış ve kapalı bir yapıya sahip Sovyet toplumu ve bundan kaynaklanan Sovyet kùltürü diğerleri için yeterince cezbedici olmamıştır. Aynı zamanda literatür taramasında da belirtildiği gibi, kullanılan sert güç, yumuşak gücün etkisini ortadan kaldırabilmektedir. Sovyetler Birliği, Doğu Avrupa'daki müttefiklerine yönelik olarak askeri güç kullanarak, Batılı toplumlar nezdinde cezbetmekten ziyade korkutucu bir algıya sahip olmuştur. Aynı zamanda bilimde ve ekonomide iddialarının gerisinde kalması da yumuşak güç konusunda zayıf kalmasına sebebiyet vermiştir (Nye 2002, 74-75).

6.2. Rusya Federasyonu'nda Yumuşak Güç

şu noktaya kadar çalışmada yumuşak güç kavramı, kamu diplomasisi kavramı ve Rusya Federasyonu Dış Politika Konseptlerinin evrimi incelenmiştir. Konseptlerin evrimi bölümünde irdelendiği üzere yıllar içerisinde Rusya Federasyonu; kùltür, yumuşak güç ve kamu diplomasisi kavramlarını dış politikasına dahil etmiştir. Bu bölümde, daha önce konseptler öncülüğünde kavramsal gelişimi ele alınan konunun pratikteki karşılıkları ve bunlara yönelik tartışmalar üzerinde durulacaktır.

6.2.a. "Myagkaya Sila" - Yumuşak Güç

Türkçe-Ruşa sözlüğe göz atıldığında, dişil formdaki "sila" kelimesinin *güç*, *kuvvet* ve *zor* gibi anlamlara geldiği gör÷lmektedir. "myagkaya" ise *yumuşak*, *hafif*

anlamında olup kendisinden sonra gelen sözcüğe uygun şekilde çekimlenmiş sıfat halinde bulunmaktadır. Bu durumda “Мягкая сила” veya Latin harflerine dönüştürüldüğünde “Myagkaya Sila”, yumuşak güç kavramının Rus dilindeki karşılığıdır (Aslan& Stoletnaya& Kamaletdinova 2011).

Rusça literatürde yumuşak güç kavramı, 2012 öncesinde nadiren ele alınan bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun kısaca nedenlerini irdelemek gerekirse, ilk neden Sovyet ve İmparatorluk geçmişi ile birlikte Rusya Federasyonu’nun askeri gücü önceleyen ve otokratik bir yapıda olmasıdır. Bu durum “yumuşak” bir kavramın ortaya çıkmasını geciktirmiştir. İkinci neden ise Amerikan kavramı olarak algılanan yumuşak gücün, Rus karşılığı olmayacağına yönelik inançtır (Van Herpen 2015, 24-27).

Avrasya bölgesinde Renkli Devrimlerin yaşanması Kremlin’deki yöneticileri ve Rus uzmanları, askeri güç dışındaki seçenekleri de değerlendirmeye yöneltmiştir (Sergunin&Karabeshkin 2015, 349). 21’inci Yüzyılın başlarında Rusya’daki elitler, değişen dünyada ülkelerinin cezbedici etkisinin yeterli olmadığını farkına varmış ve buna yönelik çözüm arayışları ortaya çıkmıştır (Hill 2006, 345-346; Tsygankov 2006, 1081-1090; Van Herpen 2015, 27-29).

Rus devlet adamları ve uzmanlar, bu eksikliği gidermek üzere kendi anlayışları doğrultusunda bir “Rus” yumuşak gücü anlayışını oluşturdular (Hudson 2015, 1-2). Bu kavram Nye’in oluşturduğu ve bu çalışmanın önceki bölümlerinde yer alan yumuşak güç kavramı ile kıyaslandığında ciddi farklar içermektedir. Öncelikle belirtmek gerekirse, Rus yumuşak gücü, sivil toplumun oluşturduğu cezbedici etkileri içinde barındırmamaktadır. Bu durum Rusya’da yumuşak gücün büyük ölçüde devlet (Winnerstig 2014, 24) kontrolünde olması ve devletin çıkarları

merkezli şekilde (Rotaru 2018, 46) kamu diplomasisi kavramı ile eş değer olarak değerlendirilmesi sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Nye'in eleştirilerine hedef olan bu anlayışta (Nye 2013), yumuşak güç, yabancı devletleri ve kamuoylarını etkilemeye yönelik bir araç olarak yer almaktadır (Van Herpen 2015, 25-27).

Bu farklı anlayışta, yine Nye'dan farklı olarak, realist teoriye yakın şekilde sıfır toplamlı oyun modeli yer almaktadır (Nye 2013). Bu durum yumuşak gücün, sert güç politikalarının bir devamı olarak ele alınması ile birleşince; rüşvet, yasadışı faaliyetler, istihbarat, casusluk, kara propaganda gibi aktiviteler de Rusya'nın yumuşak güç kavramı altında yer almaktadır (Van Herpen 2015, 27-29; Nye 2017). Bir diğer deyişle Rus yumuşak gücü, yumuşak zorlama (*soft coercion*) şeklinde tanımlanmaktadır (Lutsevych 2016). Konu üzerinde çalışan bazı uzmanlar Rusya'nın yumuşak güç politikalarını *kadife eldiven içindeki demir yumruk* tanımı ile ifade etmektedir (Hudson 2015, 2; Conversino 2017). Bu tanımı destekleyici şekilde Rus lider Putin, 2012 yılında Moskovskie Novosti gazetesinde yayınlanan demecinde yumuşak gücü şu şekilde tanımlamaktadır (Putin 2012a):

Yumuşak güç, silah kullanmadan bilgilendirme ve diğer anlayışlar ile dış politika hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik araçlar ve metotlar bütünüdür. Ancak bu metotlar aşırılık, ayrılıkçılık ve milliyetçiliği destekleyecek şekilde kamuoyu manipülasyonları ile devletlerin içişlerine karışmaya yönelik olarak kullanılmaktadır. İfade özgürlüğü ve genel siyasetin bu yasadışı yumuşak güç uygulamalarından kesin olarak ayrılması gerekmektedir. Ancak dış destekli sivil toplum örgütü görünümündeki yapıların istikrarı bozmaya yönelik faaliyetleri asla kabul edilemez.

Vladimir Putin, yine 2012 yılında yaptığı bir konuşmada ülkesi hakkında negatif algı oluşturulmak istendiğini, bu konuda kendilerinin ise gerekli önlemleri alamadıkları için hatalı olduklarını belirtmiştir (Putin 2012b).

Rusya Federasyonu'nun yumuşak güç stratejisini üç alt başlıkta ele almak mümkündür. İlk hedef, Batı strateji ve kurumlarının yukarıda sayılan anlayışa uygun olarak benzerlerinin oluşturulmasıdır (Burlinova 2015). İkinci hedef, sıfır toplamlı oyun mantığı itibarıyla, Rusya'daki yabancı kuruluşların yumuşak güç oluşturmaya yönelik hamlelerinin önüne geçilmesidir (Winnerstig 2014, 20; Hirst 2017). Üçüncü hedef ise, belki de Nye'in yumuşak güç kavramına uygun olmayan şekilde tıpkı Soğuk Savaş propaganda yöntemi gibi, yabancı kamuoyları üzerinde her türlü legal ve illegal yöntemler ile etki sağlanmasıdır ("Russia's soft power: information warfare here to stay" 2017; Van Herpen 2015, 33-34).

6.2.a.i. Rus Yumuşak Gücünün Kaynakları

Literatür taraması bölümünde ifade edildiği üzere, Nye'in oluşturduğu yumuşak güç kavramının temelde 3 kaynağı bulunmaktadır. Bunlar kültür, değerler ve hükümet politikalarıdır. Ancak bu ilk iki başlık karar alıcıların kolaylıkla değiştiremeyeceği sosyolojik temellere dayanmaktadır. Bu nedenle Rusya'daki egemen ideoloji ve kültürden öncelikle bahsetmek yararlı olacaktır. Zaten metnin buradan sonraki kısmı büyük ölçüde hükümet politikalarını içerecektir.

Bir ülkenin iç politikasının vasıfları, dış ilişkilerde cezbedici veya tam tersi etki araçlarından biridir. Bu nedenle Rus politik yapısının tanımlanması yararlı olacaktır. Rusya Federasyonu'ndaki politik sistem, Putin'in 2. Döneminin sonuna

doğru yani 2006 yılından beri *Suverennaya Demokratiya* yani egemen demokrasi şeklinde tanımlanmaya başlamıştır (Surkov 2006). Bu kavram ortaya atılarak, Batılı liberal demokrasilerin evrensel anlamda geçerliliğine bir karşılık yaratılmak istenmiştir. Rusya Federasyonu'nun ulusal ideolojisi haline gelen egemen demokrasi ile Batılı liberal değerlere karşı çıkılmakta ve Rusya'nın kendine özgü yapısından kaynaklanan politik sistemine vurgu yapılmaktadır (Lankina&Niemyzyk 2015, 102). Egemen demokrasi modelinde ilk gaye "egemenlik" kavramı üzerinedir. Bu vurgu ile Rusya, dışarıdan gelebilecek politik müdahalelerin önüne geçmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca tanımın pratikteki karşılıklarına bakıldığında hukukun üstünlüğü, azınlıkların korunması, basın özgürlüğü, muhalefet hakkı ve mülkiyet hakkının bir şekilde kısıtlandığı, politik sistemin hukuki veya pratik temeller doğrultusunda güçlü bir lider ile yönlendirilmesi sonucu ortaya çıkmaktadır (Popescu 2006). Rusya Federasyonu dış politikada da buna yönelik olarak egemenlik ve devletlerin içişlerine karışılmaması vurgularını sürdürmektedir. İdeoloji dışında müzik, dans, edebiyat ve resimi kapsayan Sovyet kültürel mirası ve Rus yüksek kültürü de kaynaklar arasında yer almaktadır (Rukavishnikov 2010, 79-82; Lalik 2017b).

6.2.b. Rusya Federasyonu'nun Yumuşak Güç Araçları: Kurumlar ve Basın-Yayın

6.2.b.i. Demokrasi ve İşbirliği Enstitüsü

Batılı sivil toplum örgütlerinin demokrasi ve insan hakları kavramları ile toplumları etkilemesi Rusya Federasyonu'nun da bu yönde bir hamle yapmasını tetiklemiştir. Bu nedenle 2008 yılında kurulan *Institute of Democracy and*

Cooperation(IDC), New York ve Paris merkezli olarak çalışmalarını yürütmektedir. Bu çalışmaların temel amacı Batı’da insan hakları ve demokrasiyi gözlemlemek, aynı zamanda demokrasi ve insan hakları kavramlarının Rusya’daki algılanış şekillerini dünyaya aktarmaktadır. Sivil toplum örgütü olarak kurulsada, Rus devleti ile olan bağlantıları dolayısıyla çeşitli eleştirilere hedef olmaktadır. (Van Herpen 2015, 34-35). Her ne kadar Amerikan Dış İlişkiler Konseyi veya Freedom House gibi küresel çapta büyük etkiler yaratmasada, bünyesine yeni çalışanlar katarak New York ve Paris gibi önemli merkezlerde faaliyetlerini devam ettirmektedir. “Demokrasi Önündeki Zorluklar”, “Küreselleşmenin Sonu” ve ”Orta Avrupa’da Popülist Dalga” kurumun düzenlediği konferanslara verilebilecek örnekler arasında yer almaktadır. Enstitünün Rus devletinin görüşlerine uyumlu şekilde ürettiği fikirlerin yanında, Rusya hakkında oluşan negatif algıyı kırma yönünde de faaliyetlerde bulunduğu iddia edilebilir (Krastev 2009).

6.2.b.ii. Roszarubezhcentr ve Rossotrudnichestvo

Geçmiş Sovyet dönemine dayanan ve 1925 yılında Dışişleri Bakanlığı’na bağlı olarak kurulan *Roszarubezhcentr* veya Rus Dış İlişkiler Merkezi, yabancı devletler ile kültürel ilişkileri ve dostluğu geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu minvalde dünya sathında Rus dili ve kültürünün yayılmasına yönelik faaliyet yapılmaktadır. Yurtdışında yaşayan Rus yurttaşlar ile bağların güçlendirilmesine de çalışan kurum, dünya sathında 39 ülkede “Rus Kültür ve Bilim Merkezleri” olmak üzere toplam 65 ülkede bürolara sahiptir. Ayrıca kurduğu bu ağ sayesinde Rus dış politikası için bilgi desteği de sağlamaktadır (Van Herpen 2015, 35).

Devlet Başkanı Medvedev döneminde, 2008 yılında *Rossotrudnichestvo* (Bağımsız Devletler Topluluğu İşleri, Yurtdışı Vatandaşlar ve Uluslararası İnsani İşbirliği Federal Ajansı) kurularak yukarıda belirtilen kültür merkezleri bu kuruma devredilmiştir (Rotaru 2018, 43). Bu kurum daha fazla mali kaynağa sahip olup, aynı zamanda Dışişleri Bakanlığı'ndan görece özerk bir yapıdadır. Temelde bu yeni yapının oluşturulma sebebi, Rusların, 1961 yılında kurulan Amerikan Uluslararası Kalkınma Ajansı (USAID) benzeri bir platforma sahip olmak istemeleridir. Adında da belirtildiği üzere kurum, özel olarak BDT coğrafyası ve yurtdışında yaşayan Ruslar ile de iletişim görevini üstlenmiştir (Shakirov 2013). 2009 yılında 600 personele sahip olan kurum, 2012 yılına gelindiğinde 83 büroya sahip olarak 74 Rus diplomatik misyonunda yer almakta ve 58 ülkede Rus Bilim ve Kültür Merkezi'nde faaliyetlerini sürdürmektedir. Ayrıca bu sayıların artırılacağı da ifade edilmiştir (Van Herpen 2015, 35-36). Bu merkezlerden biri de Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti Ankara'da açılmıştır. Merkezin faaliyetlerini genel olarak ele almak gerekirse, Türkiye'de yer alan Ruslar için tarihi önem taşıyan mekânların korunması; Rus dilinin yaygınlaştırılarak Rus okulları ve Rusça eğitim veren kuruluşların desteklenmesi; Türkiye'de yer alan Rus diasporası ile ilişkilerin kuvvetlendirilmesi ile görsel sanatlar, müzik, bale, edebiyat, bale ve tiyatro gibi Rus kültüründe yer alan önemli alanların Türkiye'de tanıtımının yapılması olarak sayılabilir. Bunlara ek olarak Rossotrudnichestvo doğrudan doğruya kendisini Rus yumuşak gücü ve kamu diplomasisin bir aracı olarak tanımlamış ve bu amaca yönelik olarak “Rusya – sınır tanımayan sevgi” projesi başta olmak üzere FIFA 2018 Rusya Dünya Kupası ve 2018 Rusya Devlet Başkanlığı seçimleri üzerine bilgilendirme faaliyetlerinde bulunulmuştur (“Faaliyetlerimiz” 2018).

6.2.b.iii. Russkiy Mir

Devlet Başkanı Vladimir Putin, 2005 yılındaki konuşmasında aşağıda yer alan konuşmayı gerçekleştirmiş ve yurt dışında kalan Ruslar ve Rusça konuşanlarla olan bağların geliştirilmesi gerektiğini belirtmiştir (Putin 2005):

Sovyetler Birliği'nin çöküşü yüzyılın en büyük jeopolitik felaketi oldu.

Rus halkı için gerçek bir acı haline geldi. On milyonlarca vatandaşımız kendilerini Rus toprakları dışında buldu.

Dilimize Rus Dünyası olarak çevrilebilen *Russkiy Mir*, *Rossotrudnichestvo* gibi özellikle BDT bölgesine yönelik yumuşak güç faaliyetleri amacıyla 2007 kurulmuştur (Tughushi 2016, 25). BDT bölgesinde Rusça kullanımını desteklemek ve Rus dilini yaymak kurumun öncelikleri arasında olup, bu bölgedeki Rus yurttaşlar ile anavatanları arasındaki bağların güçlendirilmesi de bir diğer amaçtır. Temelde BDT bölgesinde çalışan kurum, *Rossotrudnichestvo* gibi dünya sathında da faaliyet göstermekte ayrıca Rusların, Rusça konuşanların ve Ortodoksların olduğu çeşitli ülkelerdeki üniversitelerde merkezler oluşturmaktadır (Van Herpen 2015, 36-37). Kurulan bu merkezler ile tıpkı British Council, Alliance Française ve Amerikan Bilgilendirme Ajansı gibi eğitim materyalleri ve personel sağlamaktadır ancak bu yapı diğerlerinin aksine özellikle üniversitelerde kurulmaktadır. Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı(TEPAV) ve *Russkiy Mir* ortaklığı ile faaliyet gösteren Ankara Rus Merkezi, Rus kültür günleri ile dil kursu düzenlemekte aynı zamanda Rus kültürünün yaygınlaştırılması için çeşitli etkinliklerde bulunmaktadır. Bunlara ek olarak merkez bünyesinde yer alan basılı ve elektronik materyallerde konukların Rus

kültürünü tanınmasına yardımcı olmaktadır (“Rus Merkezi 2017 Faaliyet Raporu” 2018).

6.2.b.iv. Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi

Yabancı toplumlara yönelik kamu diplomasisi hamlelerinden biri de Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi(RIAC) dir. 2010 yılında Devlet Başkanı Medvedev’in kararnamesi ile kurulan ve 2011 yılında faaliyetlerine başlayan bu düşünce kuruluşu, temelde hükümet görevlileri, iş çevreleri, akademisyenler ve uzmanları bir araya getirerek dış ilişkiler konusunda çeşitli tartışmalar yürütmekte, aynı zamanda Rusya’nın dünya ile olan bağlarını kuvvetlendirmeyi amaçlamaktadır (Shakirov 2013). 2013 yılı itibarıyla aralarında eski devlet görevlileri de olmak üzere 110 üyeye sahip olan yapı, çeşitli seminerler düzenlemekte ayrıca 2012 yılında açtığı İngilizce web sitesi ile de küresel siyaset üzerinde bünyesindeki uzmanların analizlerini içeren yayınlarını dünyaya yaymaktadır (Van Herpen 2015, 38). RIAC aynı zamanda diğer ülke tarafları ile ortak olarak düzenlediği konferanslar aracılığı ile Rusya ve diğer ülkeler arasında bağlantı kanalı olarak işlev görmektedir. Şahsen katıldığım “Türk-Rus İlişkilerinin Derinleştirilmesi” adlı konferansta iki ülke ilişkilerinin geldiği nokta ve kurumun bu konudaki görüşleri Türk akademisyenleri ve dış politika uzmanlarına aktarılmıştır (“Faaliyetler - Uluslararası Konferans” 2016).

6.2.b.v. Gorchakov Kamu Diplomasisi Bursu

2010 yılında kurulan bir diğer platform ise Gorchakov Bursu'dur. Adını Rusya İmparatorluğunun uzun süre görev yapan önemli Dışişleri Nazırı Alexandr Gorchakov'dan alan programın temel amacı kamu diplomasisi faaliyetlerinin desteklenmesidir (Shakirov 2013). Her ne kadar hükümet ve sivil toplumun ortaklaşa bir girişimi olarak lanse edilse de, yönetiminde devlet görevlilerinin varlığı sivil toplum boyutunu tartışmalı hale getirmiştir (Van Herpen 2015, 38-39; Tughushi 2016, 23). Devletten aldığı yıllık yaklaşık 1,1 milyon dolar (\$) bütçeye sahip olan program, çeşitli etkinlikler düzenleyerek dünyanın çeşitli ülkelerinde çoğu gençlerden oluşan uzmanları bir araya getiren konferanslar düzenlemektedir. Faaliyetleri sırasında Russkiy Mir, Rossotrudnichestvo, RIAC ve MGIMO ile ortaklaşa hareket eden yapı, uluslararası ilişkiler alanında çalışanlara finansal ve organizasyonel destek sağlamaktadır (Tughushi 2016, 24).

6.2.b.vi. Valdai Tartışma Forumu

Adını Moskova ve Saint Petersburg arasındaki coğrafi bir yükseltiden alan Valdai Tartışma Forumu 2004 yılında kurulmuştur. Düzenlenen bu uluslararası foruma çeşitli ülkelere uzmanlar ve akademisyenler katılarak Rusya ve dünya politikası konusunda önemli tartışmalar yapmaktadırlar. Bu foruma özel olarak yabancı ülkelerdeki Rusya uzmanları davet edilmektedir. Bu sayede öncelikle yurtdışındaki uzmanlar ile iyi ilişkiler kurulması ve bu entelektüel çevreler ile bağların güçlendirilmesi hedeflenmektedir. Bir diğer hedef ise Rus elitlerinin Batılı

kanaat önderleri ile bağlantı kurmasını sağlamaktadır. Ayrıca bu platform vasıtası ile Rus dış politikasındaki adımlara yönelik geri bildirimlerin de toplanması söz konusu olmaktadır. Elbette bu çevrelerden gerekli ve doğru dönüşleri alabilmek için Valdai Forumu, diplomatik dil yerine serbest şekilde tartışmaların yapılabileceği şekilde düzenlenmiştir. Bu toplantılara bizzat Rus lider Putin de katılarak ülkesi hakkındaki yorumları ilk elden dinlemektedir (Van Herpen 2015, 38-42).

Forumun faaliyetlerini örneklendirmek gerekirse bunu iki alt başlık altında tasnif etmek yararlı olacaktır. Birinci başlıkta forumun bağlantıda olduğu uzmanların dış politika ve küresel siyaset konusundaki görüşlerini içeren makaleler yayınlamaktadır. Bu uzman kişiler bazen akademisyenler bazen ise mevcut diplomatlar olabilmektedir. Örneğin, Türk-Rus ilişkileri konusunda Prof. Dr. Hüseyin Bağcı'nın görüşlerine, İran'ın nükleer antlaşma süreci hakkında ise Rus diplomatlardan Alexander Maryasov'un görüşlerine yer verilmiştir (Bağcı 2018; Maryasov 2018). Buna ek olarak yine bu yetkinlikteki kişilerin yer aldığı tartışmalar düzenlenmektedir. Bu tartışmalardan birinde halen görevde olan BM Genel Sekreteri António Guterres, Soğuk Savaş sonrası çok kutupluluğa geçiş üzerine görüşlerini belirtmiştir (Guterres 2018).

6.2.b.vii. Russia Today

Daha önce Basın, Yayın ve Kitle İletişim Bakanlığı yapan Mikhail Lesin, 2004 yılında Devlet Başkanı Putin'in medya ile ilişkilerden sorumlu danışmanlık görevine getirildi. Bu görevde iken onunda önemli katkılarıyla, 2005 yılında 24 saat İngilizce yayın yapan "Russia Today" (Rusya Bugün) isimli haber kanalı kuruldu

(“About Us”. 2017). Bu kanalın temel amacı BBC, CNN veya Al Jazeera gibi yabancı toplumlara yönelik bir haber kaynağının oluşturulmasıydı. Kanal kendisini özerk ve kar elde etme amacı gütmeyen kuruluş olarak tanımlasa da doğrudan Rusya Federasyonu tarafından finanse edilmektedir (“About Us”. 2017). Elbette bu Rus kuruluşu, Kremlin destekli olarak hareket etmekte ve haber politikalarını belirlemektedir. (Van Herpen 2015, 70-74).

Kanala, kuruluşundan üç ay sonra Kremlin tarafından ciddi miktarda maddi destek sağlandı. Sırf kuruluşu için 23 milyon dolar harcandı ve aynı zamanda yayının devamı için 47 milyon dolar da hazırda bekletilmekteydi. 2007 yılında bu rakam 80 milyona, 2008 de ise 120 milyona ulaştı. 2011 yılında 380 milyon dolarlık bir bütçeye sahip olan kanal, sadece Washington’da 100 kişi olmak üzere dünya çapında 2000 çalışanı ve 20 bürosu ile hizmet vermektedir. Ciddi izlenme oranları yakalayan kanal, Youtube üzerinde de yayınlarını paylaşmaktadır. Ayrıca Arapça, İspanyolca gibi dillerde de yayın yapılmakta iken; 2015 yılında Almanca ve Fransızca yayınlar da başlatılmıştır (Tughushi 2016, 19).

Kanalın yayınlarını ele almak gerekirse, öncelikli hedef Rusya Federasyonu’nun imajını güçlendirecek şekilde başarılarından ve kültüründen bahisle haberlerini yapılmasıdır. Yayınlarda ülkenin modernizasyonu ve buna benzer olumlu gelişmelerde söz edilirken, Rusya hakkında negatif içeriğin yer almadığını söylemek yanlış olmaz. Hatta habercilerin Moskova’dan belirlenen haber akışı ve yöntemi dışına çıkmasına izin verilmemektedir (Van Herpen 2015, 70-74; Lutsevych 2016).

2009 yılında ise adını RT olarak değiştiren kanal, yeni bir politika başlatarak, sadece Rusya ile ilgili olumlu görüşler yayılmasının ötesinde, Batılı devletler ile ilgili olumsuz haberlerin yayılması görevine de başlamıştır. Bu haberler yoksulluk,

rüşvet, insan hakları ihlalleri veya işsizlik gibi herhangi bir başlıkta olabilmektedir. Batı toplumunda yer alan kurulu düzeni eleştiren, marjinal fikirlerin ve komplo teorilerinin üzerine giden kanal, bunları bu toplumlarda yaymaya çalışmaktadır (Van Herpen 2015, 70-74). Günümüzde ise halen yüzden fazla ülkede yayın hayatına devam etmektedir (“About Us”. 2017).

6.2.b.viii. Voice of Russia, RIA Novosti, Sputnik ve TASS

RIA Novosti, Devletin sahip olduğu 69 Rus şehrinde 2300 çalışanı ile hizmet veren, aynı zamanda BDT ve dünya sathına yayın yapan bir haber kuruluşuydu. Her ne kadar Devlet kuruluşu olsa da objektif haberleri ile Rus yurttaşları bilgilendirmekte idi. Ancak bu kurumun yeniden yapılandırılarak “yumuşak güç” için daha uygun hale getirilmesine karar verildi. 2013 yılında bu değişim için karar veren Kremlin’deki yöneticiler, öncelikle Sovyet döneminde Moskova Radyosu olarak bilinen uluslararası radyoyu, RIA Novosti bünyesine dahil ettiler. Ayrıca RIA Novosti kurumunun adını Rossiya Segodnya -Russia Today veya Rusya Bugün olarak çevirebilir ancak RT ile karıştırılmamalıdır- olarak değiştirerek, Kremlin’e daha sadık bir yayın çevresi oluşturulması hedeflenmiştir (Pizzi 2013). Ayrıca yapı bünyesinde Sputnik Radyo ve Sputnik haber sitesi oluşturularak, bir diğer haber yayın kanalı daha elde edilmiştir. Rossiya Segodnya içeride Rus topluma yönelik RIA Novosti markası ile yayın yaparken, Sputnik ise dünyaya yönelik yayınların sorumluluğunu üstlenmiştir (Tughushi 2016, 20).

ITAR-TASS ise devletin resmi haber ajansıdır. Doğrudan resmi ağız ile yayın yapan kurum, 2014 yılından itibaren tıpkı Sovyet döneminde olduğu gibi -bu sefer

açılımı farklı olsa da- TASS ismi ile yayın yapmaktadır (“TASS Today” 2017). Bu medya kuruluşları, *Rosstrudnichestvo* ve *Russkii Mir* ile olan işbirliği anlaşmaları sayesinde, Rus film, müzik edebiyat ve sanatı üzerine yayınlar yapmakta ve Rusya’nın cezbediciliğine katkı sağlamaktadır (Winnerstig 2014, 26).

6.2.b.ix. Russia Beyond the Headlines

Batı dilleri, Güney Slav dilleri ve Japonca yayın yapan “Russia Beyond the Headlines” (www.rbth.com)(www.rbth.ru) girişimi, Rusya Federasyonu’nun düşünce üzerinde etki oluşturmak üzere yaptığı bir diğer faaliyettir. Bu noktada belirtmek gerekir ki, bu projenin Rus resmi gazetesi *Rossiyskaya Gazeta* tarafından sağlanan haberler vasıtası ile gerçekleşmesi söz konusudur. 2007 yılında başlatılan bu proje ile, her ay önde gelen Batılı yayınlara içerikli reklamlar eklenmektedir (Greenslade 2014). Bu yayınlar arasında Washington Post (ABD), New York Times (ABD), Daily Telegraph (Birleşik Krallık), Le Figaro (Fransa), Repubblica (İtalya), El Pais (İspanya) ve Süddeutsche Zeitung (Almanya) yer almaktadır. Ayrıca Hindistan, Brezilya, Arjantin, Bulgaristan ve Sırbistan’da da çeşitli yayınlara bu tarz içerikler sağlanmaktadır (Van Herpen 2015, 74-78).

Gazetelerde “Rusya’da Bugün” (İngilizce: Russia Now, Fransızca: La Russie d’Aujourd’hui, Almanca: Russland Heute, İtalyanca: Russia Oggi, İspanyolca: Rusia Hoy) başlığı altında yayınlanan içerikleri ele almak gerekirse, spor, kültür, üçüncü sayfa haberleri ile bazı ciddi haberler ve Rus mutfağı ile ilgili makaleler yer almaktadır. Rus karar alıcılar, bu aracı kullanırken propaganda gibi algılanmasını istememektedirler. Esasen yer aldıkları gazeteler düşünüldüğünde, sadece

propaganda bu okuyucuları etkilemeyecektir. Bu nedenle içerikler arasında Rusya'daki anti-demokratik olaylar da yer almaktadır (Yegorov 2018). Bu sayede metinlerin Batılı okuyucular arasında daha objektif olarak algılanması istenmekte, aynı zamanda eleştirel metinler ile dikkat çekilerek, diğer konuların da okuyuculara fark ettirilmesi hedeflenmektedir (Van Herpen 2015, 74-78).

6.2.b.x. Diğer Örnekler

Sovyet döneminde kurulan ve günümüzde de faaliyetlerine devam eden Rusya Halkların Dostluğu Üniversitesi (RUDN), her yıl dünyanın yaklaşık 150 ülkesinden gelen öğrencilere eğitim vermektedir. Toplamda 11 fakülte ve 10 enstitüsü bulunan Üniversite günümüze kadar 77 binin üzerinde yabancı öğrenciyi mezun etmiştir. Temel amacı yabancı ülkelere gelen öğrencileri eğitmek olan Üniversite, Rusya'nın yabancı öğrenci eğitim politikalarında önemli bir yer edinmektedir ("About RUDN University". 2017; Grove 2017). Buna ek olarak BDT bölgesindeki Moldova ve Belarus gibi ülkelerde kökleri Sovyet dönemine dayanan yüksek öğrenim kurumları bulunmakta ve bu yapılar da Rus fikir ve değerlerinin yayılmasını sağlamaktadır (Dimitrova 2017, 23).

Rusya'da eğitim gören uluslararası öğrenci sayısı son 15 yılda ciddi artış göstererek 2016 yılı verilerine göre toplamda 283 bini bulmuştur ve bu rakamla Rusya dünyada altıncı yer almaktadır. Bu istatistiksel verinin yaklaşık yüzde yetmiş BDT bölgesinden gelen öğrencilerden oluşmaktadır (Grove 2017). Yabancı öğrencilerden alınan ücretlerin oldukça cüz'î miktarda olduğu düşünüldüğünde,

bunun Rus devletinin yumuşak güç politikalarının bir sonucu olduğunu iddia etmek yanlış olmayacaktır (Grove 2017).

Bir diğer örnekle ise, yumuşak güç ve sert güç ilişkisini tartışmak mümkündür. Bilindiği üzere Eylül 2015’de Rusya Federasyonu Silahlı Kuvvetleri (*Vooruzhonnije Síly Rossiyskoj Federatsii*), Suriye Arap Cumhuriyeti’ndeki iç savaşa bu devletten gelen talep üzerine dâhil olmuştur (Chappel 2015). Ülkede oluşturulan çatışmasızlık bölgelerinde görev yapan Askeri İnzibatlar ise buradaki esas konudur. Bu birliklerde görev yapan askerler büyük ölçüde Kuzey Kafkasya’daki Müslüman halklardan seçilmiş ve bu sayede yerel halk ile kültürel bağlar sayesinde diyalogun geliştirilmesi sağlanmak istemiştir. Aynı şekilde bu birlikler güvenliği sağlamak görevinin dışında halka gıda ve yiyecek yardımları da dağıtarak, Rusya’nın yumuşak güç ve kamu diplomasisi hamleleri için bir örnek olarak değerlendirilebilir (Galeotti 2017).

6.2.c. Rusya Federasyonu’nun Yumuşak Güç Araçları: Rus Ortodoks Kilisesi

Rusya Federasyonu Devlet Başkanı Vladimir Putin, 2005 yılında yaptığı bir konuşmada Rusya’nın yeniden doğuşunun ancak ruhani anlamda yeniden doğuşla birlikte gerçekleşeceğini ve Rusya’nın en büyük Ortodoks gücü olduğunu belirtmiştir (Petro 2015). Bu söz bir anlamda Sovyet sonrası dönemde yeniden dinin önemini belirtse de diğer bir bakışla, Rusya’ya dünya siyasetinde *pravoslavnaya derzhava* “Ortodoks gücü” olma özelliğini kazandırmaktadır (Petro 2015). Bu durum Rus Ortodoks Kilisesi’nin dış politikada ve özel olarak yumuşak güç bağlamında önemini ortaya çıkarmaktadır. Rus Ortodoks Kilisesi’nin geçmişten beri, Katoliklere tezat

şekilde, Çara ve dünyevi otoriteye tabi olması kilisenin, günümüzde de devlet politikalarına uyumlu şekilde çalışmasını beraberinde getirmiştir (Petro 2015).

Kısaca Rusya'nın tekrar dine dönüş sürecini ele almak, bu gücün daha sonra pratik kullanımını açısından yararlı olacaktır. Sovyet sonrası dönemde, Komünist Parti (КПРФ) lideri de dahil olmak üzere çeşitli politik çevrelerde din ve mucizeler üzerine ilgi artmıştır. Putin ise iktidara geldiğinde realist³² bir yaklaşımla dini önemsemiş aynı zamanda bu yapıyı içeride ruhani, fikirsel güvenlik için ve ahlaki çöküntü ile mücadelede, dışarıda ise dağılan imparatorluğu yeniden toplama amacıyla kullanmıştır. Kilise, ordu ve bürokrasi bağlantısı tekrar oluşturulmuştur (Speedie 2015; Van Herpen 2015, 129-134).

2003 yılında dönemin Patriği II. Aleksey'in Dışişleri Bakanlığı'nı ziyareti ile Rus Ortodoks Kilisesi'nin uluslararası alandaki etkinliği ve sorumluluklarına yönelik çalışmalar yapılmıştır. Bu sürecin devamında 2007 yılında bir açıklamasında Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov, Ortodoks değerlerinin Rus kültürü ve devletin bir parçası olduğunu, aynı zamanda kilisesinin diplomasi faaliyetlerinde bulunduğunu belirtmiştir (Van Herpen 2015, 140-141).

Rus Ortodoks Kilisesi, Rus devleti ile uyumlu olması hasebiyle Rus geleneksel değerleri ve dini değerlerini aynı potada birleştirerek uluslararası alanda dile getirmektedir (Winnerstig 2014, 27-28). Kilise, insan hakları konusunda kendi savlarını öne sürmekte aynı zamanda savları Rus devletinin mevcut otokratik yapısını destekleyecek şekilde olmaktadır. Bir nevi Kilise, Batı değerlerine karşı Ortodoks Rus değerlerinin dile getirilmesi ve yayılması görevini üstlenmektedir (Lalik 2017a). Bu değerleri kısaca ele almak gerekirse insan hakları alanında Kilise, feminizm, eşcinsellik, kürtaj ve ötenazi gibi kavramlara karşı durmaktadır (Lalik

³² Literatür Taraması bölümünde tanımlanmıştır.

2017a; Vaziri 2018). Aynı zamanda Rus geleneksel değerleri ve *egemen demokrasisinin* de savunuculuğunu yapmaktadır. Bu amaca yönelik olarak Russkiy Mir Vakfı ile işbirliği yapmakta ve “Rus Dünyasında” ruhani değerlerin yayılmasını amaçlamaktadır (Van Herpen 2015, 143-153; Rotaru 2018, 41-42).

Rus Ortodoks Kilisesi (*Rússkaya Pravoslávnyaya Tsérkov*), dünya sathındaki etkisini arttırmayı hedeflenmektedir. Buna yönelik adımlardan ilki, Rusya Dışındaki Rus Ortodoks Kilisesi (*Russkaya Pravoslavnyaya Tserkov' Zagranitsej*) ile yeniden birliğin sağlanmasıdır. Bu yapı 1917 Ekim Devrimi sonrası ülkeden kaçan Ortodokslar tarafından kurulmuş ve başta Batı dünyası olmak üzere dünyanın çeşitli bölgelerinde faaliyet göstermektedir. 2007 yılında bu iki kilise arasında birlik sağlanmıştır. Antlaşmada Moskova’ya papaz atama ve kilise açma-kapama yetkilerinin devredilmesi, Rusya için -sadece ABD’de 323 kilise ve 20 manastır olmak üzere- toplamda 30 ülkede potansiyel bir etki ağı sağlamıştır. Eski dönemlerden beri kiliselerin sahibi olan Rus devleti, bu yeni ağa dahil yabancı topraklardaki kiliseleri kendi mülkü haline getirmeye başlamış, ancak ABD ve Avrupa’da bu konular diğer Ortodoks Kiliseleri ile davalık olmalarına sebep olmuştur (Makarychev 2011, 6). Aynı zamanda yabancı topraklarda yeni kiliseler açmayı hedefleyen Rus Ortodoks Kilisesi, Kremlin yönetiminin kanatları altında geniş etkilere sahip bir dünya kilisesi olmayı hedeflemektedir (Lalik 2017a). Bu adımlar sadece hükümet tarafından değil, Rus ulusal ve yerel politikacılar ile aynı zamanda diasporadaki Ruslar ve hükümete yakın iş adamları –oligarklar- tarafından da desteklenmektedir (Van Herpen 2015, 153-165).

Halen görevde olan Patrik Kirill, 2009 yılında Ukrayna ziyaretinde “ortak miras” ve “ortak kaderden” bahsetmiş ve kilisesinin bu ülkedeki etkisini güçlü tutmayı amaçlamıştır. Bu ziyaret birtakım çevreler tarafından dini bir ziyaretten daha

çok Rus Devleti'nin ziyareti olarak değerlendirilmiştir (Van Herpen 2015, 130). Ayrıca kilise, 2008 Rus-Gürcü Savaşı sonrasında çeşitli diyalog hamleleri yapmış ve ülkedeki Gürcistan Ortodoks Kilisesi'ni, Batı karşıtı fikirlerin yayıldığı bir merkez haline getirmiştir. Rusya ve Sırbistan arasındaki ilişkilerde de Ortodoks kardeşliği ve kültürel bağlar önemli bir noktadadır (Lalick 2017a).

Tüm bu hamlelere rağmen Rus Ortodoks Kilisesi, BDT coğrafyasında tek Hristiyan dini otorite olmayı başaramamıştır. Estonya ve Ukrayna örneklerinde olduğu gibi Ortodokslar, Moskova'dan bağımsız Ortodoks kiliseleri oluşturmaya çalışmaktadır (Van Herpen 2015, 171; Dimitrova 2017, 22-23). Her halükarda Rus Ortodoks Kilisesi'nin Rusya'nın Ortodoks uluslarla olan ilişkileri ve aynı zamanda Batı dünyasına yönelik olan yumuşak güç stratejileri için önemli bir rolü olduğu göz önünde bulundurulmalıdır (Sergunin&Karabeshkin 2015, 356).

6.2.d. Rusya Federasyonu'nun Yumuşak Güç Hamleleri: Halkla İlişkiler Şirketleri ve Lobcilik

Yumuşak güç, materyal bir karşılıktan daha çok kitlelerde oluşturulacak bir "cezbedici algı" şeklinde ele alınabilir. Bu algı ülkenin kültürü, ideolojisi ve hükümet politikaları sayesinde olumlu ya da olumsuz olarak şekillenir. Rusya Federasyonu örneği incelendiğinde, sivil toplum ve yaşam tarzından çok hükümet politikaları ve kamu diplomasisinin daha önde yer aldığı söylenebilir. Yurtdışındaki imajı şekillendirmeye yönelik bu hamleler bazen, Rus Devletinin bağlı kurumları tarafından yapılırken, bazı durumlarda önde gelen iletişim ve danışmanlık

şirketlerinden hizmet alınmaktadır. Bu şirketlerin kendi toplumlarına yönelik iletişime daha hakim olmaları bu ikinci yöntemin bir avantajı olmaktadır.

Bu yapılardan ilki Birleşik Devletler Dışişleri eski Bakanı Henry Kissenger'in kurduğu *Kissinger Associates* adlı danışmanlık firmasıdır. Dışişleri Bakanlığı döneminde de değerler yerine jeopolitik gerçeklikler üzerinden politika yürüten Kissinger, değerlerin görece olduğu görüşüne sahiptir. Tecrübeli bir devlet adamı olması, aynı zamanda insan hakları ve demokrasi gibi konularda Rusya'ya yönelik eleştirilerde bulunmaması da Kremlin'in kendisini tercih etme sebebidir. 2007 yılında Kissinger ve eski Rus Başbakan Yevgeny Primakov, Rus-Amerikan çalışma grubu kurarak ikili ilişkilerin gelişmesine yönelik olasılıklar üzerinde durmuştur. Kissenger'a ek olarak James A. Baker, Thomas Graham, Dimitri Simes, George Schulz, Robert Rubin, Sam Nunn, David O'Reilly ve Thomas Graham gibi aralarında eski devlet adamları ve mevcut işadamlarının bulunduğu kişiler iki ülke bağlarının gelişmesine yönelik görüşlerde bulunmuşlardır (Van Herpen 2015, 47-51).

Esasen Rusya'nın yurt dışındaki "her zaman ayıya benzetilen" imajını düzeltme fikri ilk olarak 2001 yılında dönemin Rus Basın, Yayın ve Kitle İletişim Bakanı Mikhail Lesin tarafından önerilmiştir. Ancak 2006 yılında harekete geçen Rus devleti, New York merkezli *Ketchum* ve Brüksel merkezli *GPlus Europe* adlı halkla ilişkiler şirketleri ile anlaşarak Rusya'nın uluslararası imajını düzeltmek için çalışmalara başlamıştır. Bu dönemde Ukrayna ile olan doğal gaz krizleri ve Moskova'da eşcinsellere yapılan saldırılar gibi konularda eleştirilere hedef olan Kremlin, adeta durumu toparlamak için karşı hamleye girişmiştir. Ketchum iletişim uzmanları vasıtasıyla Rus yöneticilerin uluslararası basında yer almalarını ve ülkelerini daha iyi şekilde tanıtmalarını sağlamıştır. Sonuçlardan memnun kalan Kremlin yönetimi Ketchum ve onun lobi bölümü *Washington Group* ile yeniden

anlaşma yoluna gitmiştir. Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in 2007 yılında *TIME* dergisinde Yılın İnsanı seçilmesi de bu faaliyetlerin bir sonucu olarak değerlendirilmektedir. Gplus Europe şirketi *ThinkRussia* –önceki adı *ModernRussia-* (*thinkrussia.com*) isimli Rusya'yı tanıtıcı bir web portalı oluşturmuştur. (Van Herpen 2015, 52). Bu kurum aynı zamanda Avrupa bölgesinde Rusya Federasyonu'nun ve Rus doğalgaz şirketi Gazprom'un lobi faaliyetlerini de üstlenmektedir. 2006 ile 2009 yılları arasında bu şirketlere yaklaşık 14 milyon dolar ödeme yapılmış, buna ek olarak Gazprom şirketi ve Rus oligarklar da çeşitli halka ilişkiler firmalarından tanıtıcı hizmetler satın almıştır. 2013 yılında Putin'in "A Plea for Caution from Russia" isimli makalesi New York Times'da yayınlanmıştır. Kendisini barışçıl, ABD'yi ise kaba güce dayanan bir şekilde gösteren Putin, Suriye konusunda ABD kamuoyunu askeri müdahaleye karşı olmaları konusunda uyarmıştır (Putin 2013). Bu "yumuşak güç" hamlesi de Ketchum aracılığıyla gerçekleşmiştir (Van Herpen 2015, 55).

6.2.e. Rusya Federasyonu'nun Yumuşak Güç Hamleleri: Sosyal Medya ve İnternet

Kremlin'in basın ve yayınlara yönelik hamleleri sadece gazete ve televizyonlar ile sınırlı değildir. Gelişen teknolojinin bir sonucu olarak sosyal medya ve internetin kitleleri etkileme gücünün artması, bu alanı Rus Devletinin dikkate aldığı bir alan haline getirmiştir. Sosyal medya ve internete yönelik birtakım yasal kısıtlamalarda bulunulsa da esasen burada değinmek istediğim konu, sosyal medya araçlarının kontrolü ve Rus devletinin "yumuşak güç" konusundaki hedeflerine yönelik kullanılmasıdır. V. Putin'in 2012 konuşması ve 2013 Rus Dış Politikası

Konsept Metninde de belirtildiği üzere, Rusya yumuşak gücü aynı zamanda kendisine karşı Batının kullanabileceği bir silah olarak da görmektedir. Buna yönelik olarak sosyal medya ve internette, Kremlin destekli grupların çeşitli kontrol ve etkileme hamleleri var olmaktadır.

Sosyal medya kontrolünde Kremlin'e sadık Özbek asıllı Rus oligark Alişer Usmanov'un rolü ön plana çıkmaktadır. Forbes 2017 rakamlarına göre 15,5 milyar dolar(\$) serveti olan Usmanov, Rusya'daki önemli internet ve sosyal medya siteleri Mail.ru, Yandex, Odnoklassniki ve V Kontakte de hisse sahibidir. Bu portfolyo ile ülkedeki internet ağının yaklaşık %70'ini kontrol ettiği söylenebilir (Van Herpen 2015, 94). Usmanov V Kontakte'nin kontrolü için bir takım hamlelerde bulunmaktadır aynı zamanda Facebook'a da yatırım yapmaktadır. Ancak Amerikan kamuoyu ve sermaye düzenleyicilerin tepkileri dolayısıyla, Facebook yönetiminde söz sahibi olabilmemiş değildir. VKontakte ise merkezi Rusya'da olması itibarıyla Rus güvenlik kuvvetlerinin fiziki denetimi altında faaliyet göstermekte ve devletlerin veri paylaşımı konusunda çeşitli eleştirilere hedef olmaktadır (Van Herpen 2015, 94).

İnternet konusunda bu hamleleri yeterli görmeyen Kremlin yönetimi 2012 yılında Rus elektronik iletişiminin yabancı istihbarat güçlerinin eline geçmesini önlemek için gerektiğinde interneti (World Wide Web) engelleyebilecek bir koruma modelini yasallaştırmıştır (Ward 2018). 2016 yılında ise, Rus vatandaşlarının bilgilerinin ancak ülke içindeki internet sunucularında tutulması gerektiği kararı alınarak, internet yolu ile yabancı hükümetlerin Rus kamuoyunu etkileme girişimlerinin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır (Van Herpen 2015, 95). Bu doğrultuda şifreli mesajlaşmayı sağlayan Telegram uygulaması Rus hükümeti ile işbirliği yapmadığı için engellenmiş, bu engelleme Google ve Amazon'un IP'lerini de etkileyerek bu hizmetlerin de aksamasına sebep olmuştur (Ward 2018). Rusya'da

toplumsal gösterilerin olduğu dönemlerde internet kısıtlanmış, sadece 2017 yılında 110.000 internet sansürü yapılmıştır (Vedyashkin 2018).

Halihazırda Rusya'nın yumuşak güç stratejilerinde gençlik kampları kurularak, bu insanların cezbedilmesi amacı güdülmektedir (Winnerstig 2014, 26-27). Ancak bu amacı aşacak şekilde sosyal medyadaki bir diğeri Rus hamlesi, Rus istihbarat örgütleri ve gençlik grubu Nashi öncülüğünde, güdümlü yorumlar oluşturulmasıdır. Bu yapı, Kremlin politikalarını olumlu ve aynı zamanda Batı karşıtı fikirlerin olduğu bloglar ve yorumlar yazarak, internet kullanıcılarını etkilemeye çalışmakta, aynı zamanda Batılı gazetelerde ve kuruluşlardaki Kremlin'i eleştiren yazılara karşı eleştirel saldırılarda bulunmaktadır (Van Herpen 2015, 95; Wenerski&Kacewicz 2017, 44-50).

Kamu diplomasisinin sosyal medya ve internette olan gelişmeler ayak uydurması üzerine ortaya çıkan dijital diplomasi Rusya Federasyonu Dışışleri Bakanlığını da etkilemiştir. 2011 yılında Bakanlık web sitesini (www.mid.ru) yenileyerek kullanıcıları için daha kullanışlı hale getirmiş, 2012 yılında Youtube video platformunda paylaşımlara başlamıştır. Rusya Federasyonu Dışışleri Bakanlığı ana hesabı (@mfa_russia) da Twitter'da yer almakta, büyükelçiliklerin hesapları da dahil edilirse toplamda 68 hesaptan tanıtıcı ve bilgilendirici paylaşımlar yapılmaktadır (Shakirov 2013). Ayrıca Bakanlık ülkenin tanıtımı için ayrı bir hesap (@Russia) da işletmektedir. Bunlar dışında çeşitli sosyal medya platformlarında Rusya'ya sempati oluşturacak paylaşımlarda bulunan hesaplar da bulunmaktadır. Bunlar dışında elbette daha önceki bölümlerde belirtilen kurumlar ve basın-yayın organlarının sosyal medya hesapları bulunmaktadır. Bu hesaplar daha önce belirtilen hedeflere yönelik çalışan kurumların aktivitelerinin sosyal medyadaki karşılığıdır.

6.2.f. Rusya Federasyonu'nun Yumuşak Güç Hamleleri: Batı Medyası

Soğuk Savaş döneminde Devlet Güvenlik Komitesi(KGB)'nin yurtdışında ekonomik ve politik manipülasyonlar için bankalar ve medya kuruluşları gibi çeşitli yapıları el altından satın almaya çalıştığı bilinmektedir (Tochin 1986). Yumuşak gücün önemini algılayan ve bu kavramı kendisine göre yorumlayan Rusya Federasyonu, hem kendi kültürünü ve etkisini yaymak hem de diğer devletlerin uluslararası imajlarını yıpratmak için politikalarını devreye sokmuştur. Konuyu medya açısından ele almak gerekirse Rus Savunma Bakanı Shoigu'nun şu açıklaması durumu açıklamaya yetecektir (Shoigu 2015): “Bilgi, silahlı kuvvetlerin bir diğer birimi haline geldi.”

Bu hamlelerden ilki, zamanında önemli bir Fransız gazetesi olan *France-Soir*'in Rus oligarklardan Sergey Pugachev'in oğlu Alexander Pugachev tarafından satın alınmasıdır. Elbette bu süreçte Lüksemburg merkezli bir aracı şirket kullanılmış ve Fransız hukuk sistemi gereği, Alexander Pugachev Fransız vatandaşı yapılmıştır. Rus Uluslararası Sanayi Bankası *Mezhprombank*'in sahibi olan Pugachev ailesi, kamuoyunda Putin'in bankerleri olarak tanınmaktadır. Oğul Pugachev'in bu satın almadaki amacının, İngiliz *the Sun* veya Alman *Bild* gibi etkili bir gazeteye dönüştürme ve Fransız kamuoyunu ve seçmenini manipüle etmeye yönelik olduğu iddia edilebilir. Her ne kadar sonucunda başarısız olup gazete kapansa da, Pugachev yönetimindeki *France-Soir*'in, Marine Le Pen liderliğindeki ulusalcı *Front national*'e destek veren yayınlarda bulunması söz konusu olmuştur (Van Herpen 2015, 81-84).

Bu alanda bir diğerk hamle ise, Britanya adasında gerçekteşmiştir. Eski bir KGB ajanı ve oligark olan Alexander Lebedev, 2009 yılında muhafazakârlara yakın *Evening Standard* gazetesini satın almıştır (Harding&Sweney 2009). Daha sonra 2010 yılında özgürlükçü sol liberal *The Independent*, Lebedev'in varlıkları arasına katılmıştır (Greenslade&Robinson 2010). Finansal sıkıntılar çeken iki gazeteyi satın alma sürecinde Lebedev içerikle ilgili çeşitli güvenceler sunsa da, KGB geçmişi olayın bir Kremlin hamlesi olabileceği iddialarını gündeme getirmiştir. Lebedev yönetimindeki bu gazeteler doğrudan hamle yapmasa da, halihazırda Independent Britanya'daki olumsuzluklara dikkat çeken ve sert şekilde eleştiren bir gazete şeklinde algılanmaya devam etmektedir (Van Herpen 2015, 85-89). Özelde Çek Cumhuriyeti ve Bulgaristan olmak üzere Avrupa'nın çeşitli yerlerinde, kaynağı gizli tutulan sermaye fonlarının medya şirketlerini satın alması, bazı çevrelerde Kremlin'in bu yönde uyguladığı basın atağı olarak değerlendirilmektedir (Van Herpen 2015, 91-92).

6.2.g. Rusya Federasyonu'nun Yumuşak Güç Hamleleri: Politikacılar

Joseph Nye'in oluşturduğu yumuşak güç; sıfır toplamlı oyun, rüşvet, satın alma, bilgi savaşları ve istihbarat gibi kavramları içinde barındırmayan, daha çok sivil öğelerin ön plana çıktığı bir kavramdır. Ancak daha önce "Myagkaya Sila" başlığı altında ifade edildiği üzere, Rusya Federasyonu'nun karar alıcılarının yumuşak güç algısı, sert güç politikalarının bir devamı şeklindedir (Rutland&Kazantsev 2016). Rus karar alıcıları bu bilgi, kültür ve değerlerin

yayılması hususunu ayrı bir alan olarak değil, devletin barış zamanında savaşa hazırlık aşamaları olarak değerlendirmektedir (Shoigu 2015).

Esasen yumuşak güç kültür, ideoloji ve dış politika öncelikleri üzerinden diğer devletleri cezbetmeyi içermektedir. Kamu diplomasisi ise, klasik diplomasisinin aksine sadece devlet adamlarına yönelik değil, halka hitap eden bir hale getirmiştir. Bu tanımlamalara uymasa da, Rusya Federasyonu yabancı devletlerdeki politikacıları etkileyemeye yönelik çeşitli hamlelerde bulunmakta ve bunları da yumuşak güç başlığı altında yapmaktadır. Bu nedenle çeşitli örneklerden de kısaca bahsetmek yararlı olacaktır.

Bu hamlelere verilebilecek örneklerden ilki 2002 yılındaki Fransız parlamento seçimlerinde merkez siyasetçi François Bayrou'ya teklif edilen mali destektir. Elbette para teklifi doğrudan Moskova yönetiminden gelmemiş fakat AB sınırları içinde faaliyet gösteren Rus iş adamları aracı olmuştur. Bu tarz seçimlere müdahaleler ile Batı demokrasisinde bir kırılma yaratılmak istendiği ifade edilmektedir. Buna benzer diğer bir iddia ise 2008 yılında Hollanda'daki göçmen karşıtı *Trots Op Nederland* (Hollanda'nın Gururu) partisi ile ilgilidir. Partiyenin Kıbrıs Cumhuriyeti'nden gelen bağışlar, bu ülkedeki Rus yatırımları göz önünde bulundurulunca, ciddi soru işaretlerine sebep olmuştur (Van Herpen 2015, 99-100). Bu örnekte de görüldüğü üzere Rusya, AB'de merkez siyasete muhalif ve aşırı sağ, AB karşıtı partilerin görüşlerini paylaşan kitleler üzerinde yumuşak güç kazanmaya başlamıştır. Bu partilere Yunanistan'da SYRIZA (Radikal Sol Koalisyon) ve ANEL (Bağımsız Yunanlar), Fransa'da FN (Ulusal Cephe), Macaristan'da Jobbik Partisi (Daha İyi Bir Macaristan Hareketi) örnek verilebilir. Ayrıca Rusya, Çek Cumhuriyeti, Slovakya ve Macaristan'daki yönetimler nezdinde de itibar sahibi olmaya devam etmektedir (Speedie 2015).

Britanya politikalarına yönelik hamlelerde ise Yelstin'in "ailesinden" olan ve Putin'e yakın Rus oligark Oleg Deripaska'nın bağlantılarına yönelik iddialar bulunmaktadır. 2008 yılında Deripaska'nın dönemin Muhazakar Partili Gölge Maliye Bakanı George Osborne ve AB Ticaret Komiseri Peter Mandelson ile olan bağları çeşitli tartışmalara sebep olmuştur. Bu kişilere yapılan bağışlar elbette, kuralına uygun şekilde Britanyalı şirketler aracılığıyla gerçekleşmiştir. Ancak Mandelson'un, İşçi Partisi hükümetinin son yıllarında bakanlık görevine getirilmesi ve Osborne'un Muhazakar Parti hükümetinin 2010-2016 yıllarında Maliye Bakanlığı yapması, iddiaların önemini arttırmaktadır. Gerhard Schröder, Tony Blair ve Prens Charles'ın eski özel kalem müdür Michael Peat'ın benzer şekilde Rus oligarklar ve holdingleri ile bağlantısı da şüphelere sebep olmaktadır (Van Herpen 2015, 101-102).

2012 yılında ise Londra'da Rusya'nın Muhafazakar Dostları adlı bir organizasyon kurulmuştur. Kuruluşunda ailesi KGB/FSB teşkilatları ile bağlantılı Sergey Nalobin önemli bir çaba sarf etmiştir. Muhafazakar partili milletvekili, soylular ve üyelerin katıldığı etkinliklerde, Rusya ile olan bağlar güçlendirilmeye çalışılmıştır. Hatta bütçesinin Rossotrudnichestvo tarafından sağlandığı bir Rusya gezisi düzenlenmiş, *Hermitage* Müzesi ve Rus kültürü Britanyalı muhafazakarlara tanıtılmış, iktidardaki –muhafazakâr devletçi Putin yanlısı- Birleşik Rusya Partisi yöneticileri ile diyalog ortamı sağlanmıştır (Van Herpen 2015, 102-104). Bu yapı altında Muhafazakar Partili politikacılara yapılan bağışlar ve Muhafazakarlar'ın bazı alanlarda Rusya'yı destekledikleri yönündeki iddialar bu yapının kabuk değiştirmesi ihtiyacını beraberinde getirmiştir (Royal 2013).

Kremlin'in politik süreçleri etkilemeye yönelik çabalarına yönelik tartışmalar eski Doğu Bloku ülkelerinde de söz konusudur. 2004 yılında Litvanya Cumhurbaşkanı Roland Paksas, Rus güvenlik teşkilatlarına yakın Rus işadamı Yuri

Borisov'dan aldığı bağış yüzünden görevinde azledilmiştir (Myers 2004). Estonya'da ise ülkedeki Rus azınlığın oylarını alan Merkez Parti'nin kurucu lideri Edgar Savisaar'ın Rus devleti ve iş adamları ile olan yakın bağlantıları tartışma konusudur. Savisaar'ın Estonya hükümetlerinde zaman zaman yer alması ve önemli bir süre başkent Tallinn'in belediye başkanlığını yapması iddiaların ciddiyetini daha da arttırmaktadır (Winnerstig 2014, 49-52). Çek Cumhuriyeti'nde ise Savisaar'a yönelik eleştirilerin benzeri ülkenin eski cumhurbaşkanı Vaclav Klaus'a yapılmaktadır. Lizbon Antlaşması ve Norveç ile yapılan petrol anlaşmalarına karşı çıkan Klaus'ın Rusya yanlısı politikaların takipçisi olduğuna yönelik iddialar söz konusudur (Van Herpen 2015, 105-109).

Rusya Federasyonu'nun ülkelerin iç politikalarına dahil olduğu ve seçimleri etkilediğine yönelik en büyük iddia mutlak ki 2016 Birleşik Devletler Başkanlık Seçimidir. Seçimlere kısa bir süre kala Demokrat aday sabık Dışişleri Bakanı Hillary Clinton'ın aleyhine ortaya çıkan belgeler ve Cumhuriyetçi Donald Trump'ın seçimi kazanması halen tartışma konusu olmaktadır. Başkan Trump ve çevresindekilerin Rusya ile olan iş bağlantıları ve Rusya destekli kimselerin Clinton'ın aleyhinde propaganda yaptığı konusundaki tartışmalar halen devam etmektedir (Harding 2016). Seçim sırasında sosyal medya ve internet reklamları aracılığı ile seçmen davranışlarının manipüle edildiği iddiaları söz konusudur. Facebook verilerini toplayan ve analiz eden *Cambridge Analytica* şirketinden Rusların dolaylı olarak bilgi elde ettiği ve bunun seçmen davranışlarını etkilemede kullanılmış olabileceği ifade edilmektedir (Sharkov 2018). Bu örnekler dışında da çeşitli ülkelerde birtakım politik grupların Rusya Federasyonu ile bağlantıları söz konusu olmaktadır (Tughushi 2016, 32-42; Wenerski&Kacewicz 2017, 27-41).

6.2.h. Yumuşak Güç ve Güvenlik - Rus Yaklaşımı

Vladimir Putin'in 2012 yılındaki konuşmasında ve 2013 Dış Politika Konseptindeki "Rus" yumuşak güç tanımında, bu gücün yıkıcı ve bölücü etkileri üzerinde de durulmuştur. Özellikle Rusya'da faaliyet gösteren birtakım sivil toplum örgütlerinin, görünen amaçlar dışında hareket ederek Rus toplumuna Batılı değerleri ve fikirleri yayması bir tehdit olarak değerlendirilmiştir. Bu düşüncelerin Rusya Federasyonu'nun toprak bütünlüğü ve kamu düzeni için zararlı olabileceğine vurgu yapılmıştır.

Yabancı devletlerin yumuşak güç çabalarına "sıfır toplamlı oyun" mantığıyla ele alan Kremlin yönetimi, bunlara yönelik çeşitli önlemler almaya başlamıştır. İlk olarak 2007 yılında *British Council*'in Rusya'daki faaliyetlerine vergi hukukuna dayanan sebeplerden dolayı kısıtlama getirilmiştir. Görünen bahane bu olsa da bunun Britanya'daki Rus diplomatların ülkeden ayrılmaya zorlanması sonrası gerçekleşmesi dikkat çekicidir (Van Herpen 2015, 43-45).

2012 yılında ise yabancı sivil toplum kuruluşlarına ek olarak Rusya merkezli sivil toplum kuruluşlarının da kontrolleri arttırılmıştır (Hirst 2017). Temmuz 2012'de yasalaşan ve Kasım 2012'de yürürlüğe giren STK Yasası ile, yurtdışından herhangi bir şekilde mali destek alan STK'lar yabancı ajan (*inostranniy agent*) olarak tanımlanmış ve bu yapıların yapacakları faaliyetlerde bu sıfatı belirtmeleri zorunlu hale getirilmiştir (Nikitin 2016a). Ayrıca ceza yasasında yapılan değişikliklerle uluslararası örgütlere bilgi, danışmanlık ve mali destek vermek de ihanet suçu kapsamında değerlendirilmeye başlanmıştır (Van Herpen 2015, 45). Rusya'nın bir

diğer “yumuşak güçle mücadele yöntemi” ise gerek görüldüğünde ülkedeki yabancı STK’ların istemeyen örgüt ilan edilerek ülkeden çıkarılmasıdır (Nikitin 2016b).

2014 yılında Kırım’ın işgali sonrası Rusya ile Batılı güçler arasında karşılıklı ambargo rejimleri oluşturulmuştur. Bu noktada Rusya’nın Moskova’daki 4 McDonalds restoranını gıda denetimi sonucu kapatma hamlesi dikkat çekicidir. McDonalds, küresel çapta faaliyet göstererek adeta Amerikan kültürünün doğal sembolü olmaktadır. Bu nedenle McDonalds’a yönelik bu kapatma hamlesi aynı zamanda yumuşak güce yönelik bir kısıtlama olarak da değerlendirilebilir (Luhn 2014).

6.2.i. Ölçümlerle Rusya Federasyonu’nun Yumuşak Güç Sonuçları

6.2.i.i. Portland Communications Araştırması

	2015	2016	2017
1.	Birleşik Krallık	Birleşik Devletler	Fransa
2.	Almanya	Birleşik Krallık	Birleşik Krallık
3.	Birleşik Devletler	Almanya	Birleşik Devletler
4.	Fransa	Kanada	Almanya
5.	Kanada	Fransa	Kanada
6.	Avusturalya	Avusturalya	Japonya

7.	İsviçre	Japonya	İsviçre
8.	Japonya	İsviçre	Avusturalya
9.	İsveç	İsveç	İsveç
10.	Hollanda	Hollanda	Hollanda
11.	Danimarka	İtalya	Danimarka
12.	İtalya	İspanya	Norveç
13.	Avusturya	Danimarka	İtalya
14.	İspanya	Finlandiya	Avusturya
15.	Finlandiya	Norveç	İspanya
16.	Yeni Zelanda	Yeni Zelanda	Belçika
17.	Belçika	Avusturya	Finlandiya
18.	Norveç	Belçika	Yeni Zelanda
19.	İrlanda	Singapur	İrlanda
20.	Güney Kore	İrlanda	Singapur
21.	Singapur	Portekiz	Güney Kore
22.	Portekiz	Güney Kore	Portekiz
23.	Brezilya	Polonya	Yunanistan
24.	Polonya	Brezilya	Polonya
25.	Yunanistan	Yunanistan	Çin H.C.

26.	İsrail	Macaristan	Rusya F.
27.	Çek Cumhuriyeti	Rusya F.	Çek Cumhuriyeti
28.	Türkiye	Çin H.C.	Macaristan
29.	Meksika	Çek Cumhuriyeti	Brezilya
30.	Çin H.C.	Arjantin	Türkiye

Tablo 6.2. Son Üç Yılda Yumuşak Güç Sıralaması (“Portland Communications” 2015, 2016, 2017)

Portland Communications medya şirketi 2015 yılından beri yumuşak güç konusunda ciddi araştırmalara yapmaktadır. Sonuçlara ulaşırken kullandıkları yöntem hâlihazırda bu çalışmanın literatür taraması bölümünde yer verilmiştir. 2015 yılında yapılan çalışmanın sonuçlarına bakacak olursak, Rusya Federasyonu ne genel sıralamada ilk 30’a girebilmiş, ne de altı objektif alt başlıktaki ilk 10’da yer bulabilmiştir. Bu duruma genel olarak Rusya’nın değerleri ve politikaları dışında dönemsel etkiler de sebep olmuştur. 2014 yılında Rusya’nın Ukrayna konusunda askeri güç kullanımının, yumuşak gücüne negatif etki ettiği iddia edilebilir (“Portland Communications” 2015).

2016 yılında Rusya Federasyonu 27’nci olarak ilk 30 sıralamasına girmeyi başarmıştır. Bununla bağlantılı olarak “Uluslararası Sorumluluk” alt başlığında da 8’inci olarak sıralamaya girmiştir. Kısaca hatırlatmak gerekirse uluslararası sorumluluk, ülkenin diplomatik kaynakları, küresel çaptaki izleri, uluslararası işbirliği hamleleri ve görevlerini içermektedir (“Portland Communications” 2016). Önceki yıla göre azalsa da, ondan miras kalan sert güç etkilerinin devam ettiğinin belirtildiği raporda, Batı ülkeleri ile Rusya’nın ilişkilerdeki gerginliğin altı çizilmektedir. Bununla birlikte araştırma dünya genelinde yapıldığında ve 2016 yılında -özellikle dünyanın çeşitli bölgelerindeki seçili kitlelerle yapılan anketlerin

etkisiyle- Rusya, 2015 yılına göre daha yukarıda bir sonuç elde etmiş bulunmaktadır. Aynı zamanda Rusya'nın sanatta ve edebiyatta, yani genel olarak kültürel alanda geniş bir mirasa sahip olması da Rus yumuşak gücüne katkı yapmaktadır ("Portland Communications" 2016).

2017 yılında ise ülke genel sıralama bir basamak yukarı çıkarak 26'ncı Sıraya yükselmiş, "Uluslararası Sorumluluk" alt başlığında 8'inci sırasını korumuş ve "Dijital" alt başlığına 10'uncu olarak giriş yapmıştır ("Portland Communications" 2017).

6.2.i.ii. Monocle-Institute for Government Araştırması

Portland'ın yaptığı yumuşak güç araştırması görece yeni bir çalışma olarak son üç yılı ele almaktadır. *Monocle* dergisinin *Institute for Government* ile birlikte yürüttüğü çalışma ise daha önceki yılları da kapsadığı için ele alınmasında yarar vardır. 2010, 2011 ve 2012 yıllarında Monocle-IfG işbirliği ile yapılan çalışmalar detaylı bir rapor şeklinde yayınlanmıştır ancak sonraki yıllarda *Monocle* dergisinin yaptığı çalışmaların fazlaca detaylı olduğu söylenemez.

2010 yılındaki IfG yumuşak güç raporunda Rusya Federasyonu 26'ncı olarak listenin son sırasında yer almıştır (McClory 2010). İlk 30 ülkenin belirlendiği 2011 raporunda ise Rusya 28'inci Sıraya gerilemiştir. 2011 raporunun bir diğer özelliği de tıpkı Portland araştırmasında olduğu gibi alt başlıklarda da ilk 10 ülkenin ölçümlendirilmesidir. "Yönetim", "Kültür", "Diplomasi", "Eğitim" ve "İş/Girişim" alt başlıklarının yer aldığı 2011 raporunda Rusya Federasyonu Kültür alt başlığında 10'uncu sırada yer almayı başarmıştır (McClory 2011). 2012 yılındaki rapora

bakılacak olursa, bu metinde Rusya gibi *Realpolitik* bakış açılı bir devletin bile yumuşak gücü önemsemeye başladığı ifade edilmiş ancak ülke bu sefer 40 ülkenin yer aldığı sıralamada 28'incilik konumunda kalmaya devam etmiştir. Ayrıca alt başlıklara yönelik sıralamalarda yer bulamamıştır (McClory 2013).

Monocle'ın IfG ile işbirliğinin sona ermesi detaylı yumuşak güç raporlarının sonunu da getirmiş, dergi sadece her yıl ilk sıralardaki ülkeleri yayınlar hale gelmiştir. 2013 yılında ilk 10 ülkenin belirlendiği sonuçlarda Rusya yer alamamıştır (Albert 2013). 2014/15 döneminde ilk 30 ülkenin yer aldığı araştırmada 29'uncu sırada yer almıştır (Serventi 2014). 2015/2016 döneminde ilk 25 ülke belirlenmiş ve Rusya kendisine bu listede de yer bulamamıştır (Serventi 2015). 2016/2017 yıllarında yine ilk 25 ülkenin belirlendiği araştırmada Rusya yer almamaktadır (Serventi 2016).

6.2.i.iii. Elcano Enstitüsü Araştırması

İspanya merkezli Elcano Enstitüsü adlı düşünce kuruluşu, 1990 yılından beri belirli aralıklarla ülkelerin küresel siyasetteki etkinliklerini ve varlıklarını ele alarak ölçümleme yapmaktadır. Bu ölçümlerde “askeri”, “ekonomik” ve “yumuşak” varlıklar alt başlıklarının toplamı şeklinde ele alınarak bir sıralama oluşturulmaktadır. Buradaki yumuşak varlıklar başlığının, çalışmada geçen yumuşak güç ile bağlantılı olduğu iddia edilebilir. Kısaca belirtmek gerekirse yumuşak varlıklar; göç, turizm, spor, kültür, bilgi, teknoloji, bilim, eğitim ve kalkınmada işbirliği gibi alt başlıklardan oluşmaktadır (“Elcano Global” 2017). Araştırmaya göre

Rusya Federasyonu'nun bu sonuçları el etmesindeki en büyük katkı, "göç", "bilgi" ve "eğitim" başlıklarından gelmektedir. ("Elcano Global" 2017).

1990	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
2.	6.	7.	10.	10.	10.	11.	10.	12.	10.	10.	8.

Tablo 6.2. Yıllara Rusya Federasyonu'nun yumuşak varlıklardaki dünya sıralaması ("Elcano Global" 2017)

BÖLÜM VII

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Bu çalışma kapsamında öncelikle güç, yumuşak güç ve kamu diplomasisi kavramları hakkında bir literatür taramasına yer verilmiştir. Bu bölümü kısaca ele almak gerekirse, güç kavramı bir aktörün başka bir aktörün davranışlarını değiştirebilme yetisi olarak tanımlanabilir. Literatüre Nye'in kazandırdığı yumuşak güç kavramı ise, gücün askeri ve ekonomik boyutlarının ötesindeki bir yapıdır. Bu yapının temelinde kültür, ideoloji ve hükümet politikaları gibi materyal özellikleri olmayan unsurlar bulunmaktadır. Esasen yumuşak güç, diğer güçlerin etkileyici yapısı aksine daha uzun süreli etkilerde bulunacak cezbetme üzerine odaklanmaktadır. Kamu diplomasisi ise, yumuşak güç başlığı altında yer alan, ancak onun sadece bir bölümünü kapsayan alandır. Klasik diplomasi, askeri ve ekonomik araçların yardımıyla dünyayı okuma ve diğer devletlerin devlet adamları ile iletişim vasıtasıyla çıkarları koruma sanatı olarak ele alınabilir. Özellikle demokrasilerin yaygınlaşması ve kamuoylarının dış politikaya etkisi göz önünde bulundurulduğunda, bu yabancı ülke kamuoylarının geneline veya belirli gruplarına yönelik yapılan iletişim faaliyetleri kamu diplomasisi olarak tanımlanabilir. Tartışmanın derinleştirilebilmesi ve analizin sağlamlştırılabilmesi açısından, tıpkı yumuşak güç kavramı gibi realist teoride yer alan materyal olmayan unsurlara ilişkin bir literatüre de yer verilmiştir.

Daha sonraki bölümde Rusya Federasyonu'nun 1993, 2000, 2008, 2013 ve 2016 Dış Politika metinleri ele alınmıştır. Rusya Federasyonu dış politika konseptleri ile dış politikasının temel hatlarını çizmektedir. Bu hatlar süreç içerisinde gelişen olaylar ile değişim gösterebilmektedir. Beş metinde de ifade edildiği üzere Rusya, uluslararası işbirliği ve istikrar çabalarına destek verdiğini ifade etmektedir. Ancak özellikle Batı ile olan ilişkiler göz önünde bulundurulduğunda, 1993 ve kısmen 2000 metinleri umutlu bir yapıda iken 2008 ve sonrasındaki metinler karşılıklı gerilim noktalarını yansıtmaktadır. Rusya her metinde komşu bölgeleri Avrupa, Ortadoğu ve Asya-Pasifik ile ilişkileri detaylıca ele almış, ABD ile ise dünya siyasetine yönelik yaklaşımlar içine girmiştir. 2008 ve sonrasındaki metinlerde Soğuk Savaş sonrası geçiş döneminin sonra erdiği ve çok kutuplu bir dünyanın ortaya çıktığı değerlendirilmesinde bulunmaktadır. Özelde yumuşak güç ve kamu diplomasisi başlıklarını ele almak gerekirse; 2000 yılında dil, kültür yayılması ve imajın geliştirilmesi bu bağlamda el alınabilir. 2008 yılı metninde ise kamu diplomasi kavramı, 2013 ve 2016 metinlerinde de hem kamu diplomasisi ve hem de yumuşak güç kavramları metinde yer almaktadır. Bu da her ne kadar yumuşak güç ve kamu diplomasisi arasında keskin bir kavramsal farklılığı ifade etmese de, Rusya'nın ilerleyen süreçte; bu kavramların önemini kavradığı ve bunları politikalarına dahil ettiğine işaret eder.

Sovyetler Birliği ve Rusya Federasyonu'nun yaklaşık ilk 15 yıllık tarihi ele alınacak olursa, politikada ve literatürde çok fazla yumuşak güç üzerine düşünce ve uygulama yer almamaktadır. Çalışmada belirtildiği üzere SSCB'nin bir ölçüde yumuşak güce sahip olduğu, ancak bu yapının sert gücün gölgesinde kaldığı iddia edilebilir. 2000'li yılların ortalarına gelindiğinde, özellikle Avrasya bölgesindeki Renkli Devrimlerin meydana gelmesi, Rus devlet adamları ve dış politika

uzmanlarını askeri güç dışındaki etkilerin önemini kavramaya yöneltmiştir. Batı'nın yakın çevredeki kültürel ve ideolojik cezbedici etkileri Rusya Federasyonu'nun karşı hamlelerini de beraberinde getirmiştir. Rus kültürünün yanı sıra IDC, Russkiy Mir, Roszarubezhtsentr, Rossotrudnichestvo ve Valdai Forumu gibi yapılar ile fikirler üzerinde etki gücü sağlanmaya çalışılmış, buna ek olarak RT ve Sputnik gibi yapılar ile de basın-yayımda benzer çabalar içine girilmiştir. Bunlar dışında Rus Ortodoks Kilisesi, uluslararası öğrenci programları ve sosyal medyada da çeşitli atılımlar yapılmıştır. Ancak Rusya Federasyonu, politik ve sosyolojik kısıtlar sebebiyle yumuşak güç araştırmalarında ilk sıralarda yer alamamaktadır.

Bu noktada çalışmanın temel savını tekrarlamak ve bu şekilde tartışmanın sonuçlanmasını sağlamak gerekecektir. Burada iddia edilen şey, Rusya Federasyonu'nun dış politikada yumuşak güç ve kamu diplomasisi kavramlarına daha fazla önem atfettiği, ancak bu kavramları ele alış biçiminin kavramların esas anlamlarından ziyade, bunlara realist bir anlayışla dış politikada devletin güç elde etmesi şeklinde araştırmaya yaptığıdır. Yukarıda belirtilen içerik bu savın test edilmesi amacıyla kaleme alınmıştır. Rusya Federasyonu yayınladığı dış politika konseptleri ile dış politikasının ilke ve önceliklerini belirlemektedir. 2000 yılında kültürel etkiler, 2008 yılında kamu diplomasisi ve 2013 yılında yumuşak güç kavramları bu metinlere eklenmiş ve savı destekleyecek kanıtlar olarak yer almıştır. Dış politikanın uygulamadaki durumunu ele aldığımızda ise durum daha karmaşık hale gelmektedir. Bu bölümde belirtildiği üzere Rusya Federasyonu, yumuşak güç kavramını önemsemekte ve buna yönelik çeşitli kurumlar oluşturmaktadır. Ancak yumuşak güç kavramının algılanışı, devlet merkezli şekilde olmuştur. Kurumların çoğu devlet destekli şekilde kurulmuş, kalan bir kısmı ise devlet yetkililerine yakın kimseler aracılığı ile faaliyete geçirilmiştir. Bizzat Nye'nın makalesinde yer aldığı

şekli ile yumuşak güçte yer alan sivil toplum unsuru Rusya tarafından göz ardı edilmekte ve kamu diplomasisi faaliyetleri ön planda tutulmaktadır. Bu noktaya kadar düşünüldüğünde Rusya'nın yumuşak gücün tek boyutuna odaklanarak bu kavramı sadece kamu diplomasisi şeklinde anladığı gibi bir çıkarım yapılabilir ancak madalyonun öteki yüzüne bakıldığında durum farklılık arz etmektedir. Konsept metinlerinde de yer aldığı üzere Rus yumuşak güç anlayışı güvenlik ve rekabet gibi yumuşak güç kavramı içerisinde değerlendirilemeyecek unsurlar bulunmaktadır. Diğer devletler tarafından uygulanan yumuşak güç hamleleri Rus devletinin egemenliği ve bekası için bir tehdit olarak değerlendirilmekte ve aynı zamanda uygulanan yöntemlerin bir bölümü diğer devletlere yönelik kamuoyu manipülasyonları ve negatif algı yaratmaktadır. Bu konudaki Rus anlayışı, yumuşak gücün sert gücü desteklemeye ve uluslararası prestij sağlamaya yönelik bir araçmış gibi algılanması şeklinde oluşmuştur.

Literatür taraması bölümünde detaylı şekilde belirtildiği gibi yumuşak güç, kendiliğinden var olan ve üzerinde taraflaşma ve rekabetin bulunmadığı bir cezbetme modeli olarak sunulmaktadır. Rusya Federasyonu ise şeklen yumuşak güç kavramına yönelmekte ancak bu kavramı farklı şekilde algılamaktadır. Bu durum çalışmanın temel savını doğrulayıcı niteliktedir. Yumuşak güç kavramı ve kamu diplomasisi faaliyetleri Rusya açısından önem kazanmıştır. Ancak sonuç olarak kavramların uygulama biçimine bakıldığında; realizmin öngördüğü şekilde devletler arası rekabet ve savaşın kaçınılmaz olduğu ortamda, kültürel araçlar ile etki ve prestij sağlama aynı zamanda potansiyel düşman olarak görülen karşı tarafın yıpratılmasını hedefleyen propaganda faaliyetleri de bu kapsamda değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

“About RUDN University”. 2017. RUDN Web Sitesi. Erişim tarihi: 23 Aralık 2017.

http://www.rudn.ru/en_new/about.

“About Us”. 2017. RT Web Sitesi. Erişim tarihi: 7 Aralık 2017.

<https://www.rt.com/about-us/>.

“About Us”. Sputnik Web Sitesi. Erişim tarihi: 7 Aralık 2017.

<https://sputniknews.com/docs/about/index.html>.

Albert, Henry. 2013. “Soft Power Survey 2013”. *Monocle*, 17 Kasım. Erişim tarihi: 22 Aralık 2017. <https://monocle.com/film/affairs/soft-power-survey-2013/>.

“Alisher Usmanov Profile”. Forbes Web Sitesi. Erişim tarihi: 19 Aralık 2017.

<https://www.forbes.com/profile/alisher-usmanov/>.

Aslan, Mehmet, Galina Stoletnaya ve Gakilya Kamaletdinova. 2011. *Rusça-Türkçe Standart Sözlük*. İstanbul: Fono Yayınları.

Bağcı, Hüseyin. 2018. “Turkey-Russia Relations: Backgammon vs Chess”. *Valdai Expert Opinions*, 23 Haziran. Erişim tarihi: 24 Haziran 2018.

<http://valdaiclub.com/a/highlights/turkey-russia-relations/>.

Bauer, Ryan. 2016. “Russia’s Soft Power Development in the 21st Century”. *Small Wars Journal*, 12 Ağustos. Erişim tarihi: 7 Aralık 2017.

<http://smallwarsjournal.com/jrnl/art/russia's-soft-power-development-in-the-21st-century>.

Beard, Robert. 1996. “1977 Constitution of USSR, Part I”. Bucknell University.

Erişim tarihi: 23 Haziran 2018.

<https://www.departments.bucknell.edu/russian/const/1977toc.html>

Bogomolov, Alexander ve Oleksandr Lytvynenko. 2012. “A Ghost in the Mirror: Russian Soft Power in Ukraine”. *Chatham House The Aims and Means of Russian Influence Abroad Series*, Ocak 2012.

Burlinova, Natalia. 2015. "Russian soft power is just like Western soft power, but with a twist". *Russia Direct*, 7 Nisan. Erişim tarihi: 7 Aralık 2017. <http://www.russia-direct.org/opinion/russian-soft-power-just-western-soft-power-twist>.

Bystritskiy, Andrey, Fyodor Lukyanov, Andrey Kortunov, Timofei Bordachev ve Oleg Barabanov. 2016. "Russia's New Foreign Policy Concept: We Need Friends, Not Enemies." *Valdai Discussion Forum*, 8 Aralık. Erişim tarihi: 26 Ekim 2017. <http://valdaiclub.com/a/highlights/russia-s-new-foreign-policy/>.

Carr, Edward Hallett. 1946. *The Twenty Years' Crisis 1919-1939 An Introduction To The Study Of International Relations*: Second Edition. Londra: Macmillan&Co. Ltd.

Casey, Michel. 2016. "Reality or PR: Russia's Rising 'Soft Power' Clout". *The Diplomat*, 17 Haziran. Erişim tarihi: 7 Aralık 2017. <https://thediplomat.com/2016/06/reality-or-pr-russias-rising-soft-power-clout/>.

Chappel, Bill. 2015. "Russia Begins Airstrikes In Syria After Assad's Request". *National Public Radio*, 30 Eylül 2015. Erişim tarihi: 23 Aralık 2017. <https://www.npr.org/sections/thetwo-way/2015/09/30/444679327/russia-begins-conducting-airstrikes-in-syria-at-assads-request>.

Chausovsky, Eugene, 2017. "Why Russia's Military Alliance Is Not the Next NATO". *Stratfor Worldview*, 10 Ocak. Erişim tarihi: 25 Aralık 2017. <https://worldview.stratfor.com/article/why-russias-military-alliance-not-next-nato>.

Cheskin, Amon. 2017. "Russian soft power in Ukraine: A structural perspective". *Communist and Post-Communist Studies* 50 : s. 277-287.

Conversino, Mark. 2017. "Russian Soft Power&Influence Operations Against West". *Air University The Intellectual and Leadership Center of the Air Force*. Erişim tarihi: 7 Aralık 2017. http://www.kpcnm.org/wp-content/uploads/2017/04/Conversino_NSF_May_2017_Ver1.pdf.

Cull, Nicholas J. 2006. "Public Diplomacy Before Gullion: The Evolution of A Phrase." *USC Center on Public Diplomacy*. Erişim tarihi: 8 Kasım 2017. <https://uscpublicdiplomacy.org/blog/public-diplomacy-gullion-evolution-phrase>.

Cull, Nicholas J. 2008. "Public Diplomacy: Taxonomies and Histories." *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* 616: 31.

Ćwiek-Karpowicz, Jarosław. 2012. “Limits to Russian Soft Power in the Post-Soviet Area.” *DGAP Analyse* Temmuz 2012 No:8. Erişim tarihi: 7 Aralık 2017.
<https://dgap.org/en/article/getFullPDF/21791>.

Dews, Fred. 2013. “What Is the “Responsibility to Protect”?”. *Brookings Now*, 24 Temmuz. Erişim tarihi: 23 Haziran 2018.
<https://www.brookings.edu/blog/brookings-now/2013/07/24/what-is-the-responsibility-to-protect/>.

Dimitrova, Antoaneta, Antoaneta Dimitrova, Matthew Frear, Honorata Mazepus, Dimiter Toshkov, Maxim Boroda, Tatsiana Chulitskaya, Oleg Grytsenko, Igor Munteanu, Tatiana Parvan ve Ina Ramasheuskaya. 2017.” The Elements of Russia’s Soft Power: Channels, Tools, and Actors Promoting Russian Influence in the Eastern Partnership Countries”. *EU-STRAT* Working Paper No. 4, Temmuz 2017.

Dobrokhotov, Roman. 2017. “Russia’s soft warfare”. *Al Jazeera* 27 Şubat. Erişim tarihi: 7 Aralık 2017. <http://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2017/02/russia-soft-warfare-cyberwar-hackers-fake-news-170227070148722.html>.

Dragneva, Rilka ve Kataryna Wolczuk. 2017. “The Eurasian Economic Union Deals, Rules and the Exercise of Power” Chatham House Russia and Eurasia Program, Mayıs, Erişim tarihi: 30 Aralık 2017.
<https://www.chathamhouse.org/sites/files/chathamhouse/publications/research/2017-05-02-eurasian-economic-union-dragneva-wolczuk.pdf>.

Dyner, Anna Maria. 2017. “The Russian Federation’s New Foreign Policy Concept.” The Polish Institute of International Affairs, 3 Ocak. Erişim tarihi: 26 Ekim 2017.
<https://www.pism.pl/publications/bulletin/no-1-941>.

“Elcano Global”. 2017. “Elcano Global Presence Index”. Erişim tarihi: 18 Ağustos 2018.
http://explora.globalpresence.realinstitutoelcano.org/en/country/iepg/soft_global/RU/RU/2017.

“Faaliyetler - Uluslararası Konferans - Türk-Rus İlişkilerinin Derinleştirilmesi”. 2016. Stratejik Araştırmalar Merkezi, 16 Aralık. Erişim tarihi: 24 Haziran 2018.
<http://sam.gov.tr/tr/uluslararasi-konferans-turk-rus-iliskilerinin-derinlestirilmesi-2/>.

“Faaliyetlerimiz”. 2018. Rusya Bilim Ve Kültür Merkezi Ankara. Erişim tarihi: 24 Haziran 2018. <http://tur.rs.gov.ru/tr/activities>.

Frear, Matthew. 2016. “What’s New in Russia’s Latest Foreign Policy Concept?” *Universiteit Leiden Ruslan Blog*, 2 Aralık. Erişim tarihi: 26 Ekim 2017. <http://www.leidenruslandblog.nl/articles/whats-new-in-russias-latest-foreign-policy-concept>.

Frolov, Vladimir. 2016. “Russia’s New Foreign Policy — A Show of Force and Power Projection.” *The Moscow Times*, 6 Aralık. Erişim tarihi: 26 Ekim 2017. <https://themoscowtimes.com/articles/russias-new-foreign-policy-based-on-force-and-power-projection-56431>.

Galeotti, Mark. 2017. “Not-So-Soft Power: Russia’s Military Police in Syria.” *Institute of International Relations Prague*, 17 Ekim. Erişim tarihi: 7 Aralık 2017. <http://www.iir.cz/en/article/not-so-soft-power-russia-s-military-police-in-syria>.

Giragosian, Richard. 2015. “Soft power in Armenia: Neither soft, nor powerful”. *European Council on Foreign Affairs*, 12 Ağustos. Erişim tarihi: 7 Aralık 2017. http://www.ecfr.eu/article/commentary_soft_power_in_armenia_neither_soft_nor_powerful3094.

González, Francisco J. Ruiz. 2013. “The Foreign Policy Concept of The Russian Federation: A Comparative Study.” *Spanish Institute for Strategic Studies (IEEE)*, Erişim tarihi: 26 Ekim 2017. http://www.ieee.es/en/Galerias/fichero/docs_marco/2013/DIEEEM06-2013_Rusia_ConceptoPoliticaExterior_FRuizGlez_ENGLISH.pdf.

Greenslade, Roy. 2014. “Telegraph to continue publishing Russian propaganda supplement”. *The Guardian*, 29 Temmuz. Erişim tarihi: 24 Haziran 2018.

Greenslade, Roy ve James Robinson. 2010. “Ex-KGB man Alexander Lebedev buys Independent for £1” *The Guardian*, 26 Mart. Erişim tarihi: 19 Aralık 2017. <https://www.theguardian.com/media/2010/mar/26/independent-lebedev-newspapers>.

Grove, Jack. 2017. “Russia's International Student Strategy”. *Inside Higher Ed*, 16 Mart. Erişim tarihi: 7 Aralık 2017. <https://www.insidehighered.com/news/2017/03/16/russia-focuses-soft-power-its-international-student-strategy>.

- Gussarova, Anna. 2017. "Russian soft power in Kazakhstan and Central Asia". *Central Asia Institute for Strategic Studies*, 11 Mayıs. Erişim tarihi: 7 Aralık 2017. <http://caiss.expert/wp-content/uploads/2017/06/Russian-soft-power-in-Kazakhstan-and-Central-Asia.pdf>.
- Guterres, António. 2018. "Will a Multipolar World Emerge from the Post-Cold War Chaos?". *Valdai Club Events*, 22 Haziran. Erişim tarihi: 24 Haziran 2018. <http://valdaiclub.com/events/posts/articles/guterres-chaos-multipolar/>
- Harding, Luke ve Mark Sweney. 2009. "Russian oligarch Alexander Lebedev to buy London Evening Standard". *The Guardian*, 14 Ocak. Erişim tarihi: 19 Aralık 2017. <https://www.theguardian.com/media/2009/jan/14/russian-oligarch-alexander-lebedev-buy-london-evening-standard>.
- Harding, Luke. 2016. "What we know about Russia's interference in the US election". *The Guardian*, 16 Aralık. Erişim tarihi: 20 Aralık 2017. <https://www.theguardian.com/us-news/2016/dec/16/qa-russian-hackers-vladimir-putin-donald-trump-us-presidential-election>.
- Hawk, J. 2017. "Russia's Updated Foreign Policy Concept – Analysis." *South Front*, 27 Mart, Erişim tarihi: 26 Ekim 2017. <https://southfront.org/russias-updated-foreign-policy-concept/>.
- Hegedus, Daniel. 2015. "Fighting back in the information war". *European Council on Foreign Relations* 29 Temmuz. Erişim tarihi: 7 Aralık 2017. http://www.ecfr.eu/article/commentary_fighting_back_in_the_information_war3083.
- Hill, Fiona. 2004. "Russia's Newly Founded Soft Power". *The Brookings Institute*, 26 Ağustos. Erişim tarihi: 7 Aralık 2017. <https://www.brookings.edu/articles/russias-newly-found-soft-power/>.
- Hill, Fiona. 2006. "Moscow Discovers Soft Power". *The Brookings Institute*, 1 Ekim. Erişim tarihi: 7 Aralık 2017. <https://www.brookings.edu/articles/moscow-discovers-soft-power/>.
- Hirst, Thomas. 2017. "Russia's New NGO Law: The Shadow Of Soft Power". *Huffington Post*. Erişim tarihi: 7 Aralık 2017. https://www.huffingtonpost.com/entry/russias-new-ngo-law_b_1657317.html.

Hocking, Brian. 2005. "Rethinking the 'New' Public Diplomacy." *The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations* içinde, derleyen Jan Melissan, 28-43. New York: Palgrave Macmillan.

Hosking, G. 2011. *Rusya ve Ruslar: Erken Dönemden 21. Yüzyıla*. İstanbul: İletişim Yayıncılık.

Hudson, Victoria. 2015. "'Forced to Friendship'? Russian (Mis-)Understandings of Soft Power and the Implications for Audience Attraction in Ukraine". *Political Studies Association Politics Vol 2015*.

Ivanov, I. 2002. "An Overview of Russian Foreign Policy". *The New Russian Diplomacy* içinde. 7-37. Washington: Brookings Institution Press and Nixon Center.

Jackson, Robert ve Georg Sørensen. 2013. *Introduction to International Relations Theories and Approaches*. Oxford: Oxford University Press.

Kadercan, Burak. 2014. "Güç." *Uluslararası İlişkilere Giriş* içinde, derleyen Şaban Kardaş ve Ali Balcı. 311-323. İstanbul: Küre Yayınları.

Kanashvili, Giorgi. 2017. "Russian Soft Power in Georgia: Exploits, Limitations and Future Threats". *Heinrich Böll Stiftung South Caucasus*, 16 Ekim. Erişim tarih: 7 Aralık 2017. <https://ge.boell.org/en/2017/10/16/russian-soft-power-georgia-exploits-limitations-and-future-threats>.

Karadağ, Haluk. 2016. *Uluslararası İlişkilerde Yeni Bir Boyut: Kamu Diplomasisi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Kiehl, William P. 2006. "America's Dialogue with the World." *Public Diplomacy Council*, 71-90. Erişim tarihi: 8 Kasım 2017. http://www.culturaldiplomacy.org/academy/pdf/research/books/public_diplomacy/America's_Dialogue_With_The_World.pdf.

Kimball, Daryl. 2003. "START II and Its Extension Protocol at a Glance". Arms Control Association, Ocak. Erişim tarihi 25 Aralık 2017. https://www.armscontrol.org/system/files/Start2_Extension.pdf.

Kiseleva, Yulia. 2015. "Russia's Soft Power Discourse: Identity, Status and the Attraction of Power". *Political Studies Association Politics Vol 2015*.

Krastev, Nikola. 2009. "In The Heart Of New York, Russia's 'Soft Power' Arm Gaining Momentum". *Radio Free Europe Radio Liberty*, 15 Şubat. Erişim tarihi 24 Haziran 2018.

https://www.rferl.org/a/In_The_Heart_Of_New_York_Russias_Soft_Power_Arm_Gaining_Momentum/1493429.html.

Kureev, Artem. 2016. "Decoding the changes in Russia's new foreign policy concept." *Russia Direct*, 9 Aralık. Erişim tarihi: 26 Ekim 2017. <http://www.russia-direct.org/opinion/decoding-changes-russias-new-foreign-policy-concept>.

Lalik, Slavomir. 2017a. "Russian Orthodox Church as a Source of Soft Power". *Institute of International Relations Prague*, 19 Eylül. Erişim tarih: 7 Aralık 2017. <http://www.iir.cz/article/russian-orthodox-church-as-a-source-of-the-russian-sof>.

Lalik, Slavomir. 2017b. "Russian Soft Power – A Different Concept". *Institute of International Relations Prague*, 15 Ekim. Erişim tarih: 7 Aralık 2017. <http://www.iir.cz/en/article/russian-soft-power-a-different-concept>.

Lankina, Tomila ve Kinga Niemczyk. 2014. "What Putin gets about soft power". *Washington Post*, 15 Nisan. Erişim tarih: 7 Aralık 2017. https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2014/04/15/what-putin-gets-about-soft-power/?utm_term=.2eef15b92403.

Lankina, Tomila ve Kinga Niemczyk. 2015. "Russia's Foreign Policy and Soft Power." *Russia's Foreign Policy* içinde, derleyen David Cadier ve Margot Light. 97-112. Londra: Palgrave Macmillan.

Lebedeva, M. 2005. "IR education in Russia: new dimensions and prospects". *46-th ISA Annual Convention*. Honolulu.

Levinson, Alexey. 2015. "Public opinion and propoganda in Russia". *European Council on Foreign Affairs*, 28 Temmuz. Erişim tarihi: 7 Aralık 2017. http://www.ecfr.eu/article/commentary_public_opinion_and_propaganda_in_russia3080.

Light, Margot. 2015. "Russian Foreign Policy Themes in Official Documents and Speeches: Tracing Continuity and Change." *Russia's Foreign Policy* içinde, derleyen David Cadier ve Margot Light. Londra: Palgrave Macmillan.

- Luhn, Alec. 2014. "Russia closes McDonald's restaurants for 'sanitary violations'". *The Guardian*, 20 Ağustos. Erişim tarihi: 22 Aralık 2017.
<https://www.theguardian.com/world/2014/aug/20/mcdonalds-russia-closes-moscow-branches-sanitary-violations>.
- Lutsevych, Orysia. 2016. "The Long Arm of Russian "Soft" Power". *Atlantic Council*, 4 Mayıs. Erişim tarihi: 7 Aralık 2017.
<http://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/the-long-arm-of-russian-soft-power>.
- Makarychev, Andrey. 2011. "Hard Questions About Soft Power:A Normative Outlook at Russia's Foreign Policy". *DGAP analyse kompakt* Nr. 7 Ekim 2011.
- Makarychev, Andrey. 2013. "Soft Power, Regionalism And Common Neighborhoods: Russia's Potential In A Competitive Environment". *Bilge Strateji*, Cilt 5, Sayı 8, Bahar 2013, 37-56.
- Maryasov, Alexander. 2018. "Can the Iran Nuclear Deal Survive?". *Valdai Expert Opinions*, 22 Haziran. Erişim tarihi: 24 Haziran 2018.
<http://valdaiclub.com/a/highlights/iran-nuclear-deal-survive/>.
- McClory, Jonathan. 2010. "The New Persuaders: An international ranking of soft power" *Institute for Government*, 7 Aralık. Erişim tarihi: 22 Aralık 2017.
<https://www.instituteforgovernment.org.uk/publications/new-persuaders>.
- McClory, Jonathan. 2011. "The New Persuaders: A 2011 Global Ranking of Soft Power" *Institute for Government*, 1 Aralık. Erişim tarihi: 22 Aralık 2017.
<https://www.instituteforgovernment.org.uk/publications/new-persuaders-ii>.
- McClory, Jonathan. 2013. "The New Persuaders: A 2012 Global Ranking of Soft Power" *Institute for Government*, 6 Eylül. Erişim tarihi: 22 Aralık 2017.
<https://www.instituteforgovernment.org.uk/publications/new-persuaders-iii>.
- Melissan, Jan. 2005. "The New Public Diplomacy: Between Theory and Practice." *The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations* içinde, derleyen Jan Melissan, 3-27. New York: Palgrave Macmillan.

- Melville, Andrei ve Tatiana Shakleina. 2005. "1993 Foreign Policy Conception of the Russian Federation." *Russian Foreign Policy In Transition Concepts and Realities* içinde, 27-64. Budapeşte: Central European University Press.
- Melville, Andrei ve Shakleina, Tatiana. 2005. "2000 Foreign Policy Conception of the Russian Federation." *Russian Foreign Policy In Transition Concepts and Realities* içinde, 89-103. Budapeşte: Central European University Press.
- Metzl, Jamie. 2001. "Network Diplomacy". *Carnegie Endowment for International Peace*, 1 Nisan. Erişim tarihi: 23 Haziran 2018.
<https://carnegieendowment.org/2001/04/01/network-diplomacy-pub-681>.
- Monaghan, Andrew. 2013. "The New Russian Foreign Policy Concept: Evolving Continuity." *Chatham House Russia and Eurasia REP 2013/03*. Erişim tarihi: 26 Ekim 2017.
https://www.chathamhouse.org/sites/files/chathamhouse/public/Research/Russia%20and%20Eurasia/0413pp_monaghan.pdf.
- Morgenthau, Hans J. 1948. *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*. New York: A. A. Knopf.
- Myers, Steven Lee. 2004. "Lithuanian Parliament Removes Country's President After Casting Votes on Three Charges" *New York Times* 7 Nisan. Erişim tarihi: 20 Aralık 2017. <http://www.nytimes.com/2004/04/07/world/lithuanian-parliament-removes-country-s-president-after-casting-votes-three.html>.
- Nikitin, Sergey. 2016a. "Russia: Four years of Putin's 'Foreign Agents' law to shackle and silence NGOs". *Amnesty International*, 18 Kasım. Erişim tarihi: 22 Aralık 2017. <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2016/11/russia-four-years-of-putins-foreign-agents-law-to-shackle-and-silence-ngos/>.
- Nikitin, Sergey. 2016b. "Russia declares two more non-profits as undesirable". *Amnesty International*, 18 Ağustos. Erişim tarihi: 22 Aralık 2017. <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2016/08/russia-declares-two-more-non-profits-as-undesirable/>.
- Nye, Joseph. 1990. "Soft Power." *Foreign Policy* No: 80 20. Yıl Dönümü: 153-171.

- Nye, Joseph. 2002. *The Paradox of American Power: Why the World' Only Superpower Can't Go It Alone*. New York: Oxford University Press.
- Nye, Joseph. 2004. *Soft Power The Means to Success in World Politics*. New York: Public Affairs.
- Nye, Joseph. 2006. "Think Again Soft Power." *Foreign Policy*, 23 Şubat. Erişim tarihi: 10 Temmuz 2017. <http://foreignpolicy.com/2006/02/23/think-again-soft-power/>.
- Nye, Joseph. 2008. *The Power to Lead*. New York: Oxford University Press.
- Nye, Joseph. 2011. *The Future of The Power*. New York: Public Affairs.
- Nye, Joseph. 2013. "What China and Russia Don't Get About Soft Power." *Foreign Policy* 29 Nisan. Erişim tarihi: 5 Aralık 2017. <http://foreignpolicy.com/2013/04/29/what-china-and-russia-dont-get-about-soft-power/>.
- Nye, Joseph. 2017. "Information warfare vs soft power: where Russia falls short". *Asia Times*, 12 Mayıs 2017. Erişim tarihi: 5 Aralık 2017. <http://www.atimes.com/information-warfare-versus-soft-power/>.
- O'Rourke, Breffni. 2009. "Georgia Finalizes Withdrawal From CIS". *Radio Free Europe Radio Liberty*, 18 Ağustos. Erişim tarihi: 30 Aralık 2017. https://www.rferl.org/a/Georgia_Finalizes_Withdrawal_From_CIS/1802284.html.
- Panchulidze, Elene. 2017. "Russian Soft Power: Balancing the Propaganda – Threats and Challenges". *Georgian Institute of Politics* Issue 5, Haziran. Erişim tarihi: 5 Aralık 2017. <http://gip.ge/russian-soft-power-balancing-propaganda-threats-challenges/>.
- Panier, Bruce. 2015. "Russian Soft Power In Central Asia". *Radio Free Europe/ Radio Liberty*, 28 Haziran. Erişim tarihi: 5 Aralık 2017. <https://www.rferl.org/a/russian-soft-power-in-central-asia/27098601.html>.
- Petro, Nicolai N. 2015. "Russia's Orthodox Soft Power". *Carnegie Council for Ethics in International Affairs*, 23 Mart, Erişimi tarihi: 5 Aralık 2017. https://www.carnegiecouncil.org/publications/articles_papers_reports/727.

- Pizzi, Michael. 2013. "Putin dissolves RIA Novosti news agency". *Aljazeera America*, 9 Aralık. Erişim tarihi: 24 Haziran 2018.
<http://america.aljazeera.com/articles/2013/12/9/putin-dissolves-rianovostinewsagency.html>.
- Popescu, Nicu. 2006. "Russia's Soft Power Ambitions". *Centre for European Policy Studies Policy Brief* No.115, Ekim 2006.
- "Portland Communications". 2015. "The Soft Power 30 A Global Ranking of Soft Power" Erişim tarihi 22 Aralık 2017. <https://portland-communications.com/publications/global-ranking-soft-power/>.
- "Portland Communications". 2016. "The Soft Power 30 A Global Ranking of Soft Power" Erişim tarihi 22 Aralık 2017. <https://portland-communications.com/publications/global-ranking-soft-power/>.
- "Portland Communications". 2017. "The Soft Power 30 A Global Ranking of Soft Power" Erişim tarihi 22 Aralık 2017. <https://portland-communications.com/publications/global-ranking-soft-power/>.
- Putin, Vladimir. 2005. "Russia: Excerpts From Putin's State-Of-The-Nation Speech". *Radio Free Europe Radio Liberty*, 25 Nisan. Erişim tarihi: 23 Aralık 2017.
<https://www.rferl.org/a/1058630.html>.
- Putin, Vladimir. 2012a. "Rossiya i menyayushchiysya mir". *Moskovskie Novosti* 27 Şubat. Erişimi tarihi: 5 Aralık 2017. <http://www.mn.ru/politics/78738>.
- Putin, Vladimir. 2012b. "Meeting with the Russian ambassadors and permanent representatives in international organisations". *Rusya Federasyonu Devlet Başkanlığı*. Erişim tarihi: 5 Aralık 2017.
<http://en.kremlin.ru/events/president/news/15902>.
- Putin, Vladimir. 2013. "A Plea for Caution From Russia" *New York Times*, 11 Eylül. Erişim tarihi: 21 Aralık 2017. <http://www.nytimes.com/2013/09/12/opinion/putin-plea-for-caution-from-russia-on-syria.html>.
- Radan, Peter. 2002. *Break-Up of Yugoslavia and International Law*. Londra ve Newyork: Routledge.

Riasanovsky, Nicholas V. ve Mark Steinberg. 2011. *Rusya Tarihi*. Çeviren Figen Dereli. İstanbul: İnkılap Kitapevi.

Rodkiewicz, Witold. 2013. “The Russian Federation’s foreign policy concept.” *The Centre for Eastern Studies (OSW)*, 20 Şubat. Erişim tarihi: 26 Ekim 2017.

<https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2013-02-20/russian-federations-foreign-policy-concept>.

Rotaru, Vasile. 2018. “Forced Attraction? How Russia is Instrumentalizing Its Soft Power Sources in the Near Abroad”. *Problems of Post-Communism*, vol. 65, no. 1, 37–48.

Royal, Richard. 2013. “UK Russia Relations: An interview with the Chairman of the Westminster Russia Forum” *Shout Out UK* 31 Mayıs. Erişim tarihi: 20 Aralık 2017.

<https://www.shoutoutuk.org/2013/05/31/russia-west-interview/>.

Rukavishnikov, Vladimir. 2010. “Russia’s “Soft Power” in the Putin Epoch.” *Russian Foreign Policy in the 21st Century* içinde, derleyen Roger E. Kanet, 76-97. New York: Palgrave Macmillan.

“Rus Merkezi 2017 Faaliyet Raporu”. 2018. Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı. Erişim tarihi: 24 Haziran 2018.

http://www.tepav.org.tr/upload/mce/haberler/2017/rusya_merkezi/2017_faaliyet_raporu_tr.pdf.

“Russia’s soft power: information warfare here to stay”. 2017. *Democracy Digest* 5 Haziran . Erişim tarihi: 7 Aralık 2017. <https://www.demdigest.org/russias-soft-power-information-warfare-stay/>.

“Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığı Web Sitesi”. 2013. “2013 Rusya Federasyonu Dış Politika Konsepti” Erişim tarihi: 26 Ekim 2017.

http://www.mid.ru/en/foreign_policy/official_documents/-/asset_publisher/CptICk6B6BZ29/content/id/122186.

“Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığı Web Sitesi”. 2016. “2016 Rusya Federasyonu Dış Politika Konsepti” Erişim tarihi: 26 Ekim 2017.

http://www.mid.ru/en/foreign_policy/official_documents/-/asset_publisher/CptICk6B6BZ29/content/id/2542248.

“Rusya Federasyonu’nun AB Nezdinde Daimi Temsilciliği Web Sitesi”. 2008. “2008 Rusya Federasyonu Dış Politika Konsepti” Erişim tarihi: 26 Ekim 2017.

https://russiaeu.ru/userfiles/file/foreign_policy_concept_english.pdf.

Rutland, Peter ve Andrei Kazantsev. 2016. “The limits of Russia’s ‘soft power’”.

Journal of Political Power Volume 9, 2016 - Issue 3: 395-413.

Sergunin, Alexander. 2016. *Explaining Russian Foreign Policy Behavior Theory and Practice*. Stuttgart: ibidem-Verlag.

Sergunin, Alexander ve Leonid Karabeshkin. 2015. “Understanding Russia’s Soft Power Strategy”. *Political Studies Association Politics*: 2015 Vol 34(3-4): 347-363.

Serventi, Cesare. 2014. “Soft Power Survey 2014/15”. *Monocle*, 16 Kasım. Erişim tarihi: 22 Aralık 2017. <https://monocle.com/film/affairs/soft-power-survey-2014-15/>.

Serventi, Cesare. 2015. “Soft Power Survey 2015/16”. *Monocle*, 19 Kasım. Erişim tarihi: 22 Aralık 2017. <https://monocle.com/film/affairs/soft-power-survey-2015-16/>.

Serventi, Cesare. 2016. “Soft Power Survey 2016/17”. *Monocle*, 18 Kasım. Erişim tarihi: 22 Aralık 2017. <https://monocle.com/film/affairs/soft-power-survey-2016-17/>.

Shakirov, Oleg. 2013. “Russian Soft Power Under Construction”. *E-International Relations*, 14 Şubat. Erişim tarihi: 7 Aralık 2017. <http://www.e-ir.info/2013/02/14/russian-soft-power-under-construction/>.

Sharashenidze, Tornike. 2015. “Russian soft power in action: South Ossetia's wandering 'border’”. *European Council on Foreign Relations*, 28 Temmuz. Erişim tarihi: 7 Aralık 2017.

http://www.ecfr.eu/article/commentary_russian_soft_power_in_action_south_ossetias_wandering_border3081.

Sharkov, Damien. 2018. “Russia Had Access to Cambridge Analytica Facebook Data, Lawmaker Says”. *Newsweek World*, 18 Temmuz. Erişim tarihi: 12 Ağustos 2018. <https://www.newsweek.com/russia-had-access-cambridge-analytica-facebook-leaks-and-might-have-used-them-1029601>.

Shiriyev, Zaur. 2017. “Betwixt and between: the reality of Russian soft-power in Azerbaijan”. *Heinrich Böll Stiftung South Caucasus*, 16 Ekim. Erişim tarihi: 7 Aralık

2017. <https://ge.boell.org/en/2017/10/16/betwixt-and-between-reality-russian-soft-power-azerbaijan>.

Shoigu, Sergei. 2015. "Information becomes another armed forces component". *Interfax Agency News Headlines*, 28 Mart. Erişim tarihi: 23 Aralık 2017. <http://www.interfax.com/newsinf.asp?id=581851>.

Speedie, David C. 2015. "'Soft Power': The Values that Shape Russian Foreign Policy". Carnegie Council for Ethics in International Affairs, 30 Temmuz. Erişim tarihi: 7 Aralık 2017. https://www.carnegiecouncil.org/publications/articles_papers_reports/740.

Stengel, Richard. 2007. "Choosing Order Before Freedom". *TIME Man of the Year*, 19 Aralık. Erişim tarihi: 21 Aralık 2017. http://content.time.com/time/specials/2007/personoftheyear/article/0,28804,1690753_1690757,00.html.

Suchkov, Maxim A. 2015. "Russia turns to soft power in the Middle East". *Al-Monitor*, 24 Nisan. Erişim tarihi: 7 Aralık 2017. <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2015/04/russia-middle-east-soft-power.html#ixzz50bB7Ys1g>.

Surkov, Vladislav. 2006. "Surkov: In His Own Words". *The Wall Street Journal*, 18 Aralık. Erişim tarihi: 24 Aralık 2017. <https://www.wsj.com/articles/SB116646992809753610>.

Szostek, Joanna. 2014. "Russian and the News Media In Ukraine: A Case of Soft Power". *East European Politics&Societies* 28(3): 463-486.

Talukdar, Indrani. 2017. "Russia's New Foreign Policy 2016." *Indian Council of World Affairs*, 16 Şubat. Erişim tarihi: 26 Ekim 2017. <http://www.icwa.in/pdfs/VP/2014/RussiaNewForeignPolicy2016vp022017.pdf>.

"TASS Today". 2017. *TASS Web Sitesi*. Erişim tarihi: 7 Aralık 2017. <http://tass.com/today>.

Tatlı, Uğur. 2016. "Dış Politika Konseptleri Üzerinden Rus Dış Politikasının Karşılaştırılması". *TOBB ETÜ ULU-597 Dersi Öğrenci Ödevleri*, 25 Temmuz.

- Tochin, Martin. 1986. "Russians Sought U.S. Banks To Gain High-Tech Secrets". *The New York Times* 16 Şubat. Erişim tarihi: 19 Aralık 2017.
<http://www.nytimes.com/1986/02/16/us/russians-sought-us-banks-to-gain-high-tech-secrets.html?pagewanted=all>.
- Tsygankov, Andrei P. 2006. "If Not by Tanks, Then by Banks? The Role of Soft Power in Putin's Foreign Policy". *Europe-Asia Studies*, Vol. 58, No. 7 (Kasım 2006), 1079-1099.
- Tsygankov, A. P., & Tsygankov, P. A. 2010. "Russian Theory of International Relations". R. A. Denmark içinde, *International Studies Encyclopedia* (6375-6387). Wiley Blackwell Publishers.
- Tuch, Hans N. 1990. *Communicating with the World: U.S. Public Diplomacy Overseas*. New York: St. Martin's Press.
- Tughushi, Lasha. 2016. "Threats of Russian Hard and Soft Power in Georgia". *European Initiative - Liberal Academy Tbilisi*. Erişim tarihi: 7 Aralık 2017.
<http://www.ei-lat.ge/images/doc/threats%20of%20russian%20soft%20and%20hard%20power.pdf>.
- Van Herpen, Marcel H. 2015. *Putin's Propaganda Machine: Soft Power and Russian Foreign Policy*. Lanham: Rowman&Littlefield.
- Vaziri, Aidin. 2018. "Timeline: Pussy Riot's chaotic journey from protest to politics". *San Francisco Chronicle*, 27 Mart. Erişim tarihi: 24 Haziran 2018.
<https://www.sfchronicle.com/entertainment/article/Timeline-Pussy-Riot-s-chaotic-journey-from-12785553.php>.
- Vedyashkin, Sergei. 2018. "Internet Censorship Skyrockets in Russia in 2017, Study Says". *The Moscow Times*, 5 Şubat. Erişim tarihi: 24 Haziran 2018.
<https://themoscowtimes.com/news/internet-censorship-skyrockets-in-russian-in-2017-study-says-60389>.
- Vernadsky, G. 2009. *Rusya Tarihi*. İstanbul: Selenge Yayınları.
- Vinokurov, Evgeny. 2017. "Eurasian Economic Union: Current state and preliminary results". *Russian Journal of Economics* 3 (2017) 54–70.

- Ward, Peter. 2018. "Russia's Troubling Turn Towards More Internet Censorship". *Culture Trip*, 20 Nisan. Erişim tarihi: 24 Haziran 2018.
<https://theculturetrip.com/europe/russia/articles/russias-troubling-turn-towards-more-internet-censorship/>.
- Wenerski, Lukasz ve Michael Kacewicz. 2017. "Russian soft power in Poland The Kremlin and pro-Russian organizations". *Political Capital*, Nisan 2017.
- Wilson, Jeanne L. 2015. "Russia and China Respond to Soft Power: Interpretation and Readaptation of a Western Construct". *Political Studies Association Cilt* 35(3-4), 287–300.
- Winnerstig, Mike (ed.). 2014. "The Tools of Destabilization: Russian Soft Power and Non-military Influence in the Baltic States". *Swedish Defence Research Agency*, FOI-R--3990--SE. Aralık 2014.
- Wolfers, Arnold. 1962. *Discord and Collaboration: Essays on International Politics*. Baltimore: The Johns Hopkins Press.
- Yegorov, Oleg. 2018. "'Children's friend': The dark story behind Stalin's popular photo with a Soviet girl". *Russia Beyond*, 18 Haziran. Erişim tarihi: 24 Haziran 2018.
<https://www.rbth.com/history/328538-stalin-children-gelya-markizova>.